

Akcija Zaključni račun 79 in vsi naslednji

Kjer so se dobro pripravili ...

Berite na tretji strani

Kako z repa evropske inovacijske lestvice?

Z roko v roki in ne s figo za hrbtom!

Berite na osmi strani

Družbeni razvoj nas vse bolj usmerja na poti osvobajanja dela in delavcev

Poudarki iz govora predsednika RS ZSS Vinka Hafnerja ob podelitvi zlatih znakov sindikatov Slovenije najbolj zaslužnim aktivistom in organizacijam sindikatov

Organizirano sindikalno delavsko gibanje na Slovenskem ima dolgo in bogato tradicijo, saj njegovi začetki segajo v sredino preteklega stoletja. V gibanju so se še pred prvo vojno uveljavili mnogi pomembni delavski voditelji, med njimi zlasti France Železnikar in Etbin Kristan. Pomembno vlogo pa je imel tudi Ivan Cankar. Za revolucionarno aktivnost in akcijsko učinkovitost celot-

nega sindikalnega gibanja že pred vojno sta bila vseskozi odločilnega pomena odnos in delovanje komunistov v njem. Neposredno aktivno delovanje komunistov v sindikalnem oziroma množičnem delavskem gibanju je bistveno pripomoglo h krepitvi revolucionarne usmeritve in učinkovitosti sindikatov, h krepitvi družbenega vpliva komunistov in njihove povezanosti z delavskim razredom. S spremem-

bami v družbeni biti in položaju delavskega razreda po zmagi ljudske revolucije so se seveda bistveno spremenile tudi naloge oziroma vloga sindikata. Vse bolj deluje kot najširša politična organizacija delavcev, ki na podlagi združevanja dela in sredstev v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela neposredno gospodarijo s pogoji in rezultati svojega dela.

Zdaj imamo tako rekoč v ce-

loti izoblikovano zgradbo samoupravno organiziranega združenega dela. Če pa navkljub velikemu napredku še nismo uveljavili samoupravljanja kot prevladujočega družbenega odnosa v celotni družbeni reprodukciji, za to ne moremo obtoževati delavcev. Vzroke moramo iskati predvsem v počasnosti in nedoslednosti družbene akcije pri uveljavljanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov.

V takšnem položaju je najpomembnejše, da se vse organizirane socialistične sile z ZK na čelu odločno upro vsem poskusom kompromitiranja samoupravljanja in zaviranja njegovega uspešnega razvoja. Zato bo temeljna naloga sindikatov tudi v bodoče predvsem uveljavljanje samoupravnih družbenih odnosov, kajti vedeti moramo: ni dobrega samoupravljanja brez dobrega gospodarjenja.

Veliko stvari lahko čaka, vendar ne otrok. Otroku ne moremo reči — »jutri«. Njegov čas je »danes«.

To dobro misel čilenske pesnice smo zapisali v naslov k prispevku na 5. strani, v katerem poročamo o posvetu o temeljnih vprašanjih razvoja varstva in vzgoje predšolskih otrok v Sloveniji.

Spodbuda

Občni zbor osnovne organizacije zveze sindikatov je v sindikalni »zakonodaji« že zdavnaj opredeljen kot mesto, kjer članstvo opravi obračun dela za nazaj, sprejme načrt dela ter izvoli izvršni odbor osnovne organizacije. Takšne temeljne usmeritve veljajo tudi za zdajšnje občne zborove sindikata. Povsem upravičeno je tedaj vprašanje, zakaj posebej poudarjamo pomen občnih zborov, ki morajo biti opravljeni v tem in prihodnjem mesecu.

Odgovora na to vprašanje ni treba iskati z lučjo. Sedanji družbenopolitični trenutek sam narekuje, da se v vseh osnovnih organizacijah sindikata povprašamo, kako uresničujemo sklepe mariborskega kongresa, v kolikšni meri so bila naša prizadevanja vpeta v celovito samoupravno preobrazbo temeljnih in drugih organizacij združenega dela, kje se zatika in zakaj, ali že lahko trdimo, da odločamo delegatsko, kar je pravi način za izražanje pluralizma samoupravnih interesov... Še bi lahko naštevali spletke vprašanj, ki morajo biti v žarišču občnih zborov osnovnih organizacij. Med osrednjimi

vprašanji, ki ne smejo mimo občnih zborov, je tudi gospodarjenje, sproti analiziranje rezultatov poslovanja in odpravljanje zagat v pridobivanju in razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke po vložnem delu in rezultatih dela. Tokrat mora steči beseda tudi o uresničevanju sklepov 1. konference ZSS, ki so zadosti konkretni in splošni — bodisi da gre za uveljavljanje samoupravnega družbenega planiranja, pa tudi demokratizacije odnosov in kolektivnega dela v ZSS — za oblikovanje akcijskih načrtov osnovnih organizacij na obeh področjih.

Kljub temu pa občni zbori ne smejo biti »načelni«. Brez nepotrebne besedovanja mora članstvo zvedeti za uspehe in stranpote v prizadevanjih sindikalnih organizacij. Sklepi, ki jih bodo sprejeli, naj bodo prav tako konkretni, jasni in rokovno določeni. In v skladu z njimi bo treba »oblikovati« tudi izvršne odbore kot izvršno politična telesa osnovnih organizacij zveze sindikatov.

Marjan Horvat

KAJ SMO STORILI

Držimo se dogovorjenega!

Boris Rugelj

Pred durmi so vsakoletni občni zbori sindikalnih organizacij. O čem se bomo na njih pogovarjali? O dosežkih in težavah pri uresničevanju za letošnje leto zastavljenih nalog in o delu, ki ga bo treba zastaviti in opraviti v prihodnjem letu. Predlagamo, da na občnih zborih med drugim posebno pozornost posvetimo tudi uveljavljanju stališč republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije o nagrajevanju po delu in rezultatih dela. To zamisel je Emil Šuštar, član predsedstva RS Zveze sindikatov Slovenije navrgel na nedavnem posvetu o uresničevanju nagrajevanja po delu v koprski občini. Po navedbah v uvodnem nagovoru ter po podatkih iz razprave, ki se je razvila kasneje, smo se prepričali, kako zelo utemeljeno je Emil Šuštar spodbudil sindikate k posebnemu obravnavanju doseženega na tem področju.

Kajti drži, kar je dejala ena izmed udeleženk posveta v Kopru: »Težava je v tem, da se dogovorimo, toda potem se pri izvedbi nagrajevanja po delu dogovorov ne držimo.« Drži ne samo za njeno delovno organizacijo (Iplas) ali za uresničevanje nagrajevanja po delu v koprski občini, pač pa za to boleznijo bolehalo še v prenekaterem kolektivu v naši republici. To velja kajpak za nekatere konkretne rešitve nagrajevanja po delu, ki so zarezale — po mnenju mnogih prizadetih ali možnih prizadetih delavcev — pregloboko v uravnolovko in uspravanko fiksnih plač. Seveda pa bo prepozno in preplitvo govoriti o tem šele na občnem zboru. Vnaprej je treba pripraviti analizo, kako se ti programi dela izvajajo in koliko se uresničujejo. In ne nazadnje: pot do delitve po delu je predolga, da bi jo prehodili v nekaj mesecih. Zato ne gre verjeti tistim odgovornim, ki trdijo, da so jo že »predihali«. Takšnemu, »popolnemu« sistemu nagrajevanja bi kazalo posvetiti še posebno pozornost, saj je zelo verjetno, da je v resnici — slab.

Iz uvodne razprave in prispevkov udeležencev smo razbrali, da bi sindikati v združenem delu ob obravnavi aktivnosti pri uveljavljanju nagrajevanja po delu posebno pozornost lahko posvetili sočasnemu in bolj soodvisnemu uveljavljanju nagrajevanja po delu z uveljavljanjem dohodkovnih odnosov. Ti dve akciji

gresta dokaj »navzkriž«, čeprav je med njima kajpak zelo tesna zveza. Brez urejenih dohodkovnih povezav ni moč celovito izpeljati sistema nagrajevanja, kajti sredstva za osebne dohodke (za maso OD) so odvisna tudi od svlagan in dohodka od njih, od dogovorov o sodudeležbi pri skupnem prihodu ali dohodku... Zelo slabo je v sistemih nagrajevanja po delu vsaj na Koprskem obdelano minulo delo. Kot da bi se delavci bali, da bi dobivali nižje osebne dohodke, če bodo opustili dodatke na leta službe in jih nadomestili s kakim drugim merilom. Je pa prav o minulemu delu in njegovem ugotavljanju zdaj nakopičenega že dovolj znanja, je dejal Emil Šuštar... Nepotrebno prepočasni se tudi razčiščujejo dohodkovni odnosi med TOZD in skupnimi službami, čeprav je tu že veliko dobrih rešitev in tudi ni več nerazčiščenih teoretičnih oziroma načelnih vprašanj. Marsikje še niso vpeljali akcijskih programov (!) uresničevanja stališč sindikatov o delitvi po delu. Ponekod nimajo samoupravnih sporazumov o delitvi čistega dohodka, marsikje ni razvida del in nalog. Na drugi strani pa smo že precej napredovali pri iskanju teoretičnih in načelnih vprašanj delitve po delu, tako da nakopičeno znanje ni ovira za hitrejšo napredovanje k delitvi po delu in rezultatih dela. Odkod takšen razkorak med pridobivanjem (teoretičnega) znanja in uporabo tega znanja? Odgovor na to vprašanje naj bi sindikati poiskali v svojih sredinah — občni zbori bodo dobra priložnost. Seveda pa bo prepozno in preplitvo govoriti o tem šele na občnem zboru. Vnaprej je treba pripraviti analizo, kako se ti programi dela izvajajo in koliko se uresničujejo. In ne nazadnje: pot do delitve po delu je predolga, da bi jo prehodili v nekaj mesecih. Zato ne gre verjeti tistim odgovornim, ki trdijo, da so jo že »predihali«. Takšnemu, »popolnemu« sistemu nagrajevanja bi kazalo posvetiti še posebno pozornost, saj je zelo verjetno, da je v resnici — slab.

Zaposlovanje gradbenih delavcev »na črno«

»Gonja« pretirana?!

Ivo Kuljaj

Ko je pred časom na neki seji izvršnega odbora sindikata gradbenih delavcev Slovenije republiški inšpektor dela Franc Rus dejal, da je bolje zamašiti osir, kot pa loviti ose po travniku, so si bili člani izvršnega odbora že edini, da bo potrebno čimprej obiskati Makedonijo, kjer naj bi »na mestu samem« temeljito pretresli nekaj vprašanj s področja zaposlovanja makedonskih zidarjev v Sloveniji. Seveda, beseda velja kaotičnemu zaposlovanju delavcev iz Makedonije prek tako imenovanih posrednikov, prav tako iz te republike. Ne gre zato, da bi osir le zamašili, temveč slej ko prej za to, da bi bili »poleti« njegovih prebivalcev pod nadzorom za to pristojnih družbenih institucij.

Slovenski sindikalni delavci so potlej res kar hitro obiskali našo najjužnejšo republiko. In kaj so

dosegli? Kot nam je po vrnitvi iz Makedonije zatrdil Štefan Praznik, ne toliko, kot so pričakovali. Misli je kajpak na konkretne rezultate, ki bi čimprej tudi z makedonske strani preprečevali izkoriščanje njihovih delavcev. Kdo so eksploatatorji, o tem najbrž na tem mestu ni potrebno posebej pisati, saj smo v Sloveniji z učinkovitim »pogonom« domala vseh naših družbenopolitičnih dejavnikov tega zajca kar hitro spravili iz grma.

Bržda velja vzroke za ne povsem uspeh obisk iskati v slabi obveščeni makedonskih sindikalnih delavcev. Le-ti so bili namreč prepričani, da so poročila naših sredstev javnega obveščanja prenapihnjena in da dejansko ne gre za probleme tolikšnih razsežnosti. Menili so celo, da je bila »gonja« v Sloveniji pretirana. Ko so potlej iz ust slovenske

delegacije le spoznali pravo sliko, ki pa ni bila nič manj »napihnjena« kot jo je bilo zaznati v naših medijih, je tudi njih zaskrbelo.

Torej vsem navkljub le ne gre za ponesrečen obisk, saj je makedonske sindikalne delavce le pripeljal do tega, da bodo tudi pri njih globlje razčlenili »probleme neorganiziranega zaposlovanja njihovih delavcev prek posrednikov v Sloveniji«. Kot so dejali, jim bodo pri tem prišle prav v dokajšnji meri prav ugotovitve in sklepi, ki so jih s tem v zvezi oblikovali njihovi slovenski kolegi. Obe strani sta se tudi dogovorili za poglobljeno sodelovanje in sprotno obveščanje. Podobno naj bi veljalo tudi za skupnosti za zaposlovanje obeh republik, kar — ne nazadnje — le priča v prid temu, da v prihodnje našo javnost ne bi stresali dogodki, ki smo jim bili priča letošnjo jesen.

Člani slovenske delegacije so obiskali tudi občino Struga, kjer je po besedah Štefana Praznika večina občanov zidarjev. Tu ugotavljajo, da bo potrebno obrtnike gradbene stroke bolje organizirati. To naj bi storili z zadrugo, ki jo nameravajo ustanoviti v kratkem. Hkrati so predstavniki te občine sprejeli slovensko pobudo za zatiranje »posredniške zeli« in poudarili, da bodo v prihodnje le zaostriili nadzor nad izdajanjem obrtnih dovoljenj.

Ob koncu velja zapisati tudi stroško pobudo, da bi slovenske gradbene organizacije združenega dela sodelovale pri izobraževanju svojih bodočih kadrov, in sicer v stroškem izobraževalnem centru. O tem bodo seveda zadnje besede rekle gradbene organizacije v Sloveniji in pred tem najbrž temeljito proučile to pobudo...

Predsedstvo RS ZSS o predlogu zakona o zdravstvenem varstvu

Bolezni poznamo, vseh zdravil (še) nimamo

Marjan Horvat

Na torkovi seji predsedstva RS ZSS so ocenili, da so razprave, stališča in sklepi, ki so bili sprejeti na 1. konferenci Zveze sindikatov Slovenije, ki je bila namenjena aktualnim vprašanjem družbenega planiranja ter demokratizaciji odnosov in kolektivnemu delu v ZSS, zaobsegle celoten splet vprašanj, ki so ta čas v žarišču našega družbenega dogajanja. Bržkone pa velja povedati, da je zdaj »vrsta« na osnovnih in občinskih organizacijah ZSS in na drugih družbenih dejavnikih, da sprejmejo konkretne akcijske programe za uresničevanja stališč in sklepov konference. Prva priložnost za to so prav gotovo občni zbori osnovnih organizacij sindikata, ki morajo biti opravljeni v januarju 1980.

Predsedstvo RS ZSS je na tej seji sprejelo tudi amandmaje k predlogu zakona o zdravstvenem varstvu v naši republici. Če najbolj na kratko povzamemo vsebino razprave, so vsa razmišljanja in predlogi težili k taki rešitvi, da bodo zakon in potlej tudi družbeni dogovori in samoupravni sporazumi omogočali uresničevanje temeljnih pravic delavca in občana v naši družbi po kakovostni zdravstveni zaščiti. Bržkone pa je s tem tesno povezano vprašanje svobodne menjave dela med izvajalci in porabniki zdravstvenih storitev, samoupravni statut delavcev v zdravstvu in njihova možnost za razpolaganje z ustvarjenim dohodkom ter dogovarjanje v občinskih, območnih in v republiški samoupravni skupnosti za zdrav-

stveno varstvo na enakopravnih osnovah. Morebiti ta dostavek ne bi bil potreben, če bi ne slišali nekaterih razpravljalcev, ki so se zavzemali za večjo »izobraževanje« delegatov v zboru uporabnikov v samoupravnih interesnih skupnostih, češ da čisto ne razumejo, za kaj gre ob sprejemanju sklepov, kaj šele, da bi razumeli strokovne diagnoze. Kaj pa bi morali storiti delavci v zdravstvu, da bi tudi to dejavnost podružbili, pa ti razpravljalci niso povedali.

Morda tudi zategadelj lahko povsem upravičeno trdimo, da so osnovne organizacije zveze sindikatov preveč odmaknjene od konkretnega reševanja problemov pri uveljavljanju svobodne menjave dela in da delavci v temeljnih organizacijah združenega dela pogosto prepuščajo odločitve o teh, življenjsko pomembnih zadevah predvsem strokovnim in poslovnim strukturam v zdravstvenih delovnih organizacijah in v občinskih zdravstvenih skupnostih. Prav gotovo pa tudi to lahko pripišemo na rovaš prepočasnega samoupravnega spreminjanja položaja delavcev v zdravstvenih organizacijah združenega dela, oblikovanja temeljnih in drugih organizacij združenega dela po določbah zakona o združenem delu v tej dejavnosti.

Seveda pa velja za sindikat, kot razredno organizacijo delavcev, postaviti v ospredje tisto določbo zakona o združenem delu, ki govori o tem, da delavec lahko celo odkloni delo, če mu grozi neposredna nevarnost za življenje in zdravje zato, ker niso bili storjeni predpisani ukrepi za varstvo pri delu.

Če bi zelo samokritično analizirali stvari, bi torej lahko rekli, da tej določbi zakona o združenem delu nismo bili kos, zane-marjali smo jo v sindikalnih or-

ganizacijah... Vprašanja, naloge in še kaj, mar ne!?

Da. Slišali smo tudi o tem, kako pomembna je participacija pri zdravstvenem varstvu, kakšne pozitivne »premičke« so nastale...

Še posebej pa je stekla beseda o nujnosti »oživljanja« oziroma odpiranja novih obratnih ambulant, splošnih in zobozdravstvenih, pa o bolniških izostankih, zaradi katerih v naši republici dnevno izostaja z dela po 41.000 delavcev. Vseh razsežnosti tega pojava kajpak ni mogoče nanižati na isti imenovalec, čeprav je tudi res, da smo glede ukrepanja na tem področju bolj »bosi« kot pa ne.

Če se je predsedstvo strinjalo s tistimi ugotovitvami, ki so jih »pridobili« v sindikalni bazi, tedaj velja še posebej povedati, da se bo treba zelo celovito in kar se da hitro lotiti celotnega spleta zdravstvenih, socialnih in drugih vprašanj. Stališča o nalogah sindikalnih organizacij pri tem, sprejeta na seji predsedstva, so zelo dobra osnova za konkretno akcijo vseh družbenih dejavnikov, še posebej pa sindikatov v prihodnjem obdobju.

Predsedstvo pa je sprejelo tudi še predlog programa dela za prihodnje leto, predlog sklepa o začasnem financiranju RS ZSS v prvem četrtletju prihodnjega leta ter sprejelo dnevni red za sejo RS ZSS, ki bo 21. decembra letos.

Fotografije: Andrej Agnič

V boju za oblast in napredek, k izbojevanju in zavarovanju revolucionarnih pridobitev in k ogromnemu napredku republike Slovenije in celotne Jugoslavije, k dosedanjemu uspešnemu delovanju in napredni idejni usmeritvi slovenskih sindikatov so prav gotovo mnogo prispevali tudi sindikalni aktivisti in organizacije, ki jim ZSS podeljuje zlati znak

sindikata. Naj zato to odličje tudi letošnjim dobitnikom pomeni našo skromno oddolžitev za njihovo veliko minulo delo v sindikatih, obenem pa tudi spodbudo za njihovo nadaljnjo aktivnost. Na sliki: predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije podeljuje zlati znak sindikatov Lojzetu Mežnariču iz Ljubljane.

Akcija Zaključni račun 79 in vsi naslednji: kako je tekla razprava v posameznih občinah

Kjer so se dobro pripravili...

Boris Rugelj

Za začetek naše akcije spremljanja analiz in ocen gospodarjenja v minevačem letu v združenem delu smo se podali po sledi aktivnosti, ki naj bi jih opravili sindikati tako v združenem delu, kot na vseh ostalih ravneh organiziranosti. V Sindikalnem poročevalcu št. 9 je predsedstvo RS ZSS objavilo »program aktivnosti pri obravnavanju rezultatov gospodarjenja za leto 1979 in pripravi planov za leto 1980«. Iz njega izhaja, da je naloga ne le sindikatov, pač pa tudi drugih družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih in poslovnih organov v organizacijah združenega dela, da organizirajo razprave o gospodarjenju in v njih sodelujejo tako, da spodbujajo delavce h kritični obravnavi dosežene stopnje preobrazbe družbenoekonomskih odnosov in rezultatov gospodarjenja. Na osnovi kritične ocene naj potem sprejmejo usmeritve za povečanje produktivnosti dela in povečanje dohodka, usmeritve, ki naj bodo seveda prilagojene dolgoročnim potrebam in koristim delavcev v združenem delu.

Sindikati v organizacijah združenega dela naj bi ob tem zagotovili, da bodo delavci pravočasno prejeli potrebne podatke o gospodarjenju in poslovanju in da bodo razprave o gospodarjenju organizirane tako, da bodo delavci lahko ocenili uspehe in izluščili težave, ki nastajajo v gospodarjenju ter da bodo potem tudi realno lahko odločili o delitvi ustvarjenega dohodka. Analiza gospodarjenja in poslovanja za obdobje letošnjih prvih devetih mesecev bi morala omogočiti delavcem, da so lahko odločili o začasnem razporejanju dohodka in čistega dohodka — v skladu z doseženimi rezultati kajpak. Poleg tega bi te analize morale vsebovati tudi že podatke, ki bi dali podlago za pripravo planov za prihodnje leto in tudi za srednjeročno obdobje.

Občinski sveti zamujajo

Skratka, že po devetih mesecih bi bilo treba celovito oceniti gospodarjenje v vsem omenjenem obdobju, hkrati pa odkriti vse »motnje« v poslovanju in predlagati tudi ukrepe za njihovo odpravljanje — v nadaljevanju leta, ali v prihodnjem letu ali pa v nekaj naslednjih letih, pač v skladu s težino problema.

Predsedstvo je sprejelo tudi rokovnik, po katerem naj bi posamezne naloge opravilo in tudi izbralo nosilce posameznih aktivnosti pri obravnavi rezultatov gospodarjenja. Osnovne organizacije sindikatov naj bi po tem rokovniku do konca minulega novembra ocenile pripravljena gradiva poslovnih organov in razprave delavcev na zborih. Ocena sindikata naj bi bila tudi podlaga za enake razprave v delavskih svetih in za nadaljnjo aktivnost v združenem delu vse do sprejetja zaključnega računa za 1979. leto in sprejema planov za naslednje leto. Predsedstvo pa je še posebej naprosilo občinske svete Zveze sindikatov Sloveni-

Kjer so temeljito pripravili razprave, delavcem ni bilo težko odločiti, pač pa je bilo poslovnim organom težko »opravičevati« ugotovljene napake

je, da bi mu sproti poročalo — v določenih rokih — o aktivnostih pri obravnavanju rezultatov gospodarjenja in pripravah na sprejem planov v združenem delu na njihovem »območju«.

Ta poročila, ki sicer prihajajo v prvi fazi z veliko zamudo na predsedstvo, tako da so jih dosejaj »zbrali« le dobro polovico (s skoraj tritedensko zamudo), so nam bila prva sled v naši, časnikarski akciji spremljanja analiz gospodarjenja v delovnih organizacijah. Kaj torej sodijo v občinskih svetih o tej aktivnosti v »svojih« delovnih organizacijah? Prvo, povsem neuradno oceno 21 poročil občinskih sindikalnih svetov, ki so prispela do roka — so napravili v strokovni službi RS ZSS.

Predpriprave dobro izvedene

Občinski sveti so povsod sklicali posvetovanja predsednikov osnovnih organizacij in predsednikov konferenc osnovnih organizacij ZSS, ponekod so povabili tudi predsednike delavskih svetov in individualne poslovodne organe toz, da bi se dogovorili o vodenju aktivnosti pri spremljanju rezultatov gospodarjenja v toz. Občinski sveti so sodelovali tudi pri pogovorih SDK s poslovnimi organi ozd in predstavniki SIS na občinskih ravneh o pripravah na analizo gospodarjenja skupaj s planskimi izhodišči za prihodnje leto za področje občine. Te sestanke so organizirala predsedstva občinskih skupščin. Na občinskih posvetih sindikalnih aktivistov pa so se dogovorili, da bodo predsedniki

IO osnovnih organizacij ZSS obveščali občinske zveze o poteku in ugotovitvah razprav v toz, člani predsedstva občinskih svetov ZSS pa bodo sodelovali v razpravah o gospodarjenju v samoupravnih organizacijah in skupnostih. SDK pa je sklicala računovodske delavce in jim posredovala vsa potrebna navodila za izvedena dela in naloge, tako da ovrednotenje njihovega prispevka k poslovnim rezultatom toz, praktično ni mogoče. Samoupravne interesne skupnosti s področja materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti so v večini primerov pripravile ustrezna poročila, celo za vseh devet mesecev letošnjega leta z osnutki programov za leto 1980 in so zadolžile delegate, da neposredno sodelujejo v razpravah delavcev. Pred razpravami delavcev so o poročilih o rezultatih poslovanja razpravljali na razširjenih sestankih osnovnih organizacij sindikata. Občinska poročila navajajo, da so delavci razpravljali z vso odgovornostjo, posebno zavzete pa so bile razprave v toz, ki so poslovale na meji rentabilnosti ali celo z izgubo. Iz 21 do roka zbranih poročil je bilo moč razbrati, da občinski sveti ZSS oenjujejo, da so s svojimi usmeritvami in nalogami, da zagotovijo delavcem upravljanje s pogoji, sredstvi in rezultati dela, že ustvarili »klimo« za doseganje boljših rezultatov gospodarjenja.

Priprave so bile torej v omenjenih občinah temeljite. Kaj pa analiza gospodarjenja v združenem delu?

Preveč optimizma v ocenah?

Ponovno razbiramo iz neuradne ocene strokovne službe pri RS ZSS, da so se poslovodni organi odgovorno odzvali svojim nalogam po zakonu o združenem delu in programu aktivnosti. Kakovost, razumljivost in pravočasnost poročil je bila v glavnem v skladu s sprejetimi izhodišči. Strokovna služba pa je ugotovila tudi nekaj pomanjkljivosti. Ponekod niso dovolj obrazložili kazalcev poslovanja, zavoljo tega pa seveda razprave niso bile poglobljene. V nekaterih delovnih sredinah niso pripravili poročila o uresničevanju ukrepov za

izboljšanje gospodarjenja, sprejetih ob zaključnih računih za lansko leto in ob periodičnih letošnjih polletnih obračunih. Ponekod analize niso vsebovale ustreznih primerjav z drugimi toz, v sestavi ozd ali soz ali s sorodnimi toz, izven njihove organizacije združenega dela. Za delovne skupnosti skupnih služb ponekod niso prikazali stroškov za izvedena dela in naloge, tako da ovrednotenje njihovega prispevka k poslovnim rezultatom toz, praktično ni mogoče. Samoupravne interesne skupnosti s področja materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti so v večini primerov pripravile ustrezna poročila, celo za vseh devet mesecev letošnjega leta z osnutki programov za leto 1980 in so zadolžile delegate, da neposredno sodelujejo v razpravah delavcev. Pred razpravami delavcev so o poročilih o rezultatih poslovanja razpravljali na razširjenih sestankih osnovnih organizacij sindikata. Občinska poročila navajajo, da so delavci razpravljali z vso odgovornostjo, posebno zavzete pa so bile razprave v toz, ki so poslovale na meji rentabilnosti ali celo z izgubo. Iz 21 do roka zbranih poročil je bilo moč razbrati, da občinski sveti ZSS oenjujejo, da so s svojimi usmeritvami in nalogami, da zagotovijo delavcem upravljanje s pogoji, sredstvi in rezultati dela, že ustvarili »klimo« za doseganje boljših rezultatov gospodarjenja.

Tako je razbrala strokovna služba RS ZSS. Nekatera poslanih poročil občinskih sindikalnih svetov smo si »ogledali« tudi v uredništvu.

Ponekod so delavci razpravljali o rezultatih gospodarjenja brez ustreznih podatkov

Občinski svet ZSS Črnomelj je poslal pravi »vojaški raport« — na eni tipkani strani napisano poročilo, kjer povedo le, da so bila poročila v vseh toz, pripravljena, v vseh toz (!) zelo kritično (kar pomeni verjetno zelo natančno) obravnavana (izjema je bila le toz, Zdravstveni dom). Tudi vse SIS so poslale v združenem delu svoje izhodiščne programe. Zamujajo samo pri pripravi planskih dokumentov za prihodnje leto.

Škofjeloški občinski sindikalni svet je ugotovil, da na samih zborih delavcev ni bilo kdo ve kako široke razprave. Menda zavoljo tega ker so bile predpriprave tako dobre in so že tam razčistili nejasnosti in razpravljali o težavah. V škofjeloški občini so torej razpravo o poslovanju v letošnjem letu v združenem delu — po oceni občinskega sindikalnega sveta — uspešno izvedli, tudi zato, ker občinski svet osnovne organizacije neprestano spodbuja k nadaljevanju akcije »ZR 78«. Občinski sindikalni svet Ljubljana Šiška je poslal le poročilo o organiziranju združenega dela in družbenopolitičnih organizacij v občini za razpravo o poslovanju, rezultate akcije pa bodo poslali kasneje...

Kritični Bežigrjanci

Zelo kritični do analiz v združenem delu pa so bili na občinskem svetu v Ljubljana-Bežigrad. Zavoljo tega to poročilo povzemamo širše — kot protiutež nekaterim drugim, zelo optimističnim ocenam akcije, ki že zavoljo svojega optimizma vzbujajo dvome v svojo objektivnost.

Do roka, ki ga je občinski SS postavil osnovnim organizacijam v toz, je poročila o poteku razprave o gospodarjenju poslala približno dve tretjini OOS. Občinski svet ugotavlja, da so bila poročila, ki so jih poslovodni organi pripravili za razprave, dokaj skop, saj ne vsebujejo vseh podatkov, ki so pomembni za odločanje. Premalo so prikazani problemi, ki se pojavljajo v poslovanju, mnogo več prostora pa so v

poročilih dobili delavcem težko razumljivi številčni računovodski podatki. Skratka, navodila, kako pripraviti poročila, so bila dosti premalo upoštevana. Razprave delavcev so potekale dokaj slabo. Samo v 18 odstotkih vseh delovnih organizacij so delavci lahko razpravljali pred sprejemom periodičnega obračuna. V skoraj polovici vseh ozd v bežigrjanski občini so delavci lahko razpravljali o rezultatih gospodarjenja na osnovi dokončnih podatkov, tako da je bila predhodna razprava praktično nemogoča. V večini ozd delavci pred razpravami niso dobili pisemenih poročil v roke, pač pa so jih poslušali le na sestankih sindikalnih skupin ali prebrali z oglasnih desk. Vsebinska razprav na zborih je bila: slaba in nepravilna informiranost delavcev, dvig vrednosti točke (osebne dohodka), povečanje produktivnosti dela, boljša izkoriščenost delovnega časa. Skratka, delavci so spraševali in razpravljali, toda pogosto brez osnovnih podatkov...

Tako kritični do vsebine razprav v delovnih kolektivih, kot so bili na občinskem sindikalnem svetu v občini Ljubljana Bežigrad, menda niso bili nikjer, vsaj ne v tistih občinskih svetih, katerih poročila smo pregledali.

Ne glede na to pa smo začetna izhodišča za nadaljevanje akcije in začetne ocene vendarle dobili. Dejstvo vsekakor je, da se je v primerjavi s preteklimi leti v obravnavanju rezultatov gospodarjenja še kako premaknilo na bolje. Do sprotnega spremljanja rezultatov poslovanja in takojšnje reagiranja na odstopanja od poti k zastavljenim družbenoekonomskim ciljem pa je seveda še daleč. Prav zavoljo tega — in pa zavoljo v celoti vendarle spodbudnih začetkov — smo prepričani, da je stalna aktivnost sindikatov na tem področju še kako potrebna.

Socialistična zveza danes

Fronta vseh zavestnih socialističnih sil

Aktivna vloga sindikatov v delegatskem sistemu in praksi

Socialistična zveza je naj-množičnejša organizacija za socialistično samoupravljanje opredeljenih delovnih ljudi in občanov ter hkrati frontna organizacija organiziranih socialističnih sil. V s tatutu je ta njena narava in vloga opredeljena v 1. členu, kjer je rečeno:

»Delovni ljudje in občani se povezujejo in združujejo v SZDL Slovenije kot posamezniki in združeni v organiziranih oblikah svojega družbenopolitičnega organiziranja in drugega interesnega povezovanja in združevanja. Združujejo se zaradi uspešnega uresničevanja svojih interesov, samoupravnih in političnih pravic ter dolžnosti in zato, da bi uskladili svojo družbenopolitično aktivnost pri usmerjanju in zagotavljanju razvoja socialistične samoupravne družbe.«

Frontne organizacije oziroma njihovi odposlanci torej v organizacijah, konferencah in drugih SZDL skupaj z drugimi delegati izražajo in usklajujejo različne interese in potrebe ter se v demokratičnem in ustvarjalnem dialogu dogovarjajo o skupnih in za čim širši krog delovnih ljudi sprejemljivih rešitvah. Odposlanci družbenopolitičnih organizacij — Zveze komunistov, Zveze sindikatov, Zveze socialistične mladine ter Zveze združenj borcev — pri tem ne govorijo v svojem imenu, temveč izražajo predvsem poglede, mnenja in stališča, ki so bila v obravnavanih vprašanih in temah pred tem izoblikovana v njihovih organizacijah. To seveda ne pomeni, da to vztrajajo pri teh stališčih, temveč imajo možnost in pravico, da jih v procesu usklajevanja prilagajajo skupnemu interesu in v prid najboljših ter za vse sprejemljivih rešitev.

Vloga Zveze komunistov in komunistov v fronti je jasno opredeljena tako v Ustavi SFRJ kot v kongresnih in drugih pomembnih dokumentih. Zveza komunistov zlasti idejno osmišlja in usmerja aktivnost frontno povezanih DPO ter hkrati pogloblja temeljne pridobitve socialističnega samoupravnega razvoja.

Stalna prisotnost sindikatov v fronti

V okviru SZDL kot fronte pa je izredno pomembna tudi vloga Zveze sindikatov. Delavci v svojih sindikalnih organizacijah izražajo svoje interese ob raz-

nih družbenih vprašanih. To so interesi, potrebe, pogledi, mnenja in pobude velikanske večine delovno ustvarjalnega prebivalstva — delavskega razreda. Zato je potrebno in nujno, da so stalno prisotni tudi v procesu usklajevanja in dogovarjanja v Socialistični zvezi. Za praktično realizacijo tega načela skrbe prek svojih delegatov osnovne organizacije Zveze sindikatov.

O izrednem pomenu in vlogi sindikatov v razreševanju družbenih protislovij ter njihovi odgovornosti za iskanje najustrežnejših rešitev govori tudi tov. Edvard Kardelj v svoji znani študiji Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

Med drugim poudarja: »V razvitih oblikah socialističnih samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov, ki smo jih vzpostavili z ustavnim sistemom in samoupravno prakso, dobivajo sindikati še močnejšo vlogo in veliko širše področje akcije. Ta pomembna ekonomska, socialna in demokratična vloga sindikatov je vgrajena v mehanizem družbenoekonomskih odnosov kot bistven in neločljiv vidik teh odnosov. Bistvena vloga sindikatov v naših razmerah ni v tem, da varujejo interese delavskega razreda nasproti interesom nekega drugega razreda, temveč predvsem v tem, da se bojujejo za reševanje protislovij, konfliktov in problemov, ki nastajajo v odnosih med posameznimi interesi delavcev in delovnih kolektivov na eni strani ter skupnimi interesi delavskega razreda na drugi strani. Na podlagi gornjih principov (te temeljne funkcije) morajo biti in postati sindikati glavna gibalna sila demokratičnega reševanja problemov in konfliktov, ki nastajajo v odnosih v samoupravnem združenem delu in eden vodilnih pobudnikov v nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov socialističnega samoupravljanja.«

Zagotavljanje prisotnosti delavskega interesa

Zveza sindikatov je nepogrešljiv sestavni del Socialistične zveze in celotne njene aktivnosti. Zato so tudi soodgovorni za njeno učinkovito delovanje. Njihova prvenstvena naloga je predvsem v tem, da v okviru demokratične in usklajevalne vloge SZDL zagotavljajo stalno prisotnost interesov delavskega razreda. Toda ne gre le za načelna mnenja in stališča. Važno je, da

so interesi konkretno oblikovani in argumentirani ter da jih spremljajo tudi pobude in predlogi za njihovo razreševanje oziroma zadovoljevanje. Takšna iniciativnost in ustvarjalnost je potrebna zlasti zato, ker morajo tudi pri sprejemanju stališč in rešitev v okviru SZDL prevladovati interesi delavskega razreda.

Ker je SZDL množična in frontna organizacija, si moramo prizadevati, da bodo delegati sindikata prisotni v vseh oblikah njenega delovanja. To skrb morajo prevzeti predvsem osnovne organizacije sindikata v TOZD. Odposlanci sindikata morajo biti vključeni v proces dogovarjanja in usklajevanja od prve iniciative do sprejemanja stališč in sklepov v konferencah in predsedstvih Socialistične zveze. To pa seveda pomeni, da se delegati sindikata ustvarjalno vključujejo tudi v vse oblike delovanja SZDL — sekcije, komisije, svete, tematske oziroma problemske konference, koordinacije itd.

Posebna pozornost mora v prihodnje veljati tudi ustanavljanju in delovanju koordinacijskih oziroma drugih podobnih oblik delovanja sindikata v krajevnih skupnostih. Stališča in sklepe v zvezi s tem smo sprejeli na 9. kongresu Zveze sindikatov Slovenije. Z organizirano prisotnostjo sindikatov v krajevnih skupnostih želimo zlasti doseči, da bodo interesi in potrebe delavcev v krajevni konferenci in skupščini krajevne skupnosti stalno prisotni in da bo krajevna skupnost resnično zaživela kot celovit družbenoekonomski odnos.

Koordinacijski odbori — oblika dela sindikatov v KS

Doslej je bilo v krajevnih skupnostih ustanovljenih okoli 70 koordinacijskih odborov sindikata. Ob upoštevanju dejstva, da imamo v Sloveniji 1.196 krajevnih skupnosti, z doseženimi rezultati ne moremo biti zadovoljni. Odgovornost, da bomo tudi na tem področju hitreje napredovali, nosijo krajevne in občinske organizacije SZDL ter osnovne in občinske organizacije Zveze sindikatov. To je njihova skupna obveza in naloga.

Kljub temu, da so načelno stvari sicer jasne, pa se v praksi poleg nekaterih organizacijsko-praktičnih problemov zastavlja tudi vprašanje vsebine in oblik delovanja koordinacijskih odborov sindikata v krajevni skupno-

sti. Iz dosedanjih razprav in izkušenj izhaja, da ni nujno sprejemati nekih vseobsežnih programov in usmeritev. Koordinacijski odbori so oblike dela sindikata v krajevni skupnosti in kot taki vezani po eni strani na usmeritev in akcijski program sindikata, po drugi pa bi se morali vključevati v razprave in aktivnosti skupščine krajevne skupnosti ter še zlasti v vse razvejane oblike dejavnosti krajevne organizacije SZDL. To še posebej velja za vsa tista konkretna vprašanja in probleme (planiranje, preskrbo, hišno samoupravo, vzgojo in izobraževanje, otroško varstvo itd.), ki neposredno zadevajo življenjske potrebe in interese delavcev v krajevni skupnosti.

Tako kot Zveza sindikatov v okviru fronte sodeluje pri oblikovanju skupnih stališč in sklepov, tako sprejema tudi del odgovornosti za njihovo uresničevanje. Ni si na primer mogoče predstavljati učinkovitega delovanja delegatskega sistema in prakse brez aktivne vloge sindikata. Sindikati morajo zato neposredno in odgovorno sodelovati pri oblikovanju stališč, mnenj in pobud, ki jih bodo delegati združenega dela zastopali v skupščinah DPS in samoupravnih interesnih skupnosti. Podobne dolžnosti imajo organizacije in vodstva sindikata tudi pri oblikovanju stališč za svoje delegate v konferencah in organih SZDL, kadar le-ta razpravlja in sprejema dogovore o tistih vprašanih (izobraževanje, planiranje, nagrajevanje, stanovanjska politika itd.), ki še posebej zadevajo delovne in življenjske možnosti in pogoje delovnih ljudi. S takim načinom dela Zveza sindikatov krepi frontno in ustavno vlogo SZDL, hkrati pa pogloblja in afirmira tudi svojo politično in družbeno vlogo.

Vse to kaže na izredno pomembno vlogo Zveze sindikatov v frontno organizirani Socialistični zvezi. Brez organiziranih in usklajenih interesov delavcev, ki se izražajo preko sindikata, bi bila vsebina, aktivnost in akcija Socialistične zveze bistveno osiromašena. V tem smislu je njegova vloga nenadomestljiva. Zato si Socialistične zveze ne moremo predstavljati brez aktivne udeležbe sindikata oziroma njegovih delegatov v vseh njenih široko razvejanih in demokratičnih oblikah dejavnosti.

Ivo Zorič

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Piše: Ivan Žužek

Delovno razmerje za določen čas ne more biti sklenjeno zato, da bi se preizkušalo delavčeve strokovne in druge delovne zmožnosti

Temeljna organizacija je izbirala med kandidati, ki so se prijavi na objavo prostih del in nalog. Sprejet je bil sklep, da se nihče izmed prijavljenih kandidatov ne izbere za nedoločen čas, pač pa se z enim od prijavljenih kandidatov sklene delovno razmerje za določen čas zato, da bi se preizkusilo, ali ima ustrezne strokovne in delovne sposobnosti, da bi lahko opravljal dela in naloge, za katere se je potegoval. V sklepu je bilo izrecno navedeno, da bo lahko sklenjeno poznejše delovno razmerje za nedoločen čas, če se bo delavec pri delu izkazal.

Po poteku določene dobe, za katero je delavec sklenil delovno razmerje, je bil sprejet sklep, da mu je delovno razmerje prenehalo. S sklepom se delavec ni strinjal, zato je uveljavljal sodno varstvo.

Delavec je na sodišču uspel, saj je sodišče ugotovilo, da je šlo za delovno razmerje za nedoločen čas, saj ni bilo pogojev po 27. členu zakona o delovnih razmerjih za sklenitev delovnega razmerja za določen čas. Po tem zakonitem določilu se lahko sklene delovno razmerje za določen čas, vendar največ za eno leto, z enim od prijavljenih kandidatov, če nihče od prijavljenih kandidatov ni izbran. Tako delovno razmerje lahko traja največ eno leto. Te možnosti, ki jo daje zakon, pa ni dopustno zlorabljati z namenom, da bi se podaljševalo poskusno delo na šest ali več mesecev. Po zakonu je

namreč poskusno delo omejeno na največ tri mesece. Med poskusnim delom mora delavca spremljati strokovna komisija in njegovo delo končno oceniti. Z nezakonitim postopanjem ob nepravilni uporabi navedenega določila 27. čl. zakona o delovnih razmerjih pa se ustvarja za delavca negotov položaj, saj je v bistvu sprejet na poskusno delo, ne da bi bil ocenjen in ne da bi se vrednotile njegove strokovne in druge delovne sposobnosti, razen tega pa tudi nima možnosti izpodbijati negativne ocene, saj formalno taka ocena sploh ne obstaja.

Sodišča združenega dela nikakor ne dopuščajo zlorabe zakonskih pooblastil, čeprav bi se delavec, ki je bil izbran za določen čas, ob sprejemu s sklenitvijo delovnega razmerja s tem strinjal. Samo v primeru, če temeljna organizacija ne bi izbrala nobenega kandidata, se lahko sklene delovno razmerje za določen čas, potrebno pa je, da ponovno objavi ali razpiše prosta dela in naloge, saj prvotni razpis ni uspel.

Temeljna organizacija ni dolžna pokrivati razlike pri osebni dohodku invalidu, ki opravlja lažje delo in ima pravico do nadomestila osebnega dohodka, če invalidnost ni posledica nesreče pri delu

Delavec je zaradi boleznih izven dela postal invalid III. kategorije. Skupnost pokojniškega in invalidskega zavarovanja mu je priznala pravico do lažjega dela, hkrati pa tudi pravico do nadomestila zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem delu. Delavec je ugotovil, da je kljub temu, da dobiva nadomestilo, prikrajšan pri dohodkih za okrog 1000 din mesečno, zato je to razliko uveljavljal pri temeljni organizaciji.

Temeljna organizacija je plačilo razlike odklonila, saj mu je omogočila, da je sicer uspešno opravljal ustrezno drugo delo, na katerem je dosegal delovne uspehe v skladu s preostalo delovno zmožnostjo, druge obveznosti pa temeljna organizacija ni bila pripravljena prevzeti.

Sodišče združenega dela je zahtevek delavca zavrnilo, saj ni moglo naložiti temeljni organizaciji plačila razlike osebnega dohodka, ker bi to pomenilo rentno obveznost. Temeljna organizacija bi bila dolžna plačevati rento le kot odškodnino, kar pomeni, da bi bila odškodninsko odgovorna zaradi manjšega osebnega dohodka. Do take odgovornosti prihaja le tedaj, če nastopi invalidnost kot posledica nesreče pri delu.

Res je delovni invalid praviloma prizadet pri osebni do-

hodku, če zaradi invalidnosti opravlja drugo lažje delo, ki je manj vrednoteno. Nadomestilo največkrat ne pokriva razlike, saj se odmerja od osnove, ki se izračuna na podlagi osebnega dohodka, ki ga je delavec prejel v koledarskem letu pred nastankom invalidnosti in osebnim dohodkom skupine delavcev, v katero je delavec napoten na delo (153. člen statuta skupnosti invalidskega in pokojniškega zavarovanja). Osnova je torej razlika med obema osebnima dohodkoma, nadomestilo pa je 100 % od osnove le tedaj, če je invalidnost posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, sicer pa je le 90 odstotkov od osnove.

Kadar je temeljna organizacija odgovorna za nesrečo pri delu oziroma za nastalo škodo, lahko delavec uveljavlja rento, s katero v celoti pokriva razliko med osebnim dohodkom, ki bi ga prejimal, če invalidnost ne bi nastopila, in dejanskimi prejemki, ki jih prejema ob lažjem delu.

DE

Brošura št. 24 v zbirki KNJIŽNICA SINDIKATI

Rudi Rizman:

RAZVOJ NACIONALNEGA VPRAŠANJA V JUGOSLOVANSKI DRUŽBENI MISLI IN PRAKSI

Avtor obravnava v delu, ki temelji na njegovi doktorski disertaciji, posebnosti družbenozgodovinskega in teoretičnega postavljanja nacionalnega vprašanja pri nas. Brošuro je razdelil na več poglavij: Razvoj revolucionarno-demokratičnega razumevanja naroda v družbeni misli Svetozara Markovića, Dimitrija Tucovića in Ivana Cankarja, Razvoj stališč KPJ o nacionalnem vprašanju med obema vojnama in pomen prispevkov Josipa Broza za pravilno reševanje nacionalnega vprašanja, teoretične in praktične politične razsežnosti Kardeljevega prispevka k marksistični osvetlitvi nacionalnega vprašanja — so poglavja, na katera posebej opozarjamo naše bralce, katerim je delo namenjeno za družbenopolitično usposabljanje. Omenimo naj še zadnji dve poglavji — Idejno-teoretski presek nacionalizma in Narod in razvoj njegove družbene biti v socializmu, ki jih avtor obravnava še zlasti izvorno.

Cena 70.- din. Naročila pošljite na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

TIK PRED IZIDOM

Veliko stvari lahko čaka, vendar ne otrok

Otroku ne moremo reči — »jutri«. Njegov čas je »danes«.

Sonja Gašperšič

Ta dobra misel, zapisana kot moto na vabilu k eni izmed osrednjih občinskih prireditev ob letošnjem letu otroka, se je znašla na moji uredniški mizi sredi novembra, nekako sočasno z večjim posvetom o temeljnih vprašanjih usmerjanja razvoja varstva in vzgoje predšolskih otrok v Sloveniji v prihodnjem srednjeročnem obdobju. In ko sem začela pisati priložnostni članek o tem posvetu, ki sta ga sklicala Republiški odbor sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti in Skupnost vzgojnovarstvenih zavodov Slovenije, sem zapisala v naslov to dobro misel, to neizpodbitno resnico, ki jo je tako preprosto povedala Nobelova nagrajena, čilenska pesnica Gabriela Mistral. Zapisala sem jo, saj je bila na tem posvetu skrb za otroka, kot prednostna družbena naloga, v kontekstu široke razprave nenehno prisotna.

»Izvajalski krog« v srednjeročnem načrtovanju

Za posvet, ki je sodil tudi v široke priprave na I. konferenco Zveze sindikatov Slovenije, a ta je največ časa posvetila družbenemu planiranju, je potrebno uvodoma povedati še dvoje. Prvič, da so taki razširjeni in hkrati problemsko zaokroženi posveti v dejavnosti tega republiškega odbora sindikata postali že utečena in očitno tudi uspešna oblika delovanja, saj ta sindikat vključuje delavce desetih različnih dejavnosti, zato so take specializirane razprave skoraj nujne, da bi bile konkretne in da bi pripeljale do poenotene in učinkovite akcije med članstvom. V tem času je vsekakor nujno mobilizirati vse osnovne organizacije sindikata vzgojnovarstvenih zavodov, da se aktivno vključujejo v pripravljanje, usklajevanje in sprejemanje planskih odločitev, skupaj z drugimi delavci združenega dela in občani v občinskih delegatskih skupščinah otroškega varstva. In drugič, osnova za razpravo v tem »izvajalskem krogu« je bila analiza uresničevanja družbenega plana za preteklo obdobje in nakazovanje razvojnih možnosti za naslednje srednjeročno obdobje, ki jo je pripravila Zveza skupnosti otroškega varstva SR Slovenije.

To dvoje omenjam iz več razlogov. Z ene strani je bilo namreč na posvetu slišati kritiko, češ da informacija o opravljenem delu v republiki (analiza kot prvi planski dokument, ki ga je v postopku družbenega planiranja

pripravila Zveza skupnosti otroškega varstva že v juniju!) prepočasni prihaja do delegatske baze, ali kritika, da se delegatska baza izvajalcev otroškega varstva še marsikje zanaša, da bo to področje družbenega planiranja mimo njih opravil nekdo drug. Z druge strani pa smo slišali tudi kritiko, da se doslej opravljena analiza uresničevanja družbenega plana na tem področju dejavnosti vse premalo pogloblja v vrednotenje nekaterih bistvenih elementov, ki vplivajo na nadaljnje razvojne možnosti otroškega varstva in predšolske vzgoje. Tako je, denimo, predšolska vzgoja v zadnjem srednjeročnem obdobju v Sloveniji izredno napredovala po svoji širini, po številu vključenih otrok k vzgojnim dejavnostim in dnevnemu varstvu ter po številu objektov, vse to pa je potrebno pravilno ovrednotiti z vsebinskega stališča. Ustrezno mesto v analizah je treba nameniti tudi delavcem na tem področju, njihovem družbenopolitičnemu položaju (odnosi med vzgojnovarstvenimi zavodi in SIS otroškega varstva še niso na ustrezni samoupravni ravni), vrednotenju njihovega dela (še vedno prevladujejo proračunski odnosi), njihovi udeležbi v svobodni menjava dela (premalno se še poslužujemo samoupravnih poti neposrednega dogovarjanja o programih). Predvsem pa vsebuje analiza vse premalo odgovorov na to, kako

bomo razreševali kadrovska vprašanja ob predvideni nadaljnji razširitvi predšolske vzgoje v dnevno varstvo, v celoletni pripravi otrok na šolo, z vzgojnimi programi za petletne otroke.

To niso želje, to so velike stiske zaposlenih roditeljev

Vzreja, vzgoja in varstvo otrok so v vseh naših družbenih dokumentih naloga, ki si jo delijo starši in družba, in napor družbe v tem pogledu res niso majhni. Naše vzgojnovarstvene ustanove so v letu 1978 vključevale 31,1 odstotka vseh otrok v starosti od osmega meseca do sedmega leta, otrok v starosti do treh let pa le 13,3 odstotka. Žal pa je bilo v letu 1978 na manj razvitih območjih zajetih komaj 23 odstotkov otrok od osmega meseca do sedmega leta, čeprav so tu vlaganja v varstvene kapacitete dvakrat hitreje napredovala v zadnjih dveh letih kot drugod; je to odraz zamujanja v prejšnjih letih, ko smo varstvene ustanove razvijali predvsem v industrijsko bolj razvitih sredinah, kjer sta tudi največkrat bila zaposlena oba roditelja?

Predvidevanja za naslednje srednjeročno obdobje so taka, da naj bi do izteka tega razdobja že imeli vključenih v varstvo 49 odstotkov vseh predšolskih otrok, če bi seveda ostali pri sedanjem podaljšanem porodniškem dopustu 141 dni po izteku 104 - dnevnega zdravstvenega

dopusta. Te oblike družinskega varstva v najbolj občutljivih mesecih za otrokov razvoj je zdaj deležnih 72 odstotkov otrok. V analizi, ki jo je pripravila Zveza skupnosti otroškega varstva, je ugotovljeno, da so varstvene kapacitete za otroke do treh let počasneje napredovale, ker je njihova izgradnja zahtevnejša in so po občinah raje gradili varstvene zavode za otroke od treh let dalje. Zato v isti analizi najdemo med razvojnimi možnostmi predloge (kot dve varianti), da bi mati ostala ob otroku doma 12 mesecev (kar bi stalo v naslednjih petih letih novih 6.192.732 din) ali celo 16 mesecev (kar bi stalo 9.019.853 din). Če bi se odločili za prvi predlog, bi se potrebe po družbenem varstvu otrok do treh let starosti zmanjšale za 11 odstotkov, v drugem primeru pa za 22 odstotkov. Pri tem smo v razpravi slišali tudi podatek, da podaljšanje porodniškega dopusta za nadaljnjih štiri ali osem mesecev stane družbo približno toliko, kot zdaj stanejo nadomestila materam za izostanke z dela ob otrokovih boleznih v teh mesecih.

Razprava pa je jasno naglasila, da potrebe po večjih varstvenih kapacitetah niso želje, pač pa potrebe zaposlenih staršev in da je dosedanja dinamika gradnje novih varstvenih kapacitet kljub samoprispevkom občanov in sodelavateljev iz organizacij združenega dela prepočasna, da je

vsako leto več odklonjenih otrok v varstvenih zavodih, da je n. pr. delež za vrtnice v samoprispevku tako Ljubljane kot Maribora premajhen. Čeravno je res, da samoprispevke občani izglasujejo največkrat v pričakovanju, da bomo hitreje reševali prav varstveno problematiko. V tej in podobni debati je bilo rečeno, da se bo družba glede na predlagane variante za podaljšanje porodniškega dopusta (kar je s stališča otrokovega razvoja vsekakor imenitno!) morala odločiti, ali bo več vlagala v individualno skrb za otroka, ali v družbeno. Zelo vprijoča je namreč resnica, ki jo je nekdo povedal: če otroka tudi po 12 ali 16 mesecih nimaš kam dati, ostaja za zaposlene matere problem varstva še vedno nerazrešen. Če bomo ostali pri sedanjem podaljšanem porodniškem dopustu, se predvideva izgradnja 10.000 novih mest za otroke do tretjega leta starosti, 23.000 pa za otroke do sedmega leta starosti, torej letno skupaj 4.600 novih varstvenih mest.

Odločitve o teh dilemah bomo vsekakor morali sprejeti delovni ljudje. Slišali smo ostre kritike na račun proračunske prakse, ko v sedanjih koordinacijskih odborih po občinah že postavljajo limite, do kod se razvoj otroškega varstva sme povzpeti v naslednjem obdobju. Sindikati so rekli, bi morali tako prakso ostro obsoditi (to ni srečujoče planiranje!) in preprečiti. Seveda pa bi kazalo sindikatom tudi sicer v letu otroka spodbuditi v združenem delu širšo razpravo o tem, kaj je kdo storil za otroka: ne bi se smeli zadovoljiti le z zbiranjem simboličnega dinarja v letu otroka, ne da bi se tudi dolgoročneje dogovorili, kako bomo čim več zaposlenim staršem rešili stiske »kam z otrokom«. Seveda pa so se vsi strinjali, da bi mater kmečko proizvajalko in študentko morali glede pravice do sedanjega podaljšane porodniškega dopusta izenačiti z drugimi zaposlenimi roditelji.

Kje bomo vzeli toliko »tet« in »tovarišice«?

Eno najtežjih vprašanj ob načrtovanih usmeritvah razvoja varstva in vzgoje predšolskih otrok, ki se v naslednjih letih obrača k vsej generaciji predšolskih otrok z različnimi oblikami predšolske vzgoje (da bi razvijali vse njihove sposobnosti, biopsihosocialni razvoj), pa je vprašanje kadrov. Ob dejstvu, da se bo vpis v osnovno šolo premaknil navzdol, se predvideva vključitev 16.000 otrok zadnjega predšolskega letnika, ki niso v organi-

ziranem varstvu, v celoletno pripravo na šolo po 3 ure dnevno, kar bi terjalo 250 novih vzgojiteljic; predvideva se vključitev petletnih otrok, ki niso v varstvu, v vzgojne programe 80 oziroma 150 ur, kar naj bi po mnenju sestavljalcev analize izvajali že zaposleni delavci; vse ostale otroke, ki niso v varstvu, pa bi vključevali v različne krajše programe predšolske vzgoje, bodisi v urah, ko se vrtnice izpraznijo, bodisi na zunanjih zelenih površinah ali pa kot sezonsko varstvo za kmečke otroke v času največjih kmečkih opravil. Za delo v novih varstvenih kapacitetah pa bi potrebovali zopet 230 novih vzgojiteljic in 115 varuhinj. Za zagotovitev izvedbe vseh ciljev varstva in vzgoje predšolskih otrok bi potrebovali v novem srednjeročnem obdobju vsega skupaj 835 medicinskih sester, 1.400 vzgojiteljic in 990 varuhinj.

Na posvetu so resno opozorili, da je vprašanje, kako bomo reševali kadrovske primanjkljaje, v analizi (razen potreb) slabo razčlenjeno. Ne poznamo podatka, koliko vzgojnega kadra se bo v naslednjih letih odšlo zaradi upokojitve; podaljšane vzgojne programe za 5 in 6-letne otroke ne bi smeli že s plani predvidevati kot nadurno delo sedanjih vzgojiteljic; nov zakon o predšolski vzgoji predvideva vzgojo otrok od 2. leta dalje pod vodstvom vzgojiteljice, na kar doslej še nismo računali pri seštevanju potrebnega kadra. Poleg tega ne bi smeli zanemariti dejstva, da je v vzgojnovarstvenih zavodih kader stoodstotno ženskega spola in da bi cenovno biološke reprodukcije, ki jo nosijo vsi ženski delovni kolektivi, morali upoštevati že pri normativih, ne pa se reševati improvizatorsko z nekvalificiranimi kadri.

Pri vsem tem pa ne bi smeli prezreti, da se vpis v vzgojiteljske šole v zadnjih letih zelo zmanjšuje. V šol. l. 1977-78 je padel kar za 49 odstotkov, v zadnjem letu še bolj. Resno so opozorili, da se bodo morali vzgojnovarstveni zavodi čimprej povezati z iniciativnim odborom posebne izobraževalne skupnosti za pedagoške kadre, da bi tu dobili vpliv na izobraževalne programe, mrežo šol (regionalni deficit so ponekod veliki), pa tudi na usmerjanje v poklic, čeravno bo nujno s svobodno menjavo dela razreševati tudi vprašanje vrednotenja dela delavcev v varstvu in vzgoji predšolskih otrok. Ni skrivnosti, da osebni dohodki teh zelo zaostajajo, in da tudi zavoljo tega ta poklic ni dovolj vabljiv.

iz razprav delegatov na I. konferenci ZSS — beseda Milana Hojnika iz Kopra

»Daj — dam« naj bi koristil, ne pa škodoval

V razvojnih programih slovenske obale ima velik pomen razvoj tistega gospodarstva, ki se na Slovenskem mora bolj uveljavljati kot doslej, upoštevati predvsem obmorsko, geografsko in obmejno lego teh krajev. Sem sodijo predvsem dejavnosti, ki zadevajo uporabljanje morja kot prometne poti (luka in pomorski transport), pridobivanje hrane in surovin (ulov ter predelava rib in pridobivanje soli). Hkrati bi morali pri tem upoštevati še posebne obmorske pogoje za ra-

zvoj turizma, kmetijstva in drugih dejavnosti, ki so odvisne od morja in za katere je predvsem značilno: da se v celoti vključujejo v prednostne naloge družbenega plana... da veliko pripisujejo k uveljavljanju družbenih interesov (čeprav so nekateri prednosti na tem področju še premalo izkoriščene)... da terjajo zelo veliko sredstev, pa so hkrati premalo akumulativne in zaradi tega povzročajo gospodarske težave vsej regiji. Ugotovljamo, da je obalno

področje glede na svoje dohodkovne možnosti nesorazmerno obremenjeno zavoljo razvoja teh prioritarnih dejavnosti in zato je vedno manj možnosti za modernizacijo in obnovo drugega gospodarstva in nekaterih industrij, kot so živilsko-predelovalna in kovinska industrija, ki so zavoljo tega v čedalje globlji krizi, utegnejo pa nastopiti celo problemi socialne varnosti teh delavcev, če razmer v kratkem ne bomo izboljšali. Zadnji podatki o rezultatih go-

spodarjenja v naši regiji kažejo, da se stopnja rasti nikakor ne more približati republiškemu poprečju, in ponekod, denimo, v izolski občini, še lahko govorimo o popolni stagnaciji. Reprodukтивna sposobnost nevarno peša, kar se zlasti kaže na področju bančništva. Tudi ob velikih prizadevanjih, da bi ohranili rentabilno poslovanje, se zmanjšujejo realni osebni dohodki delavcev. Gre torej za to, da bi združeno delo v pomorskem gospodarstvu čimprej v skladu z našimi ustav-

nimi načeli in z zakonom o združenem delu soočilo interese in koristnike pomorskega gospodarstva ter tako zagotovilo nujno potrebna dohodkovna povezovalna in združevalna sredstva. Čimprej pa bi morali sistemsko urediti pogoje, ki bodo takšno sodelovanje omogočali in tudi odstranjevali neskladnosti, zavoljo katerih so bila doslej takšna povezovalna manj zanimiva.

Delegat Milan Hojnik iz Kopra je ob koncu svoje raz-

prave med drugim tudi dejal: »da je potrebno predvsem izenačiti pravice, ki izvirajo iz neblagovnega deviznega priliva, s tistimi pravicami, ki izvirajo iz izvoza blaga visoke stopnje predelave.

Kajti pretežni del težav je posledica dejstva, da je realni tečaj deviz, ki jih ustvarjamo z neblagovnim deviznim prilivom, previsoko ocenjen. Po tej poti se ogromna akumulacija preliva iz teh dejavnosti v tiste, ki devize samo koristijo...

Ukrepi družbenega varstva v celjskem Topru

Kako iz slepe ulice?

Janez Voljč

Še pred kakima dvema letoma so v Celju zatrjevali, da sodi njihov Toper med najuspešnejše delovne organizacije v občini in da se zelo dobro uveljavlja na domačem trgu kot ena večjih in pomembnih organizacij združenega dela tekstilne, oziroma konfekcijske dejavnosti na Slovenskem.

V začetku letošnjega decembra pa je skupščina občine Celje sprejela predlog družbenega pravobranilca samoupravljanja, Stane Mele, naj »z začasnimi ukrepi družbenega varstva nastopi zoper to delovno organizacijo«, razpusti delavska sveta Topra in njegove temeljne organizacije Trzenje in imenuje časna organa upravljanja in začasni poslovodni organ.

Kaj se je v minulih dveh letih dogajalo v tej nekoč tolikanj uspešni delovni organizaciji, da se je občinska skupščina v Celju odločila za tako resen ukrep?

O teh Toprovih stiskah so mi pred dnevi pripovedovali: Rudi Peperko, družbeni pravobranilec samoupravljanja, Stane Mele, predsednik občinskega sveta zveze sindikatov, Stanka Obrez, koordinator zveze komunistov v Topru, Zvonka Valenčič, predsednica konference osnovnih organizacij sindikata, Nada Dolinšek, predsednica osnovne organizacije sindikata v TOZD Trzenje in Albin Coceji, začasni poslovodni organ in podpredsednik občinskega sveta Zveze sindikatov.

Sodu je izbila dno velika izguba

Iz gradiva, ki so ga zbrali na družbenem pravobranilstvu samoupravljanja, občinski konferenci zveze komunistov in občinskem svetu zveze sindikatov, je razvidno, da Toper že lani ni dosegel pričakovanih poslovnih rezultatov. V predlogu za uvedbo ukrepov družbenega varstva so zapisali: »Toper tone v vedno večjo izgubo in v manj rentabilno poslovanje«. Lansko leto so »pridelali« 2.471.024 dinarjev izgube, ki so jo temeljne organizacije v celoti pokrile z lastnimi sredstvi. (Imajo osem proizvodnih temeljnih organizacij, TOZD Trzenje in delovno skupnost skupnih opravil, v vsej delovni organizaciji pa združuje delo 1.530 delavk in delavcev). Pretežen del te izgube je nastal v temeljni organizaciji Trzenje, kar je po mnenju družbenega pravobranilca samoupravljanja »delno tudi posledica neurejenih dohodkovnih odnosov, hkrati pa odraz slabega in neučinkovitega poslovanja v vsej delovni organizaciji«. Ta ugotovitev pa še toliko bolj velja za njihovo poslovanje v letošnjem letu, saj je skupna izguba v desetih mesecih preseгла 21 milijonov dinarjev (v Trzenju 14.784.867 dinarjev, preostanek pa v petih proizvodnih temeljnih organizacijah). Poslabšanje rezultatov poslovanja potrjuje tudi ugotovitev, da so v prvih devetih mesecih letošnjega leta dosegli komaj 68% plana proizvodnje in prodaje ter 70% planiranega dohodka. »Izguba je tolikšna«, mi je dejal Stane Mele, »da je tiste temeljne organizacije, ki so pozitivno poslovale, ne bodo mogle pokriti, zato je potrebna solidarnost širše družbene skupnosti in odobritev sredstev iz skupnih rezerv v občini in republiki.«

Opozorila, ki niso naletela na učinkovit odmev

Vse letošnje leto so celjski družbenopolitični dejavniki, predvsem občinska konferenca

zveze komunistov, občinski sindikalni svet, izvršni svet občinske skupščine in tudi družbenopolitične organizacije v Topru opozarjali na resnične vzroke te zagate in terjali »takošnje in konkretno ukrepanje, ki naj bi omogočilo mobilizacijo vseh sil, pripravljenih razreševati notranje odnose in probleme«. O Topru so govorili na dveh sejah komiteja občinske konference zveze komunistov, pa na seji izvršnega sveta občinske skupščine in na razširjenem sestanku občinskega političnega aktiva, ustanovili so delovno skupino, ki naj bi poskrbele za uresničitev sklepov, s katerimi so zadolžili samoupravne organe, družbenopolitične organizacije in poslovodne delavce, naj težave in slabosti čimprej odpravijo. Opozarjali so na napake v sistemu vodenja delovne organizacije, na vedno večje improviziranje, ki je škodovalo poslovnim rezultatom, na veliko fluktuacijo (20% v letu dni) na odhajanje najpomembnejših kadrov iz delovne organizacije, na izredno slabe odnose med delavci v temeljni organizaciji Trzenje ter med njimi in delavci v drugih temeljnih organizacijah. Stalne spremembe samoupravne organiziranosti niso prinesle pričakovanih rezultatov, temeljna organizacija Trzenje, ki je nekakšen servis proizvodnih temeljnih organizacij, pa ni ustrezno organizirana, čeprav deluje že dobri dve leti. Težava povzročila tudi nedodelanost in neobvladovanje celotnega poslovnega procesa, razen tega so bile številne pomanjkljivosti v organizaciji dela. Nabavno-prodajna in proizvodna funkcija nista bili dovolj usklajeni in zato je prihajalo do zastojev v proizvodnji. Ugotovili so tudi, da delitev po delu in rezultatih dela uveljavljajo delno le v neposredni proizvodnji, ne pa tudi v temeljni organizaciji Trzenje in v delovni skupnosti skupnih služb. Premajhna je bila neposredna odgovornost delavcev in organizatorjev proizvodnje za kakovost izdelkov, proizvodni program je bil p revec raznolik, planiranje pa je bilo zgolj kratkoročno in prilagojeno trenutnim razmeram na trgu. Veliko število režijskih delavcev v temeljni organizaciji Trzenje in v delovni skupnosti skupnih služb (pa tudi v proizvodnji) je povzročalo visoke stroške na enoto proizvoda.

Vse te slabosti so zmanjševale konkurenčno sposobnost Topra

in povzročale izgubo, ki je v zadnjih mesecih letošnjega leta izredno hitro naraščala. Izkazalo se je namreč, da poslovodni delavci in samoupravni organi ter družbenopolitične organizacije v tej celjski organizaciji združenega dela niso bile sposobne odpraviti omenjenih slabosti in pomanjkljivosti. Ko sta komiteja občinske konference zveze komunistov in predsedstvo občinskega sveta zveze sindikatov minuli mesec ugotovila, da »dosedanje oblike družbenopolitične pomoči in intervencije v delovni organizaciji Toper niso bile dovolj učinkovite«, sta hkrati »dala pobudo družbenemu pravobranilcu, da sproži postopek in občinski skupščini, da nastopi z ukrepi družbenega varstva.«

Skupščina občine Celje je pred dnevi ugotovila, da so v Topru nastale tudi »motnje v samoupravnih odnosih«, saj v tej delovni organizaciji ne uresničujemo pravic delavcev, da v temeljni organizaciji v celoti odločajo o ugotavljanju in razporejanju čistega dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke in za skupno porabo, da delavci ne odločajo o vsem delu in poslovanju organizacije združenega dela in da poslovodni organ in delavci s posebnimi pooblastili ne opravljajo zadovoljivo svojih delovnih dolžnosti. Delovna organizacija Toper je po mnenju občinske skupščine tudi »oškodovala

družbene interese« s tem, ker ne zagotavlja uresničevanja pravic delavcev glede njihove socialne in materialne varnosti ter z dosedanjim načinom razporejanja čistega dohodka, oziroma z delitvijo sredstev za osebne dohodke in skupno porabo, kali odnose, ki ustrezajo načelom delitve po delu. Tako povzroča motnje v družbeni reprodukciji. Zavoljo tega je občinska skupščina sprejela predlog družbenega pravobranilca in uvedla začasen ukrep družbenega varstva, ki naj velja leto dni. Ker je mandatna doba nekdanjega direktorja potekla, so imenovali nov začasni poslovodni organ, začeli odpuščati ali premeščati delavce s posebnimi pooblastili in začasno odtujili nekaj pravic delavcev, predvsem tiste, ki zadevajo premostitve in uveljavljanje nove organizacije.

Globoke korenine

V Topru so mi sindikalni in partijski aktivisti predvsem pripovedovali, zakaj se niso pravočasno zdramili in odpravili napake. Sindikalne in partijske organizacije so, kot so zatrjevali, dve leti zahtevale korenite spremembe v sistemu odgovornosti in kontroli dela v planiranju in delitvi po delu, sprejemali so dobre sklepe, ki pa jih niso uresničevali. Nekateri vodilni ljudje so se zatekali celo k lažnim informacijam, obljubljali so, da se bodo razmere v kratkem izboljšale

in tako so zavajali samoupravne organe, da niso bili dovolj odločni.

»Gre za kopico nepravilnosti,« je rekla Zvonka Valenčič, »in razmere so bile že tako kritične, da smo občini sami predlagali ostre ukrepe. Zahtevamo pa tudi, da vse tiste vodilne delavce, ki so nam povzročili tolikšne težave, pokličejo na odgovornost.«

Albin Coceji se povsem strinja z ugotovitvijo družbenega pravobranilca, da večina težav izvira iz neurejenih razmer v delovni organizaciji. Tega se zavedata tudi časna organa v OZD Toper in v temeljni organizaciji Trzenje, ki že delujeta in ju čaka ogromno dela.

»Nobene moči nismo imeli,« je potarnala Nada Dolinšek, »ta ukrep pa nas je streznil. Zdaj je najbolj pomembno, da zagotovimo v temeljni organizaciji Trzenje čimveč samoupravljanja, čeprav nekaj časa ne bomo imeli delavskega sveta. To pa velja tudi za vso delovno organizacijo.«

Stanka Obrez pa me je med drugim opozorila, da so delavci Topra podprli uvedbo družbenega nadzora predvsem zato, ker upajo in pričakujejo, da si bodo zdaj lahko čimprej spet zagotovili socialno in materialno varnost in več sredstev za nujno potrebne sklade in osebne dohodke. Letos so dosegli komaj nekaj več kot 5.000 dinarjev poprečnega mesečnega osebnega dohodka in zdaj so na 36. mestu v tekstilni industriji.

Seveda pa bodo tudi odpori. Marsikdo, ki je doslej vedril in oblačil na svojem delovnem mestu, ne bo zadovoljen, ker ga bodo premestili ali povečali njegovo delovno obveznost in disciplino ter zahtevali boljše kakovost izdelkov. Predvsem pa bodo morali storiti vse, kar je v njihovi moči, da bodo ohranili kadre, ki jih že imajo in pridobili nove, kajti dobro organizirana proizvodnja in učinkovito sodobno planiranje ter poslovanje terjajo razen človekove pridonosti tudi obilo strokovnega znanja.

Popolnoma se tudi strinjam z mnenjem številnih delavcev Topra, ki te dni trdijo, da uvedba začasnih ukrepov družbene zaščite ne koristi ugledu njihove organizacije združenega dela, toda ugled si delavci ustvarjajo sami in samo od njih je odvisno, kdaj bo Toper spet med najuspešnejšimi delovnimi organizacijami v celjski občini.

Ob robu

Zrahljani temelji

Janez Sever

Mariborčani so s ponosom ugotavljali, da jim je edinin v državi uspelo organizirati stanovanjsko zadrugo, ki bi delovala v splošno družbenem interesu in na temeljih zakona združenega dela. Z mnogo truda so uspeli prepričati občane, da bi v okviru zadruge načrtovali gradnjo svojih hiš. Te bi naj bile tudi zaradi cenejše gradnje enotejše, stale bi naj v strnjenih naseljih, s čimer bi zmanjšali vrsto stroškov. V svojem načrtovanju je vodstvo zadruge zajelo skoraj deset odstotkov vse enoletne gradnje stanovanj v Mariboru ali na leto 150 zasebnih hiš.

S svojimi načrti so zadružniki naleteli na izredno razumevanje pri skupščini občine, banki in ostalih dejavnikih, ki v veliki meri pripomorejo, da se takšen načrt lahko sploh izpelje. Našli so tudi izvajalce del: Marles in Kograd. Marlesu so dali 82 milijonov brezobrestnega predplačila, da bi ta po pogodbi postavil 92 montažnih hiš.

Prejšnji teden pa je nenadoma počilo. Namesto da bi vlagatelji in bodoči lastniki dobili v roke ključ od lastnega družinskega gnezda, so bili že nekaj mesecev priče prekanj in medsebojnih obtožb med Marlesom, Kogradom in njihovo Stanovanjsko zadrugo. Od vseh tako za »prmejšuš« obljubljenih hiš ni bilo — nič. Da je zadeva še hujša, se je večina novih lastnikov hiš znašla v nemogočem položaju, ker gre za delavce, ki so ob najetih kreditov podpisali tudi pogodbe o izpraznitvi družbenih stanovanj, v katerih stanujejo.

Kaj zdaj? Stanovanjska zadruga je sklicala tiskovno konferenco in javnosti povedala svoje. Ob koncu tedna je sklicala tiskovno konferenco tudi Marles in povedal svoje. Sledilo je navzkrižno obtoževanje in končno dogovor, da bo odslej drugače. Spet bodo podpisali nove pogodbe, trdno določili nosilce nalog in izvajalce in končno zgradili hiše do prihodnje pomladi. Obe strani sta pospravili debele svežnje dokaznega gradiva o nasprotni strani in sklenili premirje. Medtem je mnogo vlagateljev zadrugi pustilo pristopnino in začelo graditi na lastno pest. Kaj pa ostala večina, ki ji to ni uspelo? Če se ne bodo izselili, v njihova dosedanja stanovanja ne bo moč vseliti na desetine družin, ki že vrsto let čakajo na ta stanovanja. Če se bodo izselili, jim preostaja cesta.

In kdo je kriv? Kdo bo moralno in politično odgovarjal za nastale razmere? Očitno nihče ali pa vsi, ker spet ni tistega pravega krivca, na katerega bi lahko edinega uporili prst. Ker prvi niso pravočasno našli lokacij, drugi niso mogli kopati temeljev, ker ni bila v redu opravljena raziskava tal, je bilo neustrezno temeljenje, ker ni bilo temeljev, niso na njih mogli postaviti montažnih hiš in tako v krogu do prejšnje sobote.

Odslej bi naj bilo vse po dogovoru...

OBČINSKI IN MEDOBČINSKI SVETI ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE! OSNOVNE ORGANIZACIJE ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE!

V zbirki Knjižnica SINDIKATI je pravkar izšla knjižica št. 25:

DRUŽBENOPOLITIČNO USPOSABLJANJE V ZVEZI SINDIKATOV SLOVENIJE

V knjižici so objavljena stališča Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije o družbenopolitičnem usposabljanju v Zvezi sindikatov Slovenije, ki jih je sprejel na 3. seji 28. 2. 1979, metodični napotki za uresničevanje programa ter programi za člane OO Zveze sindikatov in vodje sindikalnih skupin (poverjenikov), za predsednike in člane izvršnih odborov OO ZSS in konferenc osnovnih organizacij ZSS, za večerno politično šolo ter dvomesečni politični tečaj.

Cena 30 din.

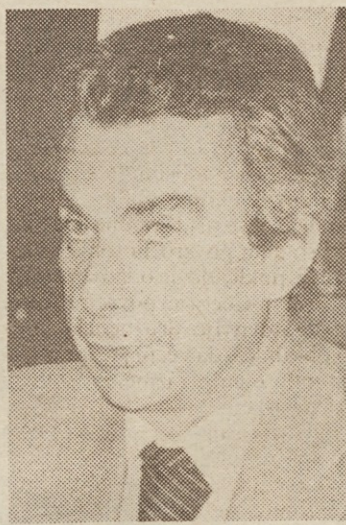
Naročila pošljite na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

KDO JE KDO

FRANCISCO SA CARNEIRO
bodoči portugalski premier

Francisco Sa Carneiro, 45-letni pravnik in najverjetnejši predsednik nove portugalske vlade, velja za spretnega taktika in političnega stratega, ki se zna v pravem trenutku umakniti iz politične igre in se vanjo v pravem trenutku tudi vrniti. To je večkrat dokazal v zadnjih desetih letih, ko je na portugalskem političnem prizorišču igral tako velike kot majhne vloge, pač odvisno od trenutnih usmeritev, ko je imel padce in uspehe, vse dokler ni dosegel triumfalne vrnitve na zadnjih parlamentarnih volitvah, kjer je socialnodemokratska stranka, ki jo vodi, zmagala skupaj s konservativci in monarhisti.

Politični del življenjepisa tega uspešnega odvetnika, ki izhaja iz lizbonske pravniške družine, je izredno pester: v parlament so ga izvolili leta 1969, takoj po smrti diktatorja Salazarja, toda leta 1973 se je umaknil, potem ko je kritiziral Caetanovo vlado, da parlamentu ni pustila nikakršnih možnosti, da samostojno odloča. Po revoluciji leta 1974 se je Carneiro vrnil v politiko, in sicer kot ustanovitelj nove Ljudske demokratične stranke, ki si je pozneje nadela novo ime socialno demokratična. Že leto pozneje se je Carneiro umaknil s položaja generalnega sekretarja stranke, po razcepu novembra leta 1977, pa se je znova vrnil v politiko, in sicer z okrepljenimi pozicijami. »Menim, da bo Portugalska končno našla pot v stabilnost,

zmernost ter družbeno in gospodarsko ozdravitev,« je dejal po nedavni zmagi na izrednih parlamentarnih volitvah; toda zdi se, da je cilj, ki si ga je zastavil, preveč ambiciozen, še zlasti, če upoštevamo dejstvo, da je do rednih parlamentarnih volitev ostalo komaj deset mesecev. Tristo dni, ki zadoščajo — kot menijo mnogi opazovalci — samo za to, da postaneta vlada in človek, ki ji je na čelu, novi tarči nezadovoljstva svojih volivcev. Na to, koliko bo Sa Carneira, s svojo znano lastnostjo hitrega prilaganja spremembam in trenutnim potrebam, kos novi težki nalogi na državnem krmilu, pa ne bo treba dolgo čakati.

M. O.

KOMUNIST ZA DE

Neizčrpna domišljija

Miša Sovdat

Če bi naša domišljija na vsakem, predvsem pa na gospodarskem področju tako cvetela, kot se nam bujno razcveta ob načrtovanju in oblikovanju raznih praznov, potem bi bili najbrž zelo srečna in blagodejna družba. V vsaki organizaciji, krajevni skupnosti, ustanovi najdemo stotine vzrokov in datumov, ki jih je vredno obeležiti. Obeležiti že, toda na kakšen način!

Vsaka druga oblika, razen velike proslave, nam je že ušla iz spomina. Proslavljamo vse in prav čudno je, da komu še ni prišlo na misel, da bi proslavili kakšno obletnico prve, desete ali stote proslave. Toda če bi samo proslavljali, najbrž še ne bi bil tolikšen problem kot je ob tem, kako proslavljamo. To počnemo z velikim pompom, pa naj bo kolektiv, ki »slavi«, še tako majhen. Za številna tovariška srečanja namenjamo ogromne denarje. Enkrat na leto se pa tudi moramo poveseliti, si navadno zabrudimo v opravičilo in samou-

pravno dvignemo roke za potrditev stroškov. Tudi če smo trenutno v slabem finančnem položaju, tudi če celo leto nismo pozitivno gospodarili — proslavo smo pa planirali in sredstva za to tudi prihranili.

Največkrat pa se resnično izgovarjamo, da moramo delavcu zagotoviti oziroma omogočiti po delu tudi kakšno zabavo. V kaj se danes izrojevajo zabave? V velikih kolektivih v velike modne revije udeležencev (ali bolje: udeleženk) in v velike stroškovne postavke. (Saj pri nas ni nič več poceni, kako pa naj bi bile zabave?) Povsod, tudi v majhnih kolektivih, pa so to običajno velike pojedine. Je to tista zabava, ki jo moramo (kdo naj bi to bil?) zagotoviti ali omogočiti delavcu?

Tudi sredstva za proslave mora delavec »pridelati« s svojim delom. V koliko kolektivih so izdelali primerjalne predloge na samoupravnih organih — ali toliko za proslavo s tovariškim srečanjem ali pa enako vsoto za

(tudi samo delno) opremo enega otroškega vrta, za učilo v osnovni šoli, za knjige v knjižnici, za nakup kakšnega pripomočka v zdravstveni ambulanti in podobno. Od takšnih praznov bi tudi zanamci bolj vedeli, kaj je prava tradicija in kaj izmišljeno čaščenje.

Skoraj ni kolektiva, kjer se ne bi te dni (pa celo že dosti prej) nadvse zagreto pogovarjali o novoletnih zabavah. Smo res povsod tako dobro in uspešno delali, da se lahko veselimo — za tolikšne denarje? Pa ne samo člani kolektiva! »Častili« bomo tudi vse poslovne partnerje, prijatelje in znance, ki bodo tiste dni namenoma ali pa čisto po naključju stopili skozi naša vrata. Bodimo vendarle malo bolj gospodarni in lepo si priznajmo, da zdaj resnično ni pravi trenutek, ko bi si lahko dovolili toliko denarja zmetati za nekaj, od česar jutri ne bo prav nobene prave koristi več.

Sobota, 8. decembra

— Predsednik republike Tito je priredil za diplomatski zbor tradicionalni lov.

— Na seji sveta zveze republik in pokrajinskih SIS za raziskovalno dejavnost so razpravljali o medrepubliških raziskovalnih projektih, mednarodnem sodelovanju na področju raziskovalne dejavnosti in o samoupravnem organiziranju na tem področju.

Ponedeljek, 10. decembra

— Predsedstvo CK ZKS je ocenilo, da člani zveze komunistov v svojih okoljih vse bolj spoznavajo razne oblike odtujevalnih teženj, lokalistične ter druge oblike zaprtosti ter ozkosti.

— Skupini 17 ustvarjalcev in delovnih organizacijam so podelili nagrade AVNOJ za leto 1979.

— Letošnji pregled slovenskih naložb kaže, da je bila ob koncu septembra njihova predračunska vrednost za 29,6 odstotka večja kot v istem obdobju lani.

— V Sloveniji je med zaposlenimi še 10 odstotkov tako imenovane prikrite zaposlenosti, so ugotovili na posvetu predsednikov občinskih SIS za zaposlovanje.

Torek, 11. decembra

— Odbori zvezne skupščine so ugotovili, da je zvezni izvršni svet tako spremenil predlog resolucije o uresničevanju srednjeročnega plana v prihodnjem letu, da brez posvetovanj v republikah ne morejo glasovati o njih.

Sreda, 12. decembra

— Delegati zveznega zbora so sprejeli predlog predsedstva SFRJ, da se začne spreminjati Ustava SFRJ.

— Člani predsedstva CK ZK Jugoslavije in predsednik zveznega sveta za mednarodne odnose Miloš Minić je v Ljubljani govoril širšemu političnemu aktivu SR Slovenije o aktualnem mednarodnem položaju v svetu.

— V enajstih letošnjih mesecih smo v Sloveniji izvozili blago v vrednosti 17 milijard dinarjev, uvozili pa za 29,8 milijarde dinarjev.

Petek, 14. decembra

Predsednik CK ZKS France Popit in izvršni sekretar predsedstva Martin Mlinar sta obiskala Ljubljansko banko — združeno banko. Vsebinsko izhodišče pogovorov je zadevalo izvajanje sklepov predsedstva CK ZKJ o uresničevanju gospodarske in socialne politike v tem letu in smernicah za leto 1980 v dejavnosti temeljnih in združenih LB, nadalje nekatera vprašanja preobrazbe družbenoekonomskih odnosov v temeljni in združeni banki, kot tudi aktivnost komunistov in organizacij ZK v bankah pri izpolnjevanju delovnih nalog in nalog zveze komunistov.

TA TEDEN V ŽARIŠČU

BRUSELJ — Obrambni in zunanji ministri držav članic NATO so se odločili za proizvodnjo 572 ameriških jedrskih raket s srednjim doletom in za njihovo namestitve v petih zahodnoevropskih državah. ZR Nemčija, Italija in Velika Britanija se popolnoma strinjajo z namestitvijo raket na svojem ozemlju, Belgija in Nizozemska pa sta praktično preložili sprejem raket. Najnovejši sklep pakta NATO pomeni novo spodbudo v oboroževalni tekmi in se širi z dveh velesil tudi na zahodno Evropo.

DUNAJ — Avstrijski kancler Kreisky je sprejel predstavnike koroških Slovencev, ki so mu obrazložili svoje zahteve in skupni delovni načrt s konkretnimi predlogi za reševanje manjšinskega vprašanja v skladu s 7. členom državne pogodbe. Predstavniki obeh osrednjih organizacij so sestanek ocenili kot konstruktiven, saj so morale avstrijske oblasti priznati, da s sedmojuljsko zakonodajo še vedno niso izpolnile določb, ki so v prid manjšini zapisane v 7. členu državne pogodbe, hkrati pa je bil to pogovor z vlado izven sveta za narodnostne skupine, kar je do zdaj zahtevala avstrijska vlada.

OSLO — Letošnje Nobelovo nagrado za mir so podelili katoliški redovnici, materi Terezi. Podelitve so se udeležili poleg švedskega kralja Olafa V. tudi

številni povabljeni. Nobelov odbor se je odločil za mater Terezo zaradi njenega človekoljubnega dela med najrevnejšimi in najbolj revnimi. Mati Tereza je Jugoslovanka, ki se je leta 1910 rodila v Skopju. Obiskala je tudi naše veleposlanstvo v Oslu, kjer se je zahvalila za čestitko, ki ji jo je ob podelitvi nagrade poslal predsednik Tito.

BEJRUT — Spor med Libijo in Fatahom je prišel v javnost, ko so Palestinci obtožili libijske oblasti, da so zasedle predstavništvo Palestinske osvobodilne organizacije v Tripoliju. Libijski predsednik Gadafi je obtožil Jaserja Arafata in voditelje Fataha, da kujejo zaroto proti palestinski revoluciji. Arafat pa je obtožil libijske oblasti, da poskušajo razcepiti in diskreditirati palestinske vrste. Fatah je zahteval sestanek arabskih držav na vrhu ali sestanek držav fronte vračanja, da bi razpravljali o palestinskih odnosih, saj bi spor utegnil slabo vplivati na njihovo medsebojno sodelovanje.

BARCELONA — Na konferenci združene socialistične stranke Katalonije so poudarili prizadevanja za nadaljnjo avtonomijo Katalonije, za enakopravnost vseh, ki živijo v njej, za večje pravice delavcev in za vztrajen boj proti centralizmu. Konferenca se je udeležila tudi delegacija ZKJ, v kateri sta bila Franc Šetinc in Franc Šali.

MIK

60-letnica
Univerze
v Ljubljani

Minuli teden je slavila Univerza Edvarda Kardelja svojo šestdesetletnico. Slavje se je začelo v torek s slavnostno sejo univerzitetnega sveta, na kateri je bil osrednji govornik akademik Josip Vidmar, na seji pa so vročili tudi posebni priznanji univerze za častna doktorja, za Josipa Brozja Tita, in posmrtno Pepci Kardelj za Edvarda Kardelja. Istega dne so pred najstarejšim poslopjem Univerze odkrili kip Edvarda Kardelja, delo kiparja Zdenka Kalina. V sredo je bila v zbornični dvorani Univerze svečanost, na kateri so proglasili za častne doktorje Antona Kuhlja, Janeza Milčinskega, Vido Tomšič in Antona Vratušo, za izjemne zasluge in dosežke na njihovih področjih ustvarjanja. V četrtek in petek pa je bilo na Ekonomski fakulteti Borisa Kidriča dvodnevno posvetovanje na temo »Univerza v združenem delu«, v četrtek pa tudi otvoritev novih študentskih stolpičev za Bežigradom.

Kako z repa evropske inovacijske lestvice?

Z roko v roki in ne s figo za hrbtom!

Ivo Kuljaj

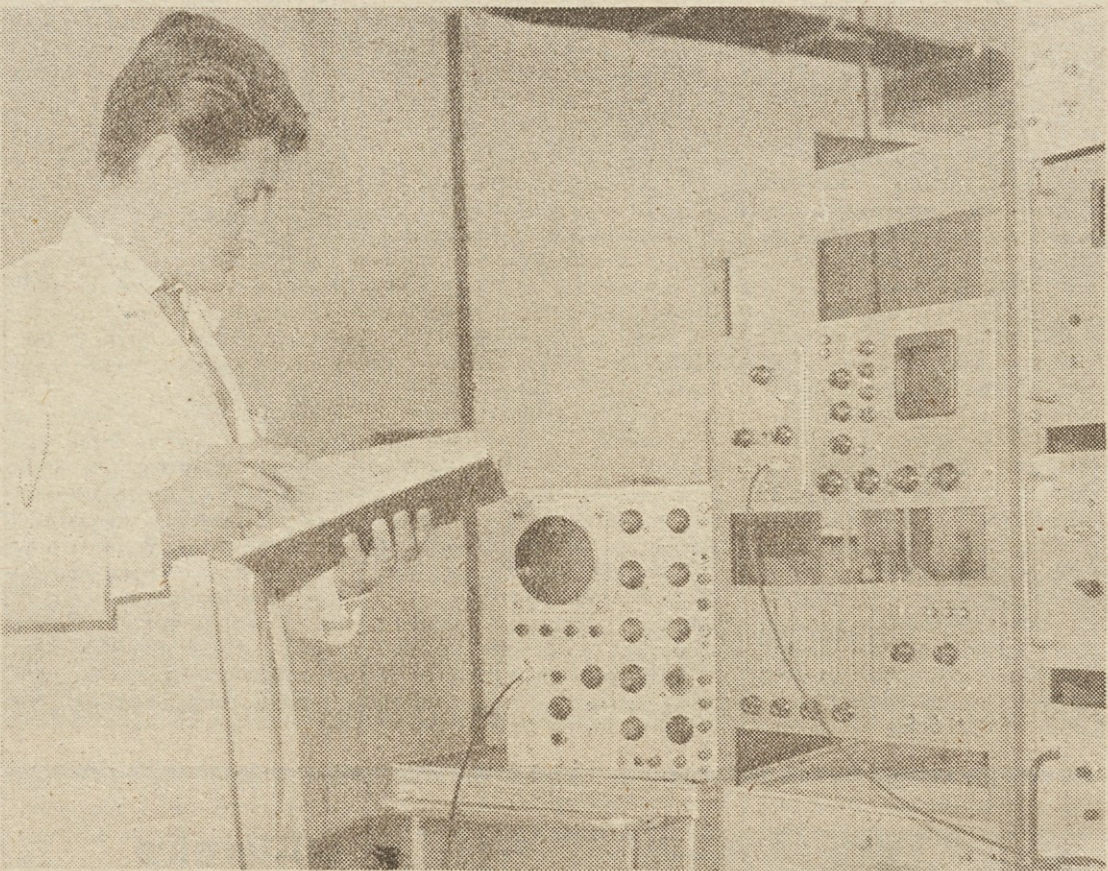
Premišljevali o tem, kako bi že jutri izvažali lastno tehnologijo in znanost (ključna dejavnika slehernega razvitega gospodarstva) in v isti sapi namenjati za razvoj inventivne dejavnosti le petindvajsetino denarja, ki ga v Sloveniji reprezentančno zajemo in zapijemo, je bilo rečeno, neodgovorno in sila neresno. S to oceno se je slej ko prej strinjala tudi problemska konferenca o inovacijah v ravnski železarni, ki so se je udeležili predstavniki (v glavnem inovatorji in sindikalni delavci) domala vseh organizacij združenega dela v SOZD Slovenske železarne.

Pred se podrobno seznanimo s potekom konference na Ravnah, ki je rešila vrsto dilem in dala odgovore na več vprašanj, se je dotaknimo še z malce nenačnega zornega kota. Ocenjujemo udeležbo. Ta je docela odpovedala, kar zadeva poslovodne delavce (vsa čast Gvidu Kacelu, novemu predsedniku kolegijjskega poslovnega organa Železarne Ravne) in predstavnike metalurškega inštituta »kateri vloga v SOZD Slovenske železarne bi bilo potrebno čimprej opredeliti«, kot je poudaril eden od razpravljalcev. Nihče mu ni ugovarjal, saj so se vsi predbro zavedali, da omenjena (ne)udeležba na njihovi problemski konferenci na nek način simbolično odraža položaj na področju slovenske inovacijske dejavnosti. To pa je — brez pretiravanj — zelo klavno.

Konferenca, ki jo je spretno vodil Edo Kričej, predsednik konference OOS v Železarni Ravne, se kajpak ni zadovoljila s tem golim dejstvom. Šla je dalje. Dovolj daleč, da je lahko Ferdo Maler, predstavnik iz Štor, brez zadržkov dejal: »Zgo-lj ugotavljati, da smo po številu prijavljenih izumov na repu evropske lestvice, da je to slabo, ono še slabše itd. ne vodi nikamor. Treba je spreminjati, zavijati rokave in nekaj storiti. Šele potem je čas za ugotavljanje. Pri nas ugotavljamo navadno še preden poskusimo nekaj premakniti z mrtve točke in to je naša poglobljena slabost.«

Kako prav je imel, je bilo lahko kaj kmalu ugotoviti, saj so si bili razpravljajoči edini, da bo potrebno začeti najprej s premiki v nekaterih ključnih glavnih. Misli so na tiste (v prvi vrsti na poslovodne delavce), ki bodo morali več pozornosti tako spodbujanju kot tudi uveljavljanju lastnega »tovarniškega razmišljanja«. Še več, konferenca je sklenila, da naj bi bili poslovodni delavci v SOZD Slovenske železarne posledice odgovorni za razvoj inovacijske dejavnosti v organizacijah združenega dela. To niso puble besede! To potrjuje tudi sklep konference, po katerem bo treba v prihodnje pri razpisih za vodstvena delovna mesta kot merilo upoštevati tudi odnos kandidata do inovacijskega dela. »Če stvari tako ne postavimo, se bomo še naprej vrteli v začaranem krogu,« so menili navz oči.

Omenili smo razpravo predstavnika iz Štor, ki pa seveda ni ostal samo pri tistem, kar smo že zapisali. Še zlasti pomembno se zdi njegovo razmišljanje o naši industrijski kulturi, v katero kajpak sodi tudi odnos do inventivnega dela. Po njegovem mnenju je ključ do uspeha prav v dvigovanju tovrstne kulturne ravni, kjer smo praktično še vedno v porodnih kričih. Dejal je: »Nekateri industrijsko razviti narodi so potrebovali sto in več let, da so

ustvarili takšno zavest, ki obravnava izumiteljstvo kot ključni dejavnik njihovega razvoja. Razumljivo je, da je zategadelj inovacijsko delo v takšnih okoljih zelo cenjeno in seveda tudi ustrezno nagrajeno. Kaj se pa dogaja pri nas? No, ne rečem, da tudi pri nas nismo dosegli določenih premikov, toda ni še tako dolgo, ko smo bili pripravljeni zganjati vik in krič, češ: »Poglej ga Franceljna, milijon bi rad dobil za tisti izum...« Hočem reči, ni bilo pomembno, koliko prihranka bo prinesel Franceljnov izum, ampak to, da on dobil milijon. Takšen odnos gotovo ne gre v prid izumiteljstvu.«

Štorjan očitno ni govoril na pamet. Za njim so dolgoletne izkušnje pa tudi rezultati. V Železarni Štor se ti kažejo letos v 20 milijonih čistega prihranka in doslej 92 prijavljenih izumih. Kako so to dosegli? Z enakopravnim obravnavanjem tako množične inventivne dejavnosti kot tudi tako imenovane usmerjene (razvojno planska služba), s čimer se ne morejo pohvaliti povsod, saj smo na konferenci slišali, da razvojni oddelki še marsikje na množično inventivno dejavnost gledajo postrani, jo ignorirajo ipd. To pa še ni vse. Bržda se štorskim inovatorjem in racionalizatorjem tudi za prihodnost ni bati. Gre za splošno naklonjenost temu delu kot tudi za vzgojo. Da, za vzgojo, kajti brez te v prihodnje ni pričakovati večjih rezultatov. V Štorah niso čakali na zakon o usmerjenem izobraževanju, temveč so se že pred leti dejavno vključili v inventivno vzgojo mladih ljudi in sicer v šolah na vseh nivojih. Gre za dokaj široko animacijo, ki poteka prek predavanj, praktičnega dela pri tehničnem pouku itd. V Štorah so prepričani, da se lahko nadejamo boljših časov le, če bomo gradili na temeljih. Ti pa so že otroci... Tako torej v Štorah, najbrž ne bi bilo ovedč, če bi njihovi praksi sledilo sleherni naše samoupravno okolje.

Čarobna palica je delo

Ko že govorimo o industrijski kulturi, odnosu do inovacij, vzgoji itd. bržda ne bi bilo napak, če zvezo še nekaj o »širini« ino-

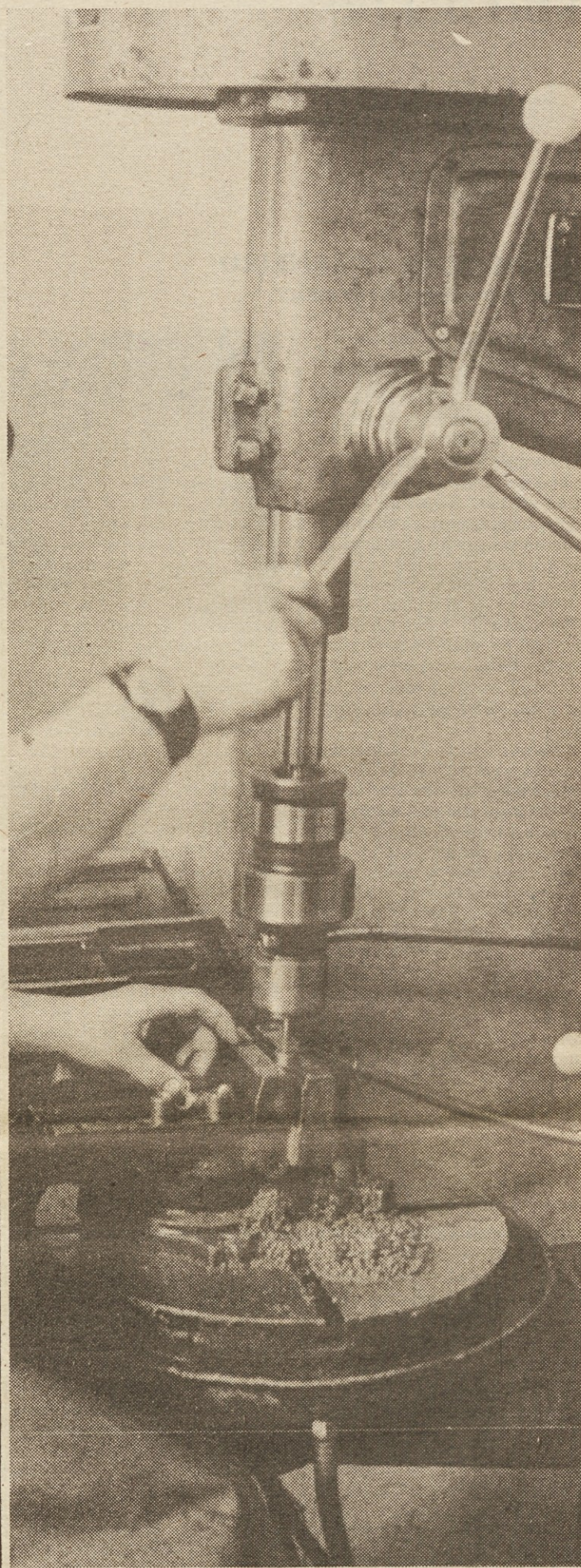
vacijskega dela. Konferenca na Ravnah je menila, da pogosto delamo napake, ko premišljujemo zgolj o inventivnem delu v industriji. »Inovacijski delokrog«, če se tako izrazimo, pa je dosti širši. Počasi bomo morali priti do spoznanja, da je treba spodbujati tudi inventivnost v organizaciji, varstvu okolja, skratka na vseh področjih našega dela. Zdi se, da je s tem konferenca opozorila na izredno pomembno vprašanje, ki še kako zadeva našo produktivnost dela. Mislimo na organizacijo dela. Dogaja se, da s tujo licenco navadno kupimo tudi tujo organizacijo dela, ki pa ima malo ali nič skupnega z našimi družbenimi razmerami in hotenji. Tu torej šepamo, zato ni nič čudnega, če ugotavljamo, da imamo ponekod produktivnost dela na evropski ravni, nismo pa na tej ravni, ko ugotavljamo dohodek. Na konferenci so poudarili, da bomo morali v prihodnje še zlasti veliko pozornosti posvetiti prav inventivnemu delu v organizaciji in pri tem kar v najkrajšem času odmisli nekatere plotove, ki so nam bili doslej nepremostljiva ovira.

Močan vtis, ki so ga na pristosno naredile besede Ferda Halerja, je preveljal potlej tudi razmišljanja naslednjih razpravljalcev. Še zlasti je prišlo to do izraza, ko je stekel pogovor o novem srednjeročnem planskem obdobju. Problemska konferenca je odločno zahtevala, naj bi Slovenske železarne v srednjeročnih planih razvoja pa tudi v letnih gospodarskih načrtih obravnavale inovacijsko delo enakovredno z drugimi elementi gospodarjenja. Z drugimi besedami to pomeni, da bodo posamezne organizacije združenega dela posledaj »planirale tudi inovacije« in dohodek, ki naj bi ga dajale. »Seveda pa je potrebno pred tem inovacije obravnavati v zaključnih računih, za kar so poslovodni delavci neposredno odgovorni,« je s tem v zvezi pripomnila Vida Prinčič, sekretarka odbora za inventivno dejavnost pri RS ZSS. To kajpak pomeni novo, celo poglobljeno kakovost, ki naj bi inovacijskemu delu naposled le prinesla mesto, ki mu pripada. Seveda v začetku ni pričakovati čudežev. Čarobna pa-

lica je edinole delo. Začeti pa je vendarle nekje treba. Lažje bo za tiste, ki že imajo nekaj izkušenj na tem področju, drugače v tistih okoljih, ki se pretežno naslanjajo na tujo, drago plačano pamet. Nova usmeritev pa naj bi končno tudi te pripeljala do tega, da bodo začeli brskati tudi po lastnem zelniku.

Razpravljajoči so ob vsem tem menili, da se začenja vendarle tisto dolgo pričakovano novo obdobje v delu razvojnih služb. Te naj bi posledaj z množično inventivno dejavnostjo korakale z roko v roki in ne s figo za hrbtom. Marsikje se namreč dogaja, da se razvojni oddelki zapirajo vase, kar ima za posledico ljubosumje in povsem zgrešeno predstavo, da je izumiteljsko delo le v njihovi domeni ter da je nekaj vredno le tisto, kar prihaja iz njihovih vrst. Rezultat vsega tega je, da vir inovacij vse bolj usiha. Naloga sindikata in drugih dejavnikov v organizacijah združenega dela je, da takšnim posameznikom in skupinam odločno stopijo na prste. V nasprotjem primeru bomo še dolgo kupovali tuje licence. Tudi odločanje v zvezi z inovacijami naj bi posledaj sodilo v okvir temeljne organizacije. Nekateri so menili, da bo potrebno poiskati tudi nekaj novih zakonodajnih rešitev, čeprav je po drugi strani tudi res, da inovacijska dejavnost v mnogih primerih še zdajšnjih ni dosegla.

»Tudi nagrade za sprejete inovacije ne bi smele biti nikakršen problem,« je pripomnila Vida Prinčič in hkrati podrobno orisala stališča sindikatov do te dejavnosti. »V sindikatih si prizadevamo, da bi delavci tudi na plačilnih listih videli, koliko so k njihovem osebnemu dohodku prispevale tudi nove inovacije. Le tako je mogoče spreminjati odnos do inovacijskega dela, od katerega je še kako odvisna usoda našega jutrišnjega gospodarskega dne,« je zaključila.

Po stopinjah Delavske enotnosti

»Začeti pri vzrokih...«

V članku, ki je bil objavljen v številu 43 z dne 27. 10. 1979, je prišlo do nesporazuma. Vaš dopisnik je namreč napačno razumel pojasnilo o prispevku Elektrokovine na mediteranskih igrah in je v članku nepravilno navedena vsota, ki jo je Elektrokovina prispevala za reklamo.

Resnica je naslednja: Elektrokovina je za objekte v Splitu prodala za 30 milijonov svojih proizvodov. Razen tega je bil ves Split osvetljen s svetilkami Elektrokovine in je bila to dodatna obrazložitev za delegate delavskih svetov TOZD, ki so sklepali o višini sredstev, ki smo jih v obliki reklame prispevali za izvedbo mediteranskih iger. Za reklamne namene smo torej prispevali 30.000 din, in sicer 80% od tega TOZD proizvodnje svetilk, 10% TOZD Elektronika in 10% TOZD Komerciale.

S tem zneskom smo si zagoto-

vili reklamni pano na športnih prizoriščih, 500 srečk loterije mediteranskih iger in določeno število turističnih atlasov Jugoslavije. Akcija zbiranja sredstev za izvedbo iger je, kot vemo, bila širšega družbenega pomena, saj je šlo za mednarodni ugled Jugoslavije, zato smatramo, da znesek 30.000 za delavce Elektrokovine ni zaskrbljujoča obremenitev. Posameznikom, ki to vprašanje izpostavljajo, je bilo že nekajkrat pojasnjeno, da Elektrokovina ni za MIS dala 20 milijonov din, ampak je za reklamo svojih izdelkov prispevala 30.000 din. Ta reklama pa je bila mednarodnega značaja.

Zaradi objektivnega obveščanja prosimo, da objavite ta popravek oziroma pojasnilo.

S tovariškimi pozdravi!
Predsednik konference OO ZS
Anton Simonič

Po sledeh našega »spornega« sestavka

Železarska roka ni vedno trda

Ciril Brajer

Oktobra letos nas je Štefan Ščerbič, predsednik sindikalne konference v jeseniški železarni, med pogovorom o velikih uspehih inovacijske dejavnosti v tem kolektivu opozoril, da se vsi ti uspehi sem ter tja še spotaknejo ob kakšno coklo. Omenil nam je zamotane poti, ki jih v njihovi TOZD Hladna valjarna Bela ubira inovacijski predlog Viktorja Žana.

O njegovih težavah smo se potem pogovorili z njim in širokim krogom ljudi, ki so imeli z zadevo kakorkoli opraviti. Sad pogovorov je bil članek v naši številki 20. oktobra letos, s katerim smo skušali pristaviti svoj lonček k uspešnejšemu reševanju inovacijskih zadreg v TOZD Hladna valjarna Bela. Pred dnevi nas je presenetilo pismo tega kolektiva, v katerem nam sed drugim opominjajo:

»Delegati samoupravne delavske kontrole SZ Železarna Jesenice, TOZD Hladna valjarna Bela menijo, da novinar glasila Delavska enotnost ni postopal pravilno, ko se ni posvetoval oziroma pogovoril o navedenem problemu z delavcem sindikalne organizacije TOZD Hladna valjarna Bela.«

»Družbenopolitične organizacije menijo, da je problematika distančnih obročkov v časopisu DE »nerealno« prikazana in da »zavaja široko slovensko javnost o stanju reševanja inovacijske dejavnosti v Železarni Jesenice«. Avtor članka bi se moral posvetovati predvsem z družbenopolitičnimi organizacijami v TOZD Hladna valjarna Bela.«

Prepričani, da bodo nadaljni pogovori vso stvar še bolj osvetlili, smo poklicali Mladena Azinoviča, predsednika IO OO sindikata v Hladni valjarni Bela:

»Zdi se mi, da je Viktorju

Milan Pristov

Marjan Žurman

Mladen Azinovič

Žarko Petrovič

Aleksander Jezeršek

Žanu brez dvoma pomembno inovacijo dolžna priznati njegova TOZD in da od nas kaj težko terjajo plačilo zanjo. Ne vem, koliko so njegovi distančni obročki dražji od uvoženih. Naše vodstvo zatrjuje, da precej. Tudi tega ne vem, koliko teh distančnikov porabimo. Pravijo, da na vseh linijah niso uporabni, ne vem pa povedati, zakaj je tako. Eni jih zelo hvalijo, spet drugi z njimi niso zadovoljni. Najbolje bo, da vprašamo strokovnjake.

V prvem članku smo sindikalnim delavcem očitali, da svoje vloge v spremljanju gospodarjenja svoje TOZD skorajda niso opravičili — zdajšnji pogovor z Mladenom Azinovičem je to naše mnenje še utrdil. Čeprav nam v pismu očita nerealnost, zavajanje javnosti (ker se nismo pogovarjali s sindikalnim delavcem), pogovor z njim k oceni zapleta žal ni mogel kaj bistvenega prispevati. Podpisal se je tudi pod sklep, da so izdelki Viktorja Žana bistveno dražji od uvoženih, pa ni poznal ne cene uvoženih ne cene Žanovih.

Žarko Petrovič, predsednik samoupravne delavske kontrole,

prav tako ni točno poznal vseh teh podatkov. Tudi on je soglašal s predsednikom sindikata, da so se zanesli na trditve vodstva in strokovnjakov, ki jim zaupajo.

Aleksander Jezeršek, vodja TOZD prav tako ni vedel, koliko so stali uvoženi izdelki in koliko tisti, ki jih je izdelal Viktor Žan. Povedal je, da so računali pri skladiščnici, »ki pa je trenutno ni!«

Končno smo le zvedeli za ceno — uvoz je valjarno veljal točno 23.267,73 funt šterlingov in sodegovorniki so nam zatrčili, da so Žanovi izdelki precej dražji, koliko je ta »precej« in zakaj je tako, pa nam nihče ni vedel povedati.

Skušajmo še enkrat na kratko povzeti, v čem je pravzaprav problem: V valjarni so se usteli, ko so pred leti uvažali opremo. Nabavili so premalo distančnih obročkov, ki sodijo k njej in ker jih je hitro zmanjkalo, uvoziti pa jih ni bilo moč, je na pomoč priskočil Viktor Žan. Menda je izdelal poseben nož, s katerim lahko izreže te obročke iz domačega materiala in valjarno je rešil nekajmesečnega zastoja proizvodnje. Pozneje je, na podlagi

veljavnega pravilnika o inovacijah, zahteval nekaj več kot 30.000 dinarjev nagrade, ker pa mu je niso hoteli izplačati, je terjaj odstotek od prihranka, ki ga je omogočil. To zahtevo opravičuje pravilnik jeseniške železarne o inovacijah in ker so mu tudi to odrekli, se je obrnil na sodišče združenega dela.

Čudno se nam je zdelo, zakaj bi bili njegovi izdelki dražji od uvoženih, saj jih izdeluje iz domačega materiala in v dveh, treh dneh je bil pripravljen izdelati večletno zalogo. Vse skupaj so spet še najbolj je pojasnili delavci, ki z distančniki delajo, odkar jih valjarna uporablja. Marjan Žurman, vodja distaže, je takole razložil:

»Kakovost Žanovih distančnih obročkov ne sme biti sporna. Vsak dan sem delal z njimi in v vseh ozirih so se obnesli bolj kot uvoženi. Kar pa se tiče cene — material smo sami kupili v Savi, Žana poznam in ne verjamem, da bi za svoje delo zahteval tolikšno vsoto. Če naši strokovnjaki trdijo, da nas stane več kot uvoz, je to lahko le zato, ker menda v ceno distančnika raču-

najo vse zahteve Viktorja Žana. Te verjetno niso majhne, saj nam je s svojo sposobnostjo in pripravljenostjo takoj in brez vprašanj pomagal in rešil proizvodnjo nekajmesečnega zastoja. Zahteval je sprejemljivo nagrado in ker so mu celo to zavrnil, zdaj uveljavlja pravice, ki mu jih omogoča pravilnik — ki, po pravi rečenju, res ni najbolj dorečen. Kakorkoli že, vse to s samo ceno Žanovih distančnikov nima dosti opraviti.«

Milan Pristov je prav tako uporabljal distančne obročke Viktorja Žana in bil z njimi bolj zadovoljen kot z uvoženimi:

»Drži, dobro sem delal z njimi, dokler so bili. Izginili so takoj po sporu naše TOZD z Viktorjem Žanom in pojma nimam, kje so se zgubili. Tudi če bi bili dražji, kar pa težko verjamem, bi kazalo bolj ceniti domače znanje, našega strokovnjaka.«

Predsednik samoupravne delavske kontrole je povedal, da je obročke tudi sam iskal, pa jih ni mogel najti, tudi v skladišču ne. Pojasnil pa je, da so v valjarni še druge linije, kjer porabijo več distančnikov in da morda te linije

lahko zadovolji le kakovost uvoženih izdelkov.

Marjan Žurman:

»Nemogoče! Na moji liniji smo uporabljali Žanove distančnike, ki jih je res izdelal iz domačega vulkolana le ene trdote. Če druge linije potrebujejo različne trdote — kolikor vem, jih v Savi izdelujejo več kot 10 vrst, ki morajo ustrezati vsaki naši liniji.«

Pogledali smo še v zapisnik samoupravne delavske kontrole, kjer smo lahko našli izjavo vodje TOZD. Povedal je, da so bili v Savi in dobili le vulkolan ene trdote. Ko so že naročili distančnike iz uvoza, so zvedeli, da tudi Sava izdeluje vulkolan različnih trdot.

Milan Pristov se je vprašal:

»Morda bo res tako?! Le čudno se mi zdi, da v Savi za nekaj mesecev naprej ne bi vedeli povedati, koliko vrst vulkolana bodo zmogli proizvesti.«

Na dva očitka smo se čutili dolžne odgovoriti. Samoupravna delavska kontrola nam očita, da se nismo pomenili s sindikalnim delavcem, pa je pogovor z njim pokazal, da smo ga takrat »spregledali« brez posebne škode za razplet te inovacijske zmešnjave.

Očitek o nerealnosti pisanja in zavajanju javnosti pa bodo lahko delavci v valjarni ocenili šele tedaj, ko bo sodišče združenega dela izreklo svojo zadnjo besedo — pa tudi predsednik delavske kontrole se je po dolgem pogovoru strinjal, da bodo morali tudi sami še malo bolj poglobljeno pretresti vso stvar, pogledati in primerjati še kakšen dokument in se bolj pomeniti s širšim krogom delavcev. Mi smo odhajali iz valjarne prepričani v pravilnost našega pisanja, a z nekoliko zmedenimi vtisi o gospodarjenju in o medsebojnih samoupravnih odnosih v tem kolektivu.

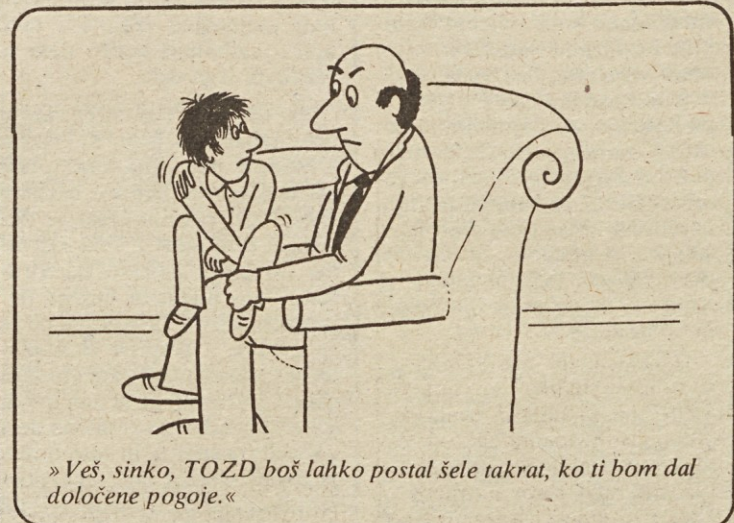
Mar se je za ustavne pravice res treba »boriti«?

Svojega dela gospodarji!

Ivo Kuljaj

Nikoli doslej nisem tako neposredno in globoko dojel genialne ideje o ustanavljanju TOZD, kot minulo sredo na problemski konferenci v mokronoškem obratu TOZD Konfekcija delovne organizacije Induplati Jarše. Noben učenik ni tako prepričljiv, kot so bile besede delavcev tega obrata, ki se dobro zavedajo, da bodo imeli svojo usodo v svojih rokah le, če se bodo organizirali kot TOZD. No, njihova vroča želja je eno, realnost, s katero so se tega dne tako odločno spopadli, drugo. Za kaj pravzaprav gre?

Delavci v Mokronogu so v tem obratu združevali delo, še preden so prišli pod okrilje Induplati Jarše. V to delovno organizacijo so se združili, ko so uvideli, da sami, brez »usahlega« Roga iz Novega mesta, ne bodo kos sodobnim gospodarskim tokovom. Priključili so se torej Induplatovi temeljni organizaciji Konfekcija in začeli v njej iskati svoj prostor pod soncem. No, do danes ga še niso našli. Vsaj takega ne, ki bi jim zagotavljal jasno razvojno perspektivo, boljše pogoje dela in ne nazadnje njihove samoupravne pravice in dolžnosti.

»Veš, sinko, TOZD boš lahko postal šele takrat, ko ti bom dal določene pogoje.«

Še vedno delajo od danes do jutri, brez jasnega razvojnega koncepta, razmetani po neustreznih prostorih mokronoških hiš in kar jih najbolj boli, tudi brez osnovnih samoupravnih pravic, ki jim gredo kot samoupravljalcem. Pravzaprav bi o njih kot samoupravljalcih le stežka lahko govorili. Ne vedo, koliko velja njihovo delo, kar pomeni, da potemtakem tudi ne morejo

odločiti o svojem dohodku itd. »To ne drži!«, bodo dejali poslovodni delavci v Induplati, »saj imajo vendar svoje delegate.« »Imajo, toda, prosim vas, kaj zmore njihov delegat v centralnem delavskem svetu (osamljen), ki po vrhu vsega ne dobi vabila za sestanek prav takrat, ko bi ga še zlasti moral dobiti,« ker se tudi v Induplati kdaj s pošto zatakne«, kot so pojasnili vodilni v tej de-

lovni organizaciji.

Še bi lahko naštevale težave, ki pa imajo en sam izvor. Delavci tega obrata živijo kot kolektiv (vsaj kar zadeva proizvodnjo) niso pa to, ko bi radi tudi odločali o usodi tega življenja. Zategadelj so sklenili, da tako ne gre več naprej — hočejo temeljno organizacijo. In prav tu se najbolj zatika. »Za kaj takega nimate pogovora«, vztrajno poudarjajo vodilni v Induplati, ob tem se pa ne vprašajo, kaj so sami storili, da bi jih obrat imel. Kamen spotike je zaključen tehnološki proces, ki ga po mnenju predstavnikov Induplati v Mokronogu ni. Poudarjajo, da bi morda bil, če bi se danja proizvodnja obsegala tudi izdelke za potrebe novomeškega IMV, ki pa se je menda odločil, da se bo tudi s tekstilom sam oskrboval. Na kaj nas že to spominja?

Takoj naj povemo, da tudi tokratna problemska konferenca med šivalnimi stroji ene od proizvodnih soban, ki bolj spominja na cehovske čase, kot na sodobno proizvodnjo v drugi polovici dvajsetega stoletja in ki so se je poleg večjega dela družbenopolitičnih predstavnikov občine

Trebnje, mokronoške krajevne skupnosti in vodilnih delavcev Induplati udeležili tudi vsi delavci obrata, na to poglavito vprašanje ni odgovorila. Niti to ni jasno, če bodo v obratu poslej razpolagali vsaj z delčkom sredstev iz sklada skupne porabe, da bi lahko kot kolektiv kupili venec, če kdo izmed njih premine. Absurdno, toda resnično.

Ali potemtakem problemska konferenca (»problematica« bi bila ustrežnejša beseda) sploh pomeni kakšne premike? Na to je (kljub netaktno vnaprej pripravljenim sklepom) v tem trenutku zelo težko odgovoriti. Kaže sicer, da se bodo poslej delavcem izboljšali vsaj delovni pogoji in sicer v stari mokronoški osnovni šoli, ki jo bo najprej treba adaptirati. Po besedah Induplatovih predstavnikov je denar (predvidena naložba naj bi veljala blizu 6 milijonov) zagotovljen. Menda bodo kmalu na voljo tudi načrti za adaptacijo, ki pa jih delavci mokronoškega obrata čakajo že dve leti.

Seveda tudi v samem Mokronogu ni vse tako prav, kot bi se morda komu zdelo. Posebej se to zrcali pri organiziranju tople

prehrane, ki so jo delavci na konferenci izpostavljali celo kot glavni njihov problem. Tudi iz tega grma bo potrebno pognati zajca na čisto, »kajti nikakor ni sprejemljivo, da se mokronoški gostinci otepajo tople prehrane za ta obrat samo zategadelj, ker delavci prihajajo na malico z boni in ne z gotovino. Ni treba biti posebej pameten, da ti je jasno, zakaj tako. Seveda, boni pomenijo plačilo obrata ob koncu meseca na žiro račun, kar pomeni hkrati tudi natančen vpogled glede plačila davkov. Tu mora odločno besedo spregovoriti družbenopolitična skupnost«, je ogorčen dejal Jože Klemenčič, sekretar občinskega sveta Zveze sindikatov v Trebnjem.

Kaže, da bo potrebno o reševanju mokronoških težav še pisati, kajti zdi se, da jih je problemska konferenca, kljub vsej zavzetosti občinskega sindikata v Trebnjem, le vnovič bolj izpostavila kot pa rešila.

Svet Zveze sindikatov Črne gore

Zvezni odbor sindikata delavcev komunalnega gospodarstva in obrti Jugoslavije

Preseganje starega

Fehim Kajević

Svet Zveze sindikatov Črne gore je po razpravi o izvajanju Titove ideje o kolektivnem delu in odgovornosti sprejel spremembe v statutu Zveze sindikatov Črne gore. Sklep o organizaciji in načinu dela sveta ter nje govih organov in teles in izvolitvi Emina Dobardžića za prvega predsednika sveta z enoletnim mandatom so na seji sprejeli. Izvolili so tudi novo predsedstvo, ki ima zdaj 19 članov, medtem ko jih je doslej bilo 25.

Uvodoma je o uresničevanju Titove zamisli govoril član sekretariata Milorad Radević, ki je med drugim poudaril, da je cilj vseh predlaganih sprememb izboljšati kolektivno delo in odločanje ter doseči večjo odgovornost in preseči napake v delu zveze sindikatov kot so: preobremenjenost določenega števila kadrov z družbenimi obveznostmi, forumsko delo in pasiviziranje posameznih članov organov in teles zaradi pretiranega prenašanja nalog na njihove predsestnike.

Razpravljajci so poudarili, da izvajanje Titove zamisli in pobude mora prispevati k večji učinkovitosti pri delu in povečanju vloge osnovne organizacije Zveze sindikata, uspešnejšemu delu delegacij in delegatov, še zlasti pa njihovem odgovornejšemu odnosu do tako imenovane baze. Dosledno uresničevanje delegatskega sistema pomeni med drugim tudi premostitev odločanja na »vrhu«, odpravo monopolov pri odločanju posameznika ali ožjih skupin itd.

To praktično pomeni, da zvezo sindikatov čakajo resne naloge,

sindikat kot celota pa se mora znatno bolj odločno kot doslej prizadevati za celovit razvoj samoupravnih socialističnih odnosov. Ta organizacija se namreč mora zavzemati, da bodo delovni ljudje na zborih, z referendummi in prek svojih delegatov in delegacij odločali na vseh ravneh o vseh vprašanih življenja in dela ter urejali svoje samoupravne odnose v skladu s svojimi interesi in potrebami.

Svet je zatem razpravljal o dosedanjih dejavnosti in prihodnjih nalogah zveze sindikatov v uresničevanju preventivnega varstva delavcev v združenem delu. O tem je uvodoma poročal član sekretariata Budimir Dragović.

V razpravi so poudarili, da na enega zdravnika specialista medicine dela odpade v Črni gori v materialni proizvodnji 10.000 zaposlenih, medtem ko je normativ 800 zaposlenih. Problem pa je tudi v tem, ker ni redne evidence o zdravstvenem stanju delavcev, zlasti tistih, ki delajo na »nevarnih« delovnih mestih, sistematični kontrolni pregledi pa zajemajo komaj 45 % zaposlenih. So pa tudi takšne delovne organizacije, ki že 10 let čakajo na to, da bi lahko delavce pregledali.

Člani sveta so se strinjali, da morajo sindikalne organizacije vztrajati pri svojih zahtevah, da se v vseh delovnih okoljih materialne proizvodnje organizira preventivno in splošno zdravstveno varstvo. Ta sklep bi še zlasti morali upoštevati pri izdelavi in sprejemanju novih srednjeročnih razvojnih načrtov.

Beneficiranje ni rešitev

Gordana Šijaković

Zadnja seja zveznega odbora sindikata delavcev v komunalnem gospodarstvu in obrti Jugoslavije je bila posvečena varstvu pri delu in delovnim razmeram zaposlenih v teh dejavnostih.

Navzoči so menili, da v posameznih okoljih varstvo še zmeraj ni normativno urejeno. Nimajo pravilnikov, niti programov za varstvo pri delu, čeprav v teh dejavnostih naraščajo poškodbe pri delu, pa tudi število izostankov z

dela, ki v posameznih kolektivih doseže tudi 30 odstotkov. Poškodbe pri delu in poklicne bolezni so praviloma bolj izrazite pri delavcih z nižjo kvalifikacijo in pogostejše v okoljih, kjer premalo sredstev namenijo za izboljšanje delovnih razmer. V nekaterih kolektivih nimajo služb niti kadrov, ki bi ugotovili prave povzročitelje poklicnih bolezni in našli poti za njih odpravo. So tudi takšne organizacije, ki varstvo pri delu in izboljšje-

vanje delovnih razmer postavljajo na stranski tir in ne načrtujejo niti zaščitnih sredstev, ki bi omogočila, da bi bilo na delu manj poškodb.

Pri nekaterih delovnih opravilih so delovni pogoji zelo težavni. Pogoste so pljučne bolezni in bolezni kosti. Ena od rešitev je, je bilo slišati na seji, da bi delavci vsake tri mesece opravljali drugo delo, ki bi bilo zdravju manj škodljivo. Beneficirana delovna doba sama po sebi ni prava reši-

tev, saj izkušnje kažejo, da mnogo delavcev, ki imajo to pravico, vseeno predčasno odide v pokoj. Rešitev je v skrajšanju delovnega dneva in spremembi delovnih opravil. Zato se sindikati v delovnih organizacijah morajo zavzeti za to, da bodo načrti in razvojni programi, še zlasti investicijski, vsebovali ukrepe za izboljšanje delovnih razmer.

Kosovski sindikati o sanaciji razmer po poplavah

Dvodnevni zaslužek kot solidarna pomoč

Tomislav Kadić

Predsedstvo sveta Zveze sindikata Kosova je na zadnji seji obravnavalo stanje na poplavljenih področjih in ukrepe, ki naj bi jih sprejeli v zvezi s sanacijo razmer.

Kot je povedal član predsedstva Radivoje Mihajlović, ki je tudi vodil sejo, je bilo poplavljenih več kot 55.300 ha obdelovalnih površin, 13.400 stavb in drugih objektov, povsem porušenih je bilo 670, močno poškodovanih pa več kot 7.000 hiš. Kar 2300 družin (skupaj 15.400 ljudi) so morali med poplavami evakuirati na varno.

Močno poškodovani so bili tudi številni vodovodi, voda je porušila 52 mostov in poškodovala 106 km magistralnih cest in železniških prog. Med industrijskimi objekti so največ škode utrpeli obrati Tovarne sladkorja v Peči, Tovarne sintetičnih vlaken v Prizrenu, delovnih organizacij Plet in Ekstra v Vučitrnu, Tovarne apna v Kačaniku in Cementarne v General Jankoviću.

Predsedstvo je ugotovilo, da bo saniranje razmer dolgotrajno in da bodo potrebni veliki napor delovnih ljudi in kolektivov. V

sedanjih razmerah pa je nujna hitra pomoč širše skupnosti, zlasti še pri oskrbi prebivalstva s pitno vodo, nadalje pri cepljenju prebivalstva, dezinfekciji vodnjakov in skrbi za družine, katerih stanovanja so uničena oziroma močno poškodovana.

V sklepkih, ki jih je sprejelo, predsedstvo med drugim poziva vse delovne ljudi Kosova, da kot prvo pomoč prebivalstvu poplavljenih krajev namenijo najmanj dvodnevni zaslužek, da iz drugih virov (sklad skupne porabe, sklad solidarnosti, neporabljena planirana sredstva za reprezen-

tanco in podobno) tudi izločijo določena sredstva in jih vplačajo v sklad solidarnosti za pomoč poplavljenim na Kosovu. Vsem delovnim ljudem pa je predsedstvo tudi priporočilo, naj bi do konca leta delali vse sobote ter tudi tako pospešili odpravljanje posledic poplav oziroma izvrševanje planiranih nalog.

Kot svojo prvo pomoč poplavljenjem pa je svet Zveze sindikatov Kosova že namenil 150.000 dinarjev, obenem pa priporočil, naj to storijo tudi občinski sveti, seveda glede na njihove možnosti.

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov BiH

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije

Bolj odgovorno! Od opisovanja k reševanju

Milorad Bašić

Pobuda tovariša Tita o kolektivnem delu in odgovornosti ter uvajanju enoletnega mandata predsednika oziroma predsedujočega je bila v Bosni in Hercegovini deležna splošne podpore. Sprejeta je bila kot velika spodbuda za nadaljnjo demokratizacijo in podružbljanje političnega odločanja ter celotnih odnosov v družbi in kot učinkovito sredstvo v boju proti nesamoupravnim pojavom in težnjam.

Te ugotovitve so še posebej poudarili na nedavni seji predsedstva sveta Zveze sindikatov BiH, na kateri so določili predloge dokumentov za konferenco Zveze sindikatov te republike, ki je sklicana za 24. december. To so: predlog nalog Zveze sindikatov BiH pri kolektivnem delu in odgovornosti in nadaljnji demokratizaciji družbenopolitičnih odnosov in uvajanju enoletnega mandata predsednika oziroma predsedujočega ter predlog sklepa o spremembah in dopolnitvah statuta Zveze sindikatov BiH.

Ko je član predsedstva sveta Rajko Krunic ocenjeval javno razpravo o predlaganih dokumentih, trajala je skoraj 2 meseca in pol, je dejal, da je bila v večini organizacij in organov Zveze sindikatov dobro organizirana in usmerjena k izboljše-

vanju metod, oblik in vsebine dela ter k razvoju družbenoekonomskih odnosov in političnega sistema. V nekaterih okoljih pa niso opravili potrebne priprave za razpravo. Tam je prišla do izraza neorganiziranost, kot tudi površnost in enostranskost v razumevanju bistva kolektivnega dela. Razprava se je omejila samo na obravnavanje predlogov o organizacijskih spremembah, kar utegne škodljivo vplivati na sam proces izvajanja Titove pobude. V razpravi so še poudarili pomen predlaganih rešitev, ki bodo prispevale k izboljšanju kolektivnega dela in odgovornosti v Zvezi sindikatov Bosne in Hercegovine.

Predsedstvo je obravnavalo tudi družbeni dogovor o obveščanju tuje javnosti, delavcev in občanov, ki začasno živijo in delajo v tujini ter izseljencev prek radia in televizije. Razpravljali so tudi o družbenem dogovoru o merilih za zagotavljanje podatkov o nezaposlenih ljudeh in o informaciji o posledicah potresa v Nevesinju. Predsedstvo je priporočilo vsem delovnim organizacijam v Bosni in Hercegovini, da z enodnevnim zaslužkom pomagajo prizadetemu prebivalstvu nevesinjske občine in drugih hercegovskih občin, ki so bile prizadete s potresom 15. aprila.

Predrag Veselinović

Delavci v družbenem sektorju so lani izgubili 84 milijonov delovnih dni. Nekateri so bili res bolni, drugi so bili zdravi »na bolniški«, tretji enostavno niso prišli na delo zaradi osebnih opravkov, četrti... Če ne bi bilo tako, bi bil dohodek, tako kažejo računi, za 35 milijard dinarjev večji!

Razmere so se letos samo še poslabšale: v prvih šestih mesecih smo izgubili okrog 45 milijonov delovnih dni, kar je 11 % več kot v istem primerjalnem obdobju lanskega leta. In kakor je letošnje leto slabše od lanskega je bilo tudi lansko slabše od predlanskega, in vse tako nazaj do leta 1974, torej do takrat, ko še imamo kolikor toliko usklajene in primerljive podatke. Samo za primerjavo: odtlej do zdaj se je zaposlenost povečala za 19 %, bolniških pa je zdaj za 30 % več.

Ko je o teh kazalcih govoril na seji predsedstva ZSJ, se član predsedstva Šefceta Jašari v uvodnem referatu ni zadovoljil le s slikanjem stanja, ampak je analiziral tudi vzroke tolikšnega števila izgubljenih delovnih dni.

»Visok odstotek odsotnosti z dela ni odraz dejanskega zdravstvenega stanja zaposlenih,« je

poudaril Jašari. »Dokazuje pa nam zlasti to, da zdravstveno varstvo ni usmerjeno predvsem v preprečevanje obolenj, ampak je spodbujeno k zdravljenju bolnikov, med njimi tudi tistih, ki so samo »bolni«. Korenine takšnega ravnanja so tudi v načinu, po katerem se zdaj oblikuje dohodek v zdravstvu. Materialni položaj zdravstva in zdravstvenih delavcev je namreč odvisen predvsem od števila bolnikov, števila pregledov in števila oskrbnih dni. Njihov interes je torej kar največje število bolnih in bolniških.«

Neustrezni pogoji dela so po mnenju Šefceta Jašarija naslednji vzrok tako velikega števila izgubljenih delovnih dni. V nasprotju s pričakovanji namreč uvajanje sodobnejše tehnike in tehnologije ni vplivalo na zmanjšanje, nesreč na delu in poklicnih obolenj, ampak se njihovo število stalno povečuje. Podatki kažejo, da se je leta 1974 na vsakih tisoč zaposlenih poškodovalo 48, lani pa že 52 delavcev.

Nedоследnosti pri uveljavljanju sistema delitve po delu in rezultatih dela so, sodeč po uvodnem referatu, na tretjem mestu med vzroki, ki povzročajo odsotnost z dela. Tako trditev smo sicer na sindikalnih sestankih sli-

šali že večkrat, vendar je bila tokrat ponovljena z izrecnim poudarkom, da se število izostankov z dela zmanjšuje in delovni čas bolj racionalno izkorišča tam, kjer spodbujajo dobro delo in rezultate tega dela.

Za Mihajla Bognarja, ki je razpravljaj kot prvi, sta važni predvsem dve vprašanji: prvič nestimulativna delitev osebnih dohodkov, zavoljo česar se delavcem odsotnost z dela »izplača«, in drugič dejstvo, da združeno delo financira mnoge dejavnosti, katerih prispevek pa se ne odraža v krepitvi akumulativne sposobnosti združenega dela. Upoštevati pa je tudi treba, da veliko delavcev resnično dela v težkih razmerah in zato nujno pogosteje obolevajo. Nekaj povsem drugega pa so neopravičeni izostanki. V obeh primerih je sindikalna akcija nujna.

Odsotnosti z dela dejansko pomenijo velik problem, je menil Ante Budimir, vendar ga sindikat sam ne more reševati. V akcijo morajo biti vključene tudi druge družbenopolitične organizacije in še zlasti samoupravni organi. Podobnega mišljenja je tudi Ilijaz Kurtešić, ki pa je tudi opozoril na nevarnost posploševanja, kajti res je, da so številne delovne organizacije veliko sto-

rile za zmanjšanje bolniških izostankov.

Emin Dobardžić je menil, da boja za zmanjšanje odsotnosti z dela ne bi smeli ločevati od boja za večjo produktivnost in bolj ekonomično poslovanje. Milan Vujanović pa je kar »nadaljeval« z mislijo, da bi zbori delavcev tej temi morali posvečati vsaj tolikšno pozornost, kot jo namenijo izpolnjevanju proizvodnih in finančnih planov. Ob tem pa je Janoš Šreder pristavil, da so organizatorji dela najmanj stimulirani za dobro organizacijo dela. To je najpogostejši vzrok slabe organizacije dela, iz česar pa izvira tudi veliko število izgubljenih delovnih ur.

Ko je povzegal razpravo je Mika Špiljak predlagal, da bi na osnovi uvodnega referata in razprave na tej seji za eno prihodnjih sej predsedstva pripravili predlog sklepov za nadaljnjo akcijo sindikatov na tem področju. Člani predsedstva so njegov predlog sprejeli. Poudarimo pa naj, da je tudi predsednik sveta ZSJ Mika Špiljak prepričan, da je bilo opisovanje stanja in slikanja razmer že več kot dovolj in da moramo preiti na odkrivanje in odpravljanje pravih vzrokov prekomernega števila izostankov z dela.

Zamotane stezice med Tržičem in Trbovljami

Oh, te skupne službe!?

Ciril Brajer

Pred leti je iz obrata tovarne obtute Peko Tržič v Trbovljah nastala TOZD Gabersko. Vsa priprava proizvodnje in načrtovanje pa še danes sodi v domeno delovne organizacije v Tržiču. V Trbovljah občutijo kratek stik, pritožujejo se nad oddaljenostjo, ki pa je ne merijo s kilometri ampak s slabim sodelovanjem, zamujanjem priprave...

Jože Ostanek, direktor temeljne organizacije, Milena Vlašič, predsednica delavskega sveta in Metod Leskovec, član izvršnega odbora osnovne sindikalne organizacije so to poudarili na začetku našega pogovora. Menda je osnovni vzrok kratkega stika pomanjkljiv vpliv strokovnih delavcev v TOZD na planiranje in pripravo proizvodnje. Kolektiv gleda na naloge, ki prepogosto pridejo v Trbovlje tik pred zdajci, kot na nekaj vsiljenega in ni pravega čuta odgovornosti za uresničevanje takšnih planskih nalog. Metod Leskovec je potožil, da so predstavnik delovne skupnosti skupnih služb že vabili na pogovor, pa se še niso odzvali.

Te težave so nam našli kot enega vzrokov, da v realizaciji proizvodnje zaostajajo za ostalimi Pekovimi TOZD, tudi dohodek dosegajo manjši in z osebnimi dohodki zaostajajo za združenim delom v občini. Vse to vzbuja med delavci (največ je žensk) nezadovoljstvo, nezaupanje v lastne moči in dvom v možnosti za boljši položaj TOZD.

Naši sogovorniki niso dolžili le DSSS, odkrito in pošteno so tudi na svoj rovaš stresli marsikatero

bridko. Vodili so slabo kadrovske politike, zanemarili izobraževanje in usposabljanje in zdaj jih vse bolj pesti neustrezna kadrovska sestava. Povrh vsega strokovnjake, ki jim jih že tako primanjkuje, še ponesrečeno razporejajo. Lani je štel kolektiv 315 delavcev (zdaj le še 290, ker jih težave odganjajo drugam) in med njimi so bili le trije čevljarški tehniki, dva od teh pa neustrezno razporejena. Tako se s strokovnimi nalogami ukvarjajo mojstri. Jože Ostanek je zatrdil, da se kolektiv še zdaj neuspešno bori z mojstrsko miselnostjo, ki pogojuje slabe medsebojne odnose. Vodstvenim delavcem primanjkuje tako organizacijskih sposobnosti kot idejnopolitične usposobljenosti in zavzetosti. Informacijski trikotnik delavec — mojster — vodja proizvodnje je skrivenčen in prekinjen, že informacije z vrha so nepopolne, navzgor pa komajda tečejo. To je pripeljalo tako daleč, da delavci dopuščajo napake, ki bi jih mimogrede lahko odpravili, če že ne preprečili, samo da dokažejo nesposobnost svojih predpostavljajenih.

Omenili so nam še nesistematično spremljanje proizvodnje od izdelave plana do končne realizacije, kar bi njihova tehnološko zelo zahtevna proizvodnja nujno zahtevala. Tako pa neusklajene linije povzročajo ozka grla, zastoje...

Kljub vsemu delavci v Gaberskem niso izgubili upanja. Malodušnosti je vse manj, produktivnost raste, z njo dohodek... Da bi se dokončno izkopal iz težav, so si zadali konkretne pred-

nostne naloge: delo samoupravnih organov bo moralo biti skrajno zavzeto, kadrovska vprašanja bodo reševali najprej kratkoročno, stalno in nato dolgoročno, mojstri se bodo morali usposabljeti tako strokovno kot idejnopolitično, tudi med delavci bo treba spodbuditi zanimanje za izobraževanje in usposabljanje, zaostri bodo delovno disciplino in s tehnološkimi postopki skušali še povečati proizvodnjo, produktivnost in dohodek.

Oglasili smo se tudi v Tržiču, da bi na DSSS zvedeli, kako oni gledajo na kratke stike s Trbovljami. Metka Mokorel, tehnolog v šivalnici, nam je povedala, da je o kratkih stikih težko govoriti. O vabilu na sestanek res ni nič vedela, bila pa je avgusta, septembra in oktobra vsak dan v Trbovljah, da bi jim pomagala postaviti se na trdne noge. Če kdaj pride do zamud, je to le takrat, ko material tudi nekaj tednov obleži na carini, kar pa velja za vse TOZD. Vzrok težavam v Trbovljah je po njenem mnenju predvsem v ne-sposobnosti, neprilagodljivosti in včasih tudi v nepripravljenosti. Naučiti bi se morali planske discipline in vpeljati v proizvodnjo več kakovosti svojih izdelkov. Prav pri kakovosti delajo menda največje napake.

Ali za konec sploh kaže razmišljati naprej? V Trbovljah so sami priznali napak in slabosti za zvrhan koš, v Tržiču so pojasnili, kje izvirajo očitki o zamudah... Če bodo v TOZD Gabersko uspeli uresničiti zastavljene prednostne naloge, bo gotovo tudi sodelovanje z DSSS bolj gladko steklo.

Sovlaganje v novi hotel »Dobrna« vredno vse pozornosti

Delovna zmaga štirih

Andrej Ulaga

Hotel »Dobrna« — plod sodelovanja štirih delovnih organizacij

Hotel »Dobrna«, dograjen je bil te dni, v našem znanem istoimenskem zdravilišču je prvi novi večji objekt v tem kraju v zadnjih 43 letih, čeprav je povpraševanje po zmogljivostih izredno priljubljenega zdravilišča zelo veliko tako doma kot tudi onstran meje. Sredstva za

izgradnjo, blizu 250 milijonov dinarjev, so združili kar štirje slovenski kolektivi: Zdravilišče Dobrna 51 odstotkov, Kompas 26, Ingrad 18 in razvojni center Celje 5 odstotkov. Ob tem so se soinvestorji dogovorili, da si bodo po posebnem ključu delili dobiček in ob morebitnem slabem poslovanju seveda tudi izgubo. Vendar, ker je po zmogljivostih Dobrne večje povpraševanje od ponudbe, ker je tu vse razprodano vnaprej, si vsi obetajo dobro poslovanje novega lepota.

S hotelom pa v zdravilišču niso povečali le nočitvenih zmogljivosti, pač pa so predvsem posodobili in povečali topliško-zdravstvene, restavracijske in rekreacijske zmogljivosti. Zdravstveno terapevtski del nove pridobitve v Dobrni obsega balneo terapijo, medicinski center in fizioterapijo. Hotel ima bazen s topljo vodo in nekaj manj kot 300 ležišč v eno in dvoposteljnih sobah. V gostinskih prostorih s 500 sedeži pa so restavracija, narodna restavracija, kavarna, klubske prostori in snack bar. Rekreaciji pa sta poleg bazena namenjena še sodobno štiristezno kegljišče in trimski kabinet.

S tem ko so v Dobrni zgradili s skupnimi močmi novi hotel, so

izpopolnili ponudbo zdraviliških uslug, s čimer so pridobili osnovne pogoje za vključitev Zdravilišča Dobrna v organizirano ponudbo tujim gostom. V novem hotelu računajo na tujce predvsem iz ZR Nemčije, Avstrije in še iz nekaterih vzhodnoevropskih držav ter iz Skandinavije in Združenih držav Amerike. Za povezavo s tržišči omenjenih držav je zdravilišče že opravilo prve korake.

Sovlaganje delavcev Zdravilišča Dobrna, Kompas, Ingrada in Razvojnega centra Celje v sodoben hotelsko-zdraviliški objekt se bo nedvomno dobro obrestovalo, saj je imelo za skupni cilj združiti sredstva za sodelovanje pri posodabljanju

in povečanju zmogljivosti zdraviliškega turizma, po katerem je pri nas in v svetu vse večje povpraševanje. Z novo pridobitvijo v Dobrni pa smo v Sloveniji in širši domovini dopolnili in izboljšali ponudbo tudi v okviru celotnega turističnega gospodarstva, od katerega v prihodnje še veliko pričakujemo. Zato je primer novega hotela v Dobrni, ki je plod sodelovanja različnih delovnih kolektivov, vreden vse pozornosti in seveda — posnemanja. Znano je namreč, da so pogoji za razvoj gostinstva in turizma pri nas izredno težki in da so velike naložbe v razširjeno reprodukcijo mogoče le na osnovi sodelovanja in združevanja sredstev.

Četrto stoletje GR

Le kdo bi si upal staviti, da je bila Ljubljana na tistem mestu, kjer se danes šopiri Gospodarsko razstavišče, takšna, kakršno jo kaže zgornji posnetek? Pa je vendarle bila takšna! Ko pa so v Ljubljani začeli po osvoboditvi razmišljati, kje in kako nadaljevati 500-letno tradicijo sejemskega prireditve, so ob Titovi cesti od 20. marca 1954 začeli rasti razstavni paviljoni, v katerih je bilo do danes 216 specializiranih sejmov in razstav — 103 so bili mednarodni — na katerih je sodelovalo 42.000 razstavljalcev iz 56 držav, ogledalo pa se jih je kar okoli 12 milijonov obiskovalcev. GR namerava v prihodnje še bolj specializirati svoje prireditve, da pa bi bilo kos čedalje večjemu povpraševanju po njihovih razstavnih prostorih, si bo v naslednjem srednjeročnem obdobju prizadevalo povečati svoje kapacitete s sedanjih 18.000 na 30.000 kv. metrov.

Odmev

Poklicali so nas iz mariborske TAM in nam kasneje še pisali: da smo v članku »Orkestri razglašeni solistov« objavljen v našem listu 17. novembra letos, napak uvrstili kranjsko Savo med tako imenovane problematične kooperante Tovarne avtomobilov Maribor. Ponovno smo pregledali naše zapiske s pogovora, ki smo ga ob zbiranju gradiva za ta članek imeli v TAM. Ime Save je zapisano v odgovoru na naše vprašanje, katere delovne organizacije povzročajo TAM težave. Iz TAM pa nam je eden taktirnih sogovornikov, ing. Miran Resnik, direktor delovne skupnosti plansko komercialnih služb poslal naslednje pojasnilo: S kranjsko Savo, tovarno avtopnevmatike, že leta izredno uspešno sodelujemo. V zadnjem času skupno izvajamo projekt integriranega transporta, kjer orjemo ledino v slovenskem prostoru. Ustvariti nameravamo »sprego« med proizvodnjo avtopnevmatik in montažno linijo vozil s kontejnerskim transportom in skladiščenjem. Trenutno je v teku tromesečno poskusno obratovanje, v projektu pa so soudeležene Sava, TAM in Javna skladišča — Ljubljana. Toliko v vednost — o odnosih med Savo in TAM.

Rudarji iz Črne pri Kamniku se otesajo največjih težav

Zelena luč za kaolin

Ivo Virnik

Znano je, da rudnik kaolina Črna pri Kamniku že več let posluje na meji rentabilnosti, v lanskem prvem polletju pa je imel celo manjšo izgubo. Z osnovno proizvodnjo kaolina običajno namreč dosega slabe poslovne rezultate, vendar uspeva pokriti razliko s prodajo večjih količin odpadnih peskov. Tako proizvodnja kalcita v veliki meri zmanjšuje precejšnje primanjkljaje v proizvodnji kaolina.

Po uspešnih raziskavah o abrazivnosti kaolina, ki jih je rudnik opravil s strokovnjaki francoske družbe Guinard Centrifugation, je bil pripravljen predlog ukrepov za ureditev nevzdržnega ekonomskega položaja edinega jugoslovanskega proizvajalca plavljenega kaolina za potrebe papirne industrije. Največji porabniki kaolina v Sloveniji — papirnici Vevče in Količevo, krška tovarna celuloze in papirja in tovarna dokumentnega in kartnega papirja Radeče, potrebujejo skupaj z zagrebško tovarno papirja in medvoško tovarno celuloze in papirja letno kakih 24.000 ton polnil, med njimi pa seveda največ kaolina. Ker pa jim rudnik kaolina Črna

pri Kamniku doslej ni mogel zagotoviti dovolj kaolina ustrezne kakovosti, so se hočeš nočeš morale odločiti za večji uvoz polnil, proizvodnja v Črni pa se je v tem času bistveno zmanjšala.

Sedaj, ko je pripravljen program, ki bo zagotovil rudniku ne le možnosti njegovega nadaljnega obstoja, pač pa tudi razvoja, so papirničarji in drugi porabniki kaolina pripravljivi z združevanjem sredstev podpreti postopno uresničevanje ukrepov, ki bodo omogočili razvoj večje, predvsem pa kakovostnejše proizvodnje kaolina.

Za uresničitev zastavljenih nalog pa bodo najprej potrebne temeljite geološke raziskave zalog kaolina v Črni ter tehnološki preizkus za pridobivanje kaolina takšne kakovosti, ki bo ustrezal potrebam papirne industrije. Zato sta se letošnjo jesen komisiji v okviru SOZD Slovenija papir in splošnega združenja rudnikov in nekovin skupaj s strokovnimi delavci rudnika lotili izdelave predloga samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za geološke in tehnološke raziskave v rudniku kaolina Črna pri Kamniku. Po razpravah na zborih delavcev v

vseh zainteresiranih delovnih organizacijah papirne industrije, ki so podprli skupno akcijo SOZD Slovenija papir, zborničnega združenja in vodstva rudnika, lahko pričakujemo, da bodo vsi podpisniki sprejeli ta sporazum do konca letošnjega leta.

Štiri združene delovne organizacije v okviru SOZD Slovenija papir, papirnice Vevče, Količevo in Radeče ter tovarna celuloze in papirja Djuro Salaj Krško, naj bi po tem sporazumu skupaj s tovarno celuloze in papirja Medvode in zagrebško tovarno papirja, za geološke in tehnološke raziskave v rudniku kaolina Črna pri Kamniku združile sredstva v višini 5,5 milijona dinarjev, republiška raziskovalna skupnost naj bi dala milijon dinarjev, ki ga ne bo treba vrniti in 3 milijone posojila, Združena ljubljanska banka pa naj bi zagotovila kredit v višini 7,5 milijona dinarjev. Vrednost načrtovanih geoloških in tehnoloških raziskav bo znašala 17 milijonov dinarjev. Ko bodo opravljene te raziskave, bo moč izdelati dolgoročni razvojni načrt proizvodnje kaolina v Črni pri Kamniku za potrebe največjih slovenskih porabnikov in zagrebške tovarne papirja.

Rezultati letošnje akcije

Učbenik postaja dostopnejši

Sonja Klemenčič

Šolarji že nekaj mesecev hodijo v šolo, počitnice so že skoraj pozabljene, njihovi starši pa so tudi že skoraj pozabili na tiste zgodnje jesenske mesece, ko je treba precej globoko poseči v žep, da svojim otrokom kupijo vse šolske potrebščine, ki jih rabijo v novem šolskem letu. Za eno leto bodo pozabili na dni, ko so seštevali visoke zneske za posamezne učbenike in zvezke, katerih skupna vsota se je nemalokrat približala tisoč dinarjem ali jo celo preseгла.

Prav te dni pa se je zopet sestal odbor podpisnikov družbenega dogovora o izvajanju družbene akcije za organizirano preskrbo osnovnih šol z učbeniki ter postopnem zagotavljanju brezplačnih učbenikov za učence osnovnih šol v SR Sloveniji (dolgo in zapleteno ime, zato ga bom v nadaljevanju imenovala kar družbeni dogovor o učbenikih). Podpisniki družbenega dogovora so ocenili potek akcije za preskrbo osnovnih šol z učbeniki v šolskem letu 1979-80, ki so jo načrtovali spomladi.

Ugotovimo lahko, da je akcija dala pozitivne rezultate, saj so bile odpravljane mnoge pomanjkljivosti iz preteklih let, kar pa ne pomeni, da nas ne čaka tudi v prihodnje še dosti dela in prizadevanj. Letos smo se za razliko od prejšnjega leta dogovorili, da bodo šole same izbirale knjigarne, s katero bodo sodelovale, kar so tako šole kot knjigarne pozitivno ocenile. Šole in knjigarne so sklenile poseben dogovor, ki je določal potek medsebojnega sodelovanja, od zbiranja naročil do načina in časa preskrbe ter roka plačila. Ta dogovor je prinesel več enotnosti in reda pri poteku akcije. Odbor za založniško in knjigotrdsko dejavnost pri splošnem združenju grafične, grafično predelovalne industrije, časopisne in založniške dejavnosti ter knjigotrštva Slovenije, ki je izvedel posebno anketo med knjigarnami, ugotavlja, da je akcija v večini primerov tekla v okviru dogovorov. Prevladoval je način, da so šole zbrale naročila in jih posredovale knjigarnam, le malo kje se je ohranila dostikrat kritizirana oblika, da so učbenike prodajali kar na šolah in še to le v okoljih, kjer je smiselno zaradi

geografskih ali drugih pogojev. Na osnovi teh podatkov lahko ocenimo, da poteka preskrba osnovnih šol z učbeniki skoraj nemoteno, vendar sam način preskrbe še ne pripomore k temu, da bi bili učbeniki za učence cenejši ali celo brezplačni.

Zanimivejši so podatki, ki jih je zbrala Izobraževalna skupnost Slovenije. Ugotovili so, da število občinskih izobraževalnih skupnosti, ki se vključujejo v akcijo, od leta 1972 stalno narašča, tako da jih je v letu 1978-79 vključenih 46,4% odstotka. Hkrati pa ugotavljajo, da so se občinske izobraževalne skupnosti vključevale v organizirano akcijo le na nekaterih, ne pa na vseh šolah, kar kaže, da so bile v akciji bolj aktivne posamezne šole, ne pa organizirani subjekti na ravni občinskih izobraževalnih skupnosti. Občinske izobraževalne skupnosti organizirajo ali sodelujejo pri več oblikah in sicer pri organiziranem izposojanju rabljenih učbenikov, kjer starši prispevajo del sredstev, ki so namenjena za nakup novih učbenikov, nadalje se nekatere dogovarjajo z založbami za skupen nakup učbenikov, drugje organizirajo sejem rabljenih učbenikov, sodelujejo pa tudi pri organizaciji prodaje učbenikov na šolah, ki so oddaljene od knjigarne. Prevladuje organizirano izposojanje rabljenih učbenikov. Toda le 14 občinskih izobraževalnih skupnosti organizira tako izposojanje za vse učence in za vse predmete, drugje to velja le za nekatere predmete ali pa samo za socialno šibke učence. Vendar tudi tu ugotavljajo, da gre bolj za prizadevanja in učinkovito akcijo pedagoških delavcev na posameznih šolah kot pa organizirano akcijo na ravni občinske izobraževalne skupnosti.

Podatki kažejo, da sicer narašča število občinskih izobraževalnih skupnosti, ki so namenila sredstva za učbenike, vendar je ta delež še razmeroma majhen. Skoraj tretjina ne prispeva nobenih namenskih sredstev za učbenike. Podpisniki družbenega dogovora o učbenikih so menili, da bi Izobraževalna skupnost Slovenije morala nujno zagotav-

ljati v večjem obsegu tudi sredstva za učbenike. Zato bo odbor podpisnikov družbenega dogovora o učbenikih posredoval skupščinam posebnih izobraževalnih skupnosti in Izobraževalne skupnosti informacijo o celotni problematiki preskrbe šol z učbeniki, tako da bi lahko le-te pripravile programe vključevanja v to akcijo. Ob prehodu na usmerjeno izobraževanje bodo namreč potrebni tudi nekateri novi učbeniki za strokovne predmete, ki bodo izšli v majhnih nakladah, to pa pomeni, da bodo precej dragi.

Izobraževalna skupnost Slovenije je v svoji anketi ugotavljala tudi to, kako se družbenopolitične in druge organizacije vključujejo v akcijo. Rezultati kažejo, da so najučinkovitejši občinski sveti ZSS, saj se jih 46 odstotkov vključuje v akcijo, kar pa seveda še ne pomeni, da smo lahko zadovoljni.

Vsi navedeni podatki kažejo, da je še vedno težko govoriti o načrtovani in organizirani družbeni akciji in da so rezultati še vedno preveč odvisni od prizadevnosti posameznih okolij oziroma pedagoških delavcev. Zato je nujno, da se do prihodnjega šolskega leta v akcijo z vsoto odgovornostjo aktivneje vključijo vsi tisti, ki lahko prispevajo, da bo učbenik dostopnejši vsakemu učencu.

Obsežnejši del razprave pa je odbor podpisnikov družbenega dogovora o učbenikih namenil tečaju za oblikovanje cen učbenikov v SR Sloveniji, ki jih je pripravila delovna skupina, v kateri so sodelovali Zavod SRS za cene, Gospodarska zbornica Slovenije in Zavod SRS za šolstvo. Udeleženci so v razpravi ugotovili, da mnogi elementi še niso ustrezno opredeljeni in da je potrebno k pripravi osnutka samoupravnega sporazuma o oblikovanju cen učbenikov pritegniti tudi založnike, papirničarje ter grafike. Le v primeru, da bodo pri njegovem oblikovanju sodelovali vsi zainteresirani, lahko pričakujemo dobre rezultate. Posebna delovna skupina bo do konca leta pripravila osnutek samoupravnega sporazuma, takrat pa bomo lahko poročali tudi že o njegovi vsebini.

Kulturna akcija med delavci Gorenja

Dan, drugačen od drugih

Hinko Jerčič

V tovarni gospodinjstva Gorenje v Velenju smo bili konec meseca oktobra priče svojevrstnemu kulturnemu snovanju. V sodelovanju z Državno založbo Slovenije so v tovarni priredili razstavo knjig, ki je obsegala okrog 150 del štirih vsebinsko zaokroženih področij. Veliko zanimanja je veljalo za družboslovna dela, predvsem za knjige Josipa Broza Tita in Edvarda Kardelja, pa tudi za knjige slovenskih pisateljev, ki so sodelovali v akciji Gorenja — »Delavec pisatelju nagrado zvestobe«.

Ob razstavi knjig pa so v jedilnici Gorenja razstavili tudi likovna dela akademskega slikarja Karla Pečka iz Slovenjega Gradca. Pasteli iz ciklusa Uršlja gora so lepo dopolnjevali razstavnii prostor in vnesli izredno svežino v vsakdanji delovni dan. Na tisoče delavcev se je tako srečalo s knjigo in umetniškim delom vsak dan.

Ob razstavi likovnih del Karla Pečka velja poudariti, da je bil umetnik izredno vesel povabila v Gorenje. Sam je bil namreč pred leti delavec, kovač na Muti, v današnji delovni organizaciji Gorenje-Muta. Plamen oglja, topota žarečega železa in težavno delavsko okolje ga je tako navdihnilo, da je ob likovnem izražanju na platno uspešno končal tudi likovno akademijo. Danes Karla Pečka poznamo kot vidnega likovnega pedagoga, organizatorja pomembnih razstav v Slovenjem. Gradcu in mentorja številnih slovenskih akademskih in samorastniških slikarjev.

Profesorju Pečku so v Gorenju pripravili ob otvoritvi razstave prijetno presenečenje. Iznajdljivi organizatorji razstave so našli v kovaškem muzeju fotografijo iz leta 1939: med kovači vil na Muti je tedaj sedel tudi Karel Pečko. Prav povečava te fotografije je umetnika izredno razveselila. Tudi sicer je bil izredno navdušen nad okoljem, v katerem so se pojavila njegova dela pred zvedavimi očmi v modre obleke odetih delavci in delavcev. Tudi njegov ciklus Uršlja gora izhaja iz modre osnove. Vendar je profesor Pečko o svojih delih na enem izmed razgovorov z delavci Gorenja dejal: »Iz trdih konstrukcij sem prešel na mehkejšo izpoved,

Akademski slikar Karel Pečko s fotografijo iz leta 1939, ko je bil tudi sam še kovač na Muti

na mehkejše barve, na izraz oblik v enakih tonih, na tisti izraz, ki je kot balet... Uršlja gora, pod katero sem preživel velik del svojega življenja, me je zapeljala do novih izraznih oblik.«

Svet pod Uršljo goro in Pohorjem ter Kobanskim je pester. Reke, gozdovi in polja, pa tovarne in toplota v njih, kakor da bi povezoval te ljudi. O njih je pisal Voranc s kleno besedo, podobno so prenesene že na marsikatero platno. A svojevrsten je v upodobitvi tega sveta tudi Karel

Pečko. Zrasel je iz delavca in rad se vrača mednje. Sedel je med delavci v modrih oblekah in jih opazoval. Kako je danes vse drugače. Vsi v lepih delovnih plaščih, zravnani. Nikjer vidnih sledov delovnih naporov...

Srečanje umetnika z delavci je bilo za marsikoga svojevrstno doživetje. V vsakdanjem delovnem okolju je sprememba poživila dan in pri marsikom utrnila misel o lepoti v besedi, o lepoti v sliki. Misel, da je dan lahko drugačen od dneva!

Teden domačega filma Celje '79

Sedem lačnih in sitih let

Janez Sever

Minuli torek je zadnjič izvenela melodija z napovedjo letošnjega, že sedmega Teda domačega filma v Celju. Prizadevnim organizatorjem je znova uspelo dokazati, da skrbno načrtovane tovrstne prireditve nimajo ničesar skupnega s tako razširjeno festivalomanijo ter da vzbujajo vedno večje zanimanje vseh, ki jim sedma umetnost in njen domači razvoj kaj pomenita. Skoraj 33 tisoč obiskovalcev filmskih predstav v mestu ob Savinji ter na premiera izven celjske občine predstavlja množico, ki je vsekakor ne gre zanemariti, še posebej, če vemo, da so ob pričetkih pred sedmimi leti uspeli v celjske kinematografe z doma-

čimi filmi privabiti vsega 800 ljudi. Če k temu dodamo še štiri republiška posvetovanja in vrsto srečanj s filmskimi ustvarjalci po celjskih šolah in delovnih organizacijah ter strokovno srečanje kinoooperaterjev, tako imenovani Mali teden domačega filma ali republiško srečanje najmlajših filmskih ustvarjalcev, pregled celoletne slovenske filmske produkcije, v katero so letos zajeli tudi kratke, dokumentarne, propagandne, študentske filme, razstavo, na kateri so prvokrat v Sloveniji celoviteje prikazali dosežke zagrebške šole animiranega filma in razstave, s katerimi spodbujajo likovno ustvarjalnost med šolarji in dijaki, bi v grobem

nakazali letošnji okvir prireditve.

Med letošnjimi prireditvami bi izdvojili začetno posvetovanje, na katerem so udeleženci spregovorili o filmskem repertoarju in filmski vzgoji v Celju. Tudi zato, ker se je prav skozi ta poveset pokazalo, kolikšen korak naprej so Celjani napravili v primerjavi z ostalimi slovenskimi mesti in kolikšen pomen pripisujejo načrtni filmski vzgoji. V mestu ob Savinji so kot prvi — in žal doslej neposnemani — sklenili samoupravni sporazum o ureditvi programa politike za področje reproduktivne kinematografije, kar pomeni ši-

roko družbeno akcijo vseh, ki kinematografsko dejavnost pojmujejo kot pomemben del kulturnega programa, kot družbenopolitično, vzgojno in izobraževalno dejavnost, katere kvaliteten razvoj ne sme biti le v rokah celjskega Kinopodjetja.

Kljub pionirskemu koraku je na tem področju še obilo vrzeli. Čeprav imajo pionirsko in mladinsko filmsko gledališče, v katera je vključenih tretjina mladih, to samo po sebi ne pomeni dosti, če jih pri gledanju filmov ne usmerjajo strokovno usposobljeni pedagogi in mentorji. Slednjim bi bilo treba posvetiti še posebno pozornost in tistim najbolj zav-

zetim omogočiti izobraževanje na dvoletni dopisni univerzi za filmsko vzgojo Univerzum v Ljubljani, ostalim pa sprotno ponujati vsaj minimalno izobraževanje.

Precej slabše kot na šolah se filmska umetnost odreže med odraslimi, po delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih. Kljub temu, da si je Kinopodjetje omislilo prenosne projektorje v prepričanju, da gre do oni lažje k sto gledalcem kot sto obiskovalcev k njim, za filmske projekcije v krajevnih skupnostih, tistih bolj odročnih, ni prevlekega zanimanja. Če k temu dodamo še prazne dvorane ob do-

brih filmih, ni slika nič kaj spodbudna. Valiti krivdo za takšen položaj le na neaktivne organizatorje kulturnega življenja in na nezainteresiranega krajevne funkcionarja, bi bilo preenostavno.

Dejstvo je, da jim v Celju še ni uspelo vzgojiti takšnega organizatorja kulturnega življenja, ki bi bil tudi resnično spodbujevalec in ne le podaljšana roka tehnične službe profesionalnih kulturnih ustanov. Pri tem pa ne gre zanemariti nalog Kinopodjetja, kjer so resda bistveno izboljšali filmsko ponudbo, niso pa še vložili zadosti naporov v učinkovito popularizacijo in ustrezno komentiranje filmskih predstav.

Svečan zaključek delavskih športnih iger v Novi Gorici

Prve športnice in športniki Salonita

Marko Rakušek

Prejšnji petek se je zbralo v novogoriškem hotelu Park prek 200 športnic in športnikov iz raznih delovnih organizacij Goriške. Namena srečanja ni bilo težko ugotoviti, saj so izbrali ta dan za svečano razglasitev letošnjih delavskih športnih iger, ki so potekale pod pokroviteljstvom občinskega sindikalnega sveta občine Nova Gorica prek celega leta v raznih športnih panogah.

V pozdravnem nagovoru je podpredsednica občinskega sindikalnega sveta Doroteja Golob poudarila, da delavske športne igre ne manifestirajo vrhunskih športnih dosežkov, niti niso mesto porajanja elitizma in teženj po prestižu. Te igre so mesto uresničevanja ustavnega načela in prav skoznje se odraža organiziran pristop k obravnavanju in razvijanju zlasti tistih kolektivnih športnih panog, s katerimi se lahko spoprime neomejeno število udeležencev. Najboljšim posameznikom je podpredsednica podelila medalje, najboljše plasi-

Predstavniki najboljših med najboljšimi iz Iskre, Salonita in SGP Gorica.

rane ekipe pa so prejele lične pokale.

Poglejmo po panogah, kdo so bili najboljši:

Mali nogomet: 1. Iskra, 2. Meblo, 3. Salonit; namizni tenis — moški: 1. PTT, 2. Meblo, 3.

Salonit; rokomet — moški: 1. Iskra I, 2. SGP Gorica, 3. Iskra II; košarka — moški: 1. Gostol, 2. Salonit I, 3. Salonit II; balinanje: 1. Salonit, 2. SGP Gorica, 3. Meblo; odbojka — moški: 1. Salonit, 2. SGP Gorica, 3. Iskra;

kegljanje — moški: 1. Elektro Gorica, 2. Iskra, 3. Petrol; šah — moški: 1. Salonit, 2. Carinarnica, 3. SGP Gorica; plavanje — moški: 1. SGP Gorica, 2. Vozila, 3. Salonit; atletika — moški: 1. Iskra, 2. SGP Gorica, 3. Salonit; streljanje — moški: 1. Iskra, 2. Meblo, 3. Salonit; odbojka — ženske: 1. Salonit, 2. OŠ Milojke Štrukelj, 3. Iskra; namizni tenis — ženske: 1. SGP Gorica, 2. Salonit, 3. OŠ Čepovan; streljanje — ženske: 1. Salonit, 2. Iskra, 3. Meblo; kegljanje — ženske: 1. Salonit, 2. Meblo, 3. Iskra; roket — ženske: 1. Iskra I, 2. Iskra III, 3. Iskra II; plavanje — ženske: 1. Salonit, 2. Ljub. banka, 3. OŠ Milojke Štrukelj; ekipno — ženske: 1. Salonit, 2. Iskra, 3. Meblo; ekipno — moški: 1. Salonit, 2. SGP Gorica, 3. Iskra; ekipno moški, ženske: 1. Salonit Anahov, 2. Iskra Nova Gorica, 3. SGP Gorica.

Uspelo športno leto slovenskih papirničarjev

Med najboljšimi v državi

Ivo Virnik

Bržčas za športnike — delavce združenih delovnih organizacij v okviru SOZD Slovenija papir še nobeno leto ni bilo tako uspešno kot letošnje. Vrh razgibane športne aktivnosti v domala vseh kolektivih papirne industrije so pomenile 21. športne igre papirničarjev Slovenije, ki so jih v drugi polovici junija ob rekordni udeležbi skoraj 460 tekmovalcev iz Kartonažne tovarne Ljubljana, krške tovarne celuloze in papirja, Aera-TOZD Tovarna celuloze in papirja Medvode, radeške papirnice, Sladkogorske tovarne papirja, papirnic Vevče in Količevo, Papirografike in SOZD Slovenija papir iz Ljubljane odlično pripravili športniki vevške papirnice ob praznovanju krajevnega praznika Vevč in Zgornjega Kašlja ter ob 400-letnici prvih ročno izdelanih papirjev pri nas.

Na tekmovališčih v športnem parku Slavije so se še posebej odrezali tekmovalci Kartonažne tovarne Ljubljana, Sladkogorske tovarne papirja, papirnic Vevče in Količevo in tovarne celuloze in papirja Djuro Salaj iz Krškega, ki so zmagali v vseh šestih panogah, medtem ko so na šahovskem turnirju prepričljivo slavili predstavniki papirnice Količevo pred Krčani in igralci s Sladkega vrha. Papirničarji iz Količevega so bili najuspešnejši tudi na prvih treh deskah saj Vide Vavpetič, Janez in Viktor Hribar niso imeli resnejših tekmecev.

Med ženskimi namiznoteniškimi ekipami so lanskega zmagovalca, vrsto Sladkogorske tovarne papirja, ki je letos osvojila šele tretje mesto, zamenjale igralke Kartonažne tovarne Ljubljana, ki so imele v Gladkovi tudi najboljšo posameznico. Medtem pa so predstavnice Sladkogorske tovarne papirja na letošnjih igrah na Vevčah že drugič zapored zmagale na odbojarskem turnirju pred ekipama iz Radeč in Kartonažno tovarno Ljubljana, podobno kot strelke radeške papirnice, ki so imele v Kožarjevi, Kravoglovi in Bregarjevi svoje najboljše moči.

Radečanke so bile daleč najuspešnejše tudi na kegljaškem turnirju, saj so drugouvrščeno ekipo Kartonažne tovarne Ljubljana premagale kar za 1.36 podrtih kegljev, za nameček pa so

Kačurjeva, Povšetova in Kržanova med posameznicami slavile še trojno zmago. Med plavalkami je bila z dvema zlatima medaljama najuspešnejša Brelihova (SOZD Slovenija papir), po enkrat pa sta v svojih skupinah zmagali Lipovčeva (Papirnica Vevče) in Peternelova (Kartonažna tovarna Ljubljana).

Po preizkušnjah na Vevčah se je izbrano zastopstvo športnikov združenih delovnih organizacij v SOZD Slovenija papir ob koncu avgusta in v začetku septembra udeležilo letošnjih 13. delavskih športnih iger papirničarjev Jugoslavije v Banjaluki. Z njihovimi dosežki smo bili lahko več kot zadovoljni, podobno kot na Vevčah pa so nas novič prijeto presenetile predstavnice radeške papirnice. Njihova bera medalj je bila zares enkratna: strelke, igralke kegljanja in Joža Kožar kot najboljša strelka so osvojile zlato, Tatjana Kačur na ženskem kegljaškem turnirju srebrno, Marinka Kravogel pa bronasto odličje med najboljšimi strelkami — delavkami jugoslovanske celulozne in papirne industrije. Zlato in srebrno medaljo sta na moštvenem šahovskem turnirju osvojili tudi ekipi krške tovarne celuloze in papirja, za katero so igrali Zupanc, Bajde, Volčanjšek in Darinka Šonc ter papirnice Količevo, ki je imela v Vidu Vavpetiču najboljšega šahista letošnje osrednje športne manifestacije jugoslovanskih papirničarjev.

Vavpetič je svojim uspehom na Vevčah in v Banjaluki kasneje dodal še dvoje velikih zmag. Najprej je v drugi polovici oktobra zmagal na letošnjem 10. jubilejnem delavskem šahovskem prvenstvu Slovenije v Rogiški Slatini v konkurenci 135 igralcev, ki so igrali 9 kol po švicarskem sistemu (jugoslovanska krožna izboljšana varianta), pred dnevi pa je postal še zmagovalce delavskega šahovskega prvenstva Jugoslavije v Vrnjački Banji. Na tem turnirju je sicer delil prvo do tretje mesto z Radoslavjevičem iz Svetozarevega in Pantošem iz Beograda, ki sta prav tako zbrala 9,5 točke, vendar je po Bucholz sistemu, ki upošteva rezultate proti neposrednim tekmečem, postal prvak Vavpetič.

Polovica vseh zaposlenih v žalski občini je sodelovala na letošnjih DŠI

Ferralit najuspešnejši

Zadnji petek je bil za športnike žalske občine nad vse slovesen. Na zabavnoglasbeni prireditvi v Preboldu, ki jo je neposredno prenašal tudi celjski radio, so namreč razglasili najuspešnejše športnike, športnice in ekipe, ki so letos sodelovale na delavskih športnih igrah. »Teh pa ni bilo malo,« pravi Branko Povše, sekretar Obs ZS Žalec. »Kar 5000 delavcev in delavk je letos merilo moči na športnih terenih, to pa pomeni, da je tako ali drugače nastopala kar polovica vseh zaposlenih v žalski občini.«

Poleg ansambla Vokalij z gostjo pevko Eldo Viler in humorista »Celjskega Poldeka«, so

za svečaneje obeležje prireditve, nad katero je prevzela pokroviteljstvo Tekstilna tovarna Prebold, poskrbeli tudi člani Jugoslovanske alpinistične himalajske odprave, ki so pripovedovali o svojih doživljajih na »strehu sveta«.

V konkurenci moških (do 35 let) so v kvalitetnejši skupini A osvojili prvo mesto člani Ferralita, ki so zbrali 398 točk. Sledijo: 2. SIP Šempeter 382, 3. TT Prebold 370, 4. KIL Liboje 367, 5. Minerva 340, 6. Hmezad 340, 7. TN Polzela, 8. Sigma 312, 9. Juteks 294, 10. Garant 255 itd. V skupini B so bili z 295 točkami najuspešnejši delavci Gradnje

pred Zasebnimi obrtniki 289, Namo 285, Zavodom za načrtovanje 281 in Zarjo 195.

Tudi v konkurenci žensk so prvo mesto osvojile delavke Ferralita. Zbrale so 183 točk. Sledijo: 2. Občina 177, 3. SIP Šempeter 168, 4. Aero Šempeter 165, 5. KIL Liboje 155, 6. Garant 128, 7. Juteks 123, 8. Hmezad 117, 9. Sigma 70 in 10. Zavod za načrtovanje 0.

V posamični konkurenci je vrstni red najboljših desetih članic takle: 1. Tašker (Aero) 75, 2. Počevski (Občina) 70, 3. Adriček (Aero) 64, 4. Pečnik 63, 5. Dolinar (obe Ferralit) 61, 6. Kveder (Hmezad) 61, 7. Gorišek

(Ferralit) 59, 8. Čretnik (KIL) 57, 9. Topolovec 57, 10. Šuster (obe SIP). Najboljši člani pa so letos bili: 1. Dobovičnik (ZO) 85, 2. Grešak (Ferralit) 84, 3.—4. Korun (TT) in Turnšek (Sigma) po 84, 5. Horvatin (KIL) 82, 6. Banovšek 81, 7.—8. Jelen (oba Ferralit) in Zupanc (SIP) po 80, 9.—11. Rizmal (SIP), Posedel (TN) in Dobovičnik (ZO) po 79 itd.

D. K.

Športno-rekreativna tekmovanja kot sestavni in neločljivi del športne dejavnosti delovnih ljudi

(III.)

Cilj še vedno: večja množičnost!

Mgr. Herman Berčič

Očitno je, da moramo prirojeno potrebo po gibanju v kasnejšem obdobju nadomestiti z zavestno odločitvijo, ki je usmerjena k redni in aktivni športno-rekreativni vadbi, oziroma k športno-rekreativnim tekmovanjem.

Na ta način se tudi uspešno postavljamo po robu številnim motečim dejavnikom današnjega časa, ki se kažejo predvsem v pomanjkanju gibanja (hipokinезiji), v odvečni telesni teži in v vsem, kar je povezano s pretirano debelostjo ter v veliki živčni, oziroma psihični obremenitvi.

Med biološkimi (biotičnimi) motivi naj omenimo tudi motiv,

oziroma potrebo po igri. Ta motiv je bolj ali manj prisoten v vseh obdobjih človekovega življenja, le da v obdobju zrelosti in kasneje v drugi polovici življenja ni danih veliko možnosti, da bi se posameznik v igri izživel in zadovoljil tudi ta motiv. Preveč je vpet v različna pravila in vzorce obnašanja ter različne norme ožje ali širše skupine ljudi, da bi bil lahko do pozne starosti kreativen tudi na tem področju.

V skupino bioloških motivov spada tudi motiv, oziroma potreba po lepoti gibanja, lepoti telesa in gibalnega izraza. Tudi ta motiv je poleg drugih aktivnosti moč zadovoljiti s športno-re-

kreativnimi tekmovanji.

V strukturi motivov so med posameznimi pomembni tudi socialni motivi.

Razumljivo je, da si vsak posameznik želi, da bi bil tako doma kot tudi na delovnem mestu kar najbolj uspešen, mnogi pa so svoj krog želja še razširili. Tudi prosti čas, ki je pomemben dejavnik in pogojni faktor športne rekreacije, vse bolj postaja tudi področje afirmacije tistih posameznikov in skupin, ki morda niso uspeli na drugem področju.

Med socialnimi motivi je pomemben tudi motiv, oziroma potreba po dominaciji. Bistvo tega motiva se kaže v tem, da želi

biti posameznik najboljši, da hoče zmagati za vsako cenó, skratka dominirati.

Menimo da ta motiv posamezniki lažje zadovoljujejo na področju vrhunškega, oziroma selektivnega športa.

Za področje športno-rekreativnih tekmovanj je pomembno predvsem sodelovanje, v manjši meri pa želja za zmago za vsako cenó. Športno-rekreativna tekmovanja naj ne bi organizirali tako, da bi nekdo dominiral, niti tako, da bi posamezniki s slabimi psihofizičnimi sposobnostmi ali šibkejšim motoričnim znanjem sedeli na klopih za rezervne igralce. Bolje bi bilo torej organizirati športno-rekreativna

tekmovanja v različnih kakovostnih razredih, tako da bi vsak lahko tekmoval v primerni skupini in če je le možno, s sebi enakimi.

Poistovetenje s člani rekreacijske skupine, ali tako imenovano skupinsko identifikacijo prav tako uvrščamo v skupino socialnih potreb, oziroma motivov posameznika. Znano je, da se želijo člani določene skupine, bodisi v bivalnem ali delovnem okolju poistovetiti s skupino, se zliži z njo in postati njen organski del. S športno-rekreativnimi tekmovanji lahko spodbujamo pripadnost k določeni skupini, prav tako pa lahko v pozitivni smeri vplivamo na posamezne

konstitutivne elemente rekreacijske skupine.

Na športno-rekreativnih po-vršinah, kjer tečejo tekmovanja, pa v veliki meri lahko zadovoljimo tudi čustvene, oziroma emocionalne potrebe človeka.

Športno-rekreativna tekmovanja so z bogastvom emocionalnih doživetij, kjer se nenehno spreminjajo igralne situacije, nasprotna utež motečim dejavnikom sodobnega proizvodnega procesa (enoličje, enostranska obremenitev, osamelost na delovnem mestu itd.). V bistvu gre pri tem tudi za določeno sprostitvev in zmanjšanje psihične napetosti.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Slovensko narodno gledališče na osvobojenem ozemlju

(I.)

Narod, ki se bori enako odločno s puško kot s knjigo v roki, ne more biti premagan

Pričujoča študija temelji na virih, ki so nastali med narodnoosvobodilno borbo. Gledališke kritike, članki osvobodilnega tiska in vsi drugi citati, ki jih navajam, so po svoji vsebini in tudi zunanji podobi odraz neskončne volje in predanosti, naporov in iznajdljivosti sredi nenehnega pomanjkanja, ki ga je prinesla vojna.

Skoz in skoz so izraz časa, ki je bil do ljudi neusmiljen, vsak hip uničujoč in zato je sleherna beseda teh partizanskih avtorjev nepolepšana izpoved resnice.

Dejstvo, da smo imeli ljudi, ki se v tako krutih časih niso borili le za »biti«, ampak so imeli moč tudi za kulturno ustvarjanje, je za človeka, ki je živel samo v svobodi, komaj dojemljivo. In prav zaradi tega so za nas toliko vrednejši in smo jim dolžni vse spoštovanje, hvaležnost in zaupanje.

Darka Čeh

Ze naslov »Slovensko narodno gledališče na osvobojenem ozemlju« pove, da bo govora o delovanju našega gledališča na ozemlju takratne Bele krajine.

Resnično, pravo gledališče smo imeli od začetka 1944. leta dalje na osvobojenem ozemlju, toda to ne pomeni, da prej ni bilo potreb in težen po gledališkem ustvarjanju. Razumljivo je, da nenehni premiki naših brigad niso dajali nikakršne možnosti življenja taki ustanovi kot je gledališče, ki potrebuje za svoj obstoj mnogo več kot le vnetih in stvari predanih ljudi.

Bili smo sredi vojne, z vseh strani obdani s sovražnimi bunkerji, morale so tujčeve čete in domači izdajalci in razumljivo je, da so bili naši ljudje najprej borci, šele potem pesniki in recitatorji. Nešteto borb je bilo potrebnih, da so kos za kosom naše zemlje izrgali švabskim krempljem, veliko življenj je bilo izgubljenih, preden je bila slovenska zemlja spet svobodna, da so ljudje lahko dihalo tihi in mirni zrak, ki se nam zdi danes tako normalen in sam po sebi razumljiv, da so spet lahko mislili na resnično srečno življenje, ki so ga tako težko čakali, da so se lahko veselili in se smejali in ganjeni do solz strmeli v blišč tistega sveta, ki ga prinaša oder, s katerega je spet zazvenela domača beseda.

Prvi gledališki poskusi na gozdni jasi

Toda prve »predstave« so nastale že mnogo prej, pred letom 1944. Ti na hitro pripravljene programi sredi gozdne jase, ki bi v njih zaman iskali globljih literarnih vrednosti, improvizacije na partizanskih mitingih, ki so bodrile od številnih bitk in nočnih maršev utrujene borce in jih obenem zabavale, kmalu niso več zadoščale. Zato se je v poletju leta 1942 v Starem Logu na Kočevskem organizirala skupina borcev, ki je sestavljala prvo igralsko družino.

Slavnostna akademija za Dan žena 8. marca v Črnomlju leta 1945.

Na prošnjo Izvršnega odbora OF, ki je od vsega začetka narodnoosvobodilne borbe umetniško ustvarjanje bodril in ga podpiral, naj bi družinici prispevala svoje tekste literata Matej Bor in Miran Jarc. Miran Jarc-Janez Suhi je napisal le prvi prizor odrskega dela, ki je bil tedaj še brez naslova, po vojni pa je bil objavljen z naslovom »Gabrenja«. Jarc svojega, komaj začetega dela ni nikoli dokončal, preprečila mu je italijanska ofenziva. 24. avgusta leta 1942 je v borbi padel.

Matej Bor je v začetku poletja napisal enodejanko »Sinov strel«, ki je prvi osutek kasnejše in že čez dve leti uprizorjene »Težke ure«. V rokopisu je ostala tudi »Štacuna ob Kolpi«.

Prizadevanja obeh književnikov v tem času niso mogla roditi sadov, saj družinica nobenega od teh prizorov ni utegnila zaigrati. Njeni igralci so se pomerjali med borce, drug za drugim so odšli v boj in le trije od njih so dočkali konec vojne.

Ogromno je bilo število nedolžnih žrtev, partizanske enote so za narodovo osvoboditev bile težak in neenak boj, a kljub vsemu so zmagovale in osvobajale slovensko domovino. Slovenec, ki je do zdaj le sanjal o svobodnem koraku, o mirnih dneh, o nočeh brez bombnih napadov, je spet začel upati, da bo kmalu konec te more, ki sta jo prinesla Hitler in Mussolini. Italija je kapitulirala.

Po Mussolinijevem zlomu leta 1943 je glavni štab NOV in POS razglasil prostovoljno mobilizacijo kulturnih delavcev in na osvobojenem ozemlju so se začeli zbirati vsi zavedni slovenski kulturniki. Gledališki umetniki so takoj ustanovili gledališko družino, ki je bila prvič v obdobju partizanstva sestavljena iz samih poklicnih teatarskih ljudi. Tako so ta čas na Riglju nad Poljansko dolino na Dolenjskem delali skupaj Bor, Kajuh in Seliškar, I. Jerman, J. Gale, E. Starčeva, J. Tiran, V. Simčičeva in F. Presetnik, sestre Stritar, S. Samec, R. Simoniti, M. Kristančič, S. Česnik, K. Pahor, S. Marolt, F. Šturm in plesalka Marta Pavlinova-Brina.

S svojim programom, ki je vseboval zborovsko

pevsko točko, zborna recitacijo, plesno točko, trio in kvartet, šaljivo kroniko, recitacijo in samospev, ki jih je napovedovalec s pripombami in dovtipi združeval v prijetno celoto, je igralska družina obšla vso bivšo ljubljansko pokrajino. Tako je ansambel iz Riglja, ti »potujoči partizanski glumači« romal po svobodnem ozemlju in prav nič jih ni zadrževalo, da bi ne igrali kar na trgu sredi mesta ali pod vaško lipo.

Svoj prvi gledališki uspeh pa so zabeležili 4. oktobra 1943 v Kočevju, ko so nastopili v slovesno okrašen dvoran, na pravem odru pred predstavniki vsega slovenskega ljudstva.

»Prvi večer so odigrali igralci dramsko sliko »Večer pod Hmeljnikom«, ki kaže volitve v Zbor odposlancev s problemi, ki jih take volitve sprožijo. Nabito polna dvorana je navdušeno poslušala recitacije tovarišev Tirana, Simčičeve, Galeta, Zupančiča, Starčeve in Turka, petje sestre Stritar in Kristančiča pod vodstvom Pahorja in Šturma. Najpomembnejša točka prireditve pa je bila nedvomno Klopčičeva enodejanka »Mati«. Zaigrali so jo drugi večer, to je 4. oktobra ob tretji uri ponoči.

Igro je Klopčič napisal 26. in 27. septembra 1943. v vasi Podhosta blizu Dolenjskih Toplic, krstno predstavo je režiral Janez Jerman, vloge pa so odigrali: Ema Starčeva kot mati, Jože Tiran kot Peter, Vladoša Simčič se je predstavila v vlogi Mince in Jože Gale v vlogi Andreja.

»Igra je polna pretresljivih dramatskih konfliktov,« poroča Slovenski poročevalec, 17. 10. 1943 »in je dala glavnim igralcem možnost, da so močno prevzeli ljudi s svojim predvajanjem. Gledališka umetnost se je spet vrnila v deželo.

In res, prav ta predstava je določila 4. oktober za neuradni rojstni datum stalnega poklicnega gledališča na osvobojenem ozemlju. »Mati« je lepo uspela in z njo so kasneje gostovali še v mnogih krajih, na mitingih v Selih, Livoldu, Riglju, Soteski, Toplicah, Metliki, Semiču, Dobrniču, Ambrusu in drugod.

Ne samo na Dolenjskem, po vsej Sloveniji so enodejanko radi uprizarjali. Na Primorskem jo je odigrala gledališka skupina pod vodstvom Bogdane Stritar poleti 1944. Na Štajerskem so jo igrali v Zgornji Savinjski dolini, Gornjem gradu in Solčavi. Izven Slovenije so igro videli na Hrvaškem in v Bosni in celo v Italiji, Egiptu in Alžiriji.

Nemci, ki so na vsak način hoteli uničiti ljudstvo upora, so takoj jeseni leta 1943, že 21. oktobra začeli z veliko ofenzivo na Dolenjskem in Notranjskem. Gledališčniki so se seveda razšli. Spet so bili samo borci, ki so po brigadah branili naše ozemlje. Toda po končanih bojih, s katerimi se je naše svobodno zemlje samo še povečalo, se je formirala nova gledališka skupina, imenovana »Jasa«. Vodil jo je Matej Bor, njeni člani pa so bili stari gledališčniki iz Riglja: Ema Starčeva, Jože Tiran, Jože Gale in Vladoša Simčič, ki so se jim zdaj pridružili še novi: Milica Fon, Oto Jugovec, Hinko Košak, Branko Simčič, Zvone Sintič in Jože Stritar. Svoj program je skupina vedno začela s himno Jasa, ki jo je napisal Matej Bor, uglasbil pa Oto Jugovec. Fotografija not je ohranjena v AIU (Fischer piše, da not niso zapisali.). Prvo kitico so peli, drugo recitirali, tretjo pa spet peli. Skupina je dosti potovala po Gorjancih, Beli krajini, nastopili pa so celo v Gubčevi brigadi. Zadnji mesec leta 1943 in januarja 1944 so dosti igrali Klopčičevo igro »Mati«. Z njo so gostovali v Uršnih Selih, Dovžu, Podgradu, Suhorju, Črnomlju, Dragatušu, Vinici, Popovičih, Sveti nedelji in nazadnje v Metliki 17. januarja, pet dni po tem, ko je IO OF izdal odlok o imenovanju SNG na osvobojenem ozemlju.

»Jase« je bilo tako konec in njeni igralci so se priključili na novo nastali in organizirani ustanovi z imenom »SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE NA OSVOBOJENEM OZEMLJU«.

(Nadaljevanje prihodnjič)

ALI POZNATE REVILJO NAŠA ŽENA?

Ali poznate najstarejšo slovensko žensko in družinsko revijo? Jo redno ali občasno berete ali pa ste nanjo morda celo naročeni?

Ce Naše žene ne poznate, naj vam jo predstavimo. Je mesečnik, ki obravnava predvsem odnose v družbi in družini, še posebej pa odnose med spoloma. Pišemo tudi o vzgoji, varstvu, zdravju in zdravem načinu življenja, pripravljamo okrogle mize o vsakdanjih žgočih težavah, objavljamo razgovore z zanimivimi ljudmi, posredujemo pa tudi vprašanja bralcev. Tisti, ki se zanimajo za modo, avtomobilizem in kuhinjo, lahko v vsaki številki Naše žene najdejo nasvete o tem in onem, pa tudi otrokom smo namenili posebno stran.

Zato je Naša žena dobrodošel in potreben priročnik tako doma v družinskem krogu kot v delovnih ter družbenopolitičnih organizacijah, krajevnih skupnostih, knjižnicah itd.

Z novim letom pripravljamo uredništvo Naše žene za najzvestejše in za nove naročnike in naročnice prijetno presenečenje. Zakaj? Ker bo Naša žena v letu 1980 praznovala štiridesetletnico izhajanja. To je jubilej, s katerim se lahko pohvali le redka jugoslovanska revija. Za vsakogar, ki z

novim letom naroči Našo ženo in jo plača za leto dni vnaprej, imamo pripravljeno darilo po izbiri: BREZPLAČEN KROJ po osebnih merah ali knjižico ŠČEPEC VONJA IN OKUSA. Knjižico ali kraj bodo naši naročniki in naročnice prejeli po pošti ali v našem uredništvu. Zato vas prosimo, da odslej na naročilnico napišete, kaj želite prejeti kot darilo.

V jubilejnem letu bomo nagradili tudi najstarejše naročnice, ki se nam bodo oglasile. Z njimi se bomo pogovarjali in o njih pisali v Naši ženi. Zato vas vabimo, da nam pišete in sporočite, od kdaj ste naročeni na Našo ženo. Če ste med tistimi, ki jo prejimate že dve ali celo tri desetletja, potem boste prav tako lahko izbirali med krojem po osebnih merah in knjižico Ščepec vonja in okusa.

Pa še to. V naslednjem letu se bomo še bolj kot v minulem trudili, da reviji primaknemo kakšno prilogo. Nekajkrat na leto boste z njo prejeli krojno polo, ob novem letu koledar, načrtujemo pa tudi prilogo o zakonskem, predzakonskem svetovanju in podobno.

Če se boste na Našo ženo naročili, izpolnite naročilnico in nam jo čimprej pošljite!

Uredništvo »Naše žene«

naša žena

NAROČAM REVILJO **naša žena** od mesecadalje

CELOLETNA NAROČNINA JE 165 DIN

Podpisani

Kraj, ulica

Pošta

Naročilnico pošljite na naslov NAŠA ŽENA, 61000 Ljubljana, Hrvatski trg 3

Datum Podpis naročnika

Kozerija

Roboti nas ogrožajo

Jože Olaj

Nekoč se sicer ljudem — ali vsaj njihovi pretežni večini — ni godilo bolje kot danes, toda živel so veliko bolj počasi pa umirjeno, kot živimo mi dandanes. Celo dolčas jim je bilo, kadar ni bilo vojska, atentatov, poadanja vlad in drugih senzacij, pa so si zato izmišljali razne fantastične zgodbe. O tem, denimo, kako se bo tehnika razvila tako močno, da bodo začeli stroji, roboti ogrožati človeka in njegove pridobitve. Mnogi so se takrat do dobra nasmejali prebujni fantaziji raznih ustvarjalcev tovrstnih zgodb, drugi pa so v njih zaznavali preteča znamenja prihodnosti.

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE ŠT. 45

Kosterna, instrument, kariera, avto, Iranke, anion, TI, Alencon, Jajce, Asti, praznik republike, PJ, ar, aneks, Ana Stuart, ro, dvom Craig, Aca, antibes, Onjegin, sen, idol, kadi, starosta, YS konj-TAS, osp, kun, JT, RM, troska, obala, EB, ata, Nada, ranar, Arkan, dr, kalo, iverka, Nurmi, Livno, anis, Darien, moranr, RIZ, LK, ešalon, KK, Kaliopa, takt, naslon, bakar, Ahat, Savitri, IMV, Noe, kramp, ski, Amiet, Cook, Odra, palisander, Po, Andi, vikingi, Andreas, aru, ela, Ermani, koliba, JE, rman, Crane, ozalj, uvala, otiater, naliv, Geront, Dramilo, AC, KA, Orellana, loka, Iber, SS, ajda, kan, Alija, melos, ieper, Astrahanka, Ma-rais, Vjatka, trama, kal, Beravs, boa, aorta, Mangart, Tahiti, trs, nerva, aria, AR, bojevitost, starinar, AJ, kino, Erot, glista, Araldit, Otaru, krtar, Pia, Uri, beril, VOS, stebelce, gnida, Kanada, ona, Atlantik, atlet, ananas

Nagradna križanka št. 47

Rešitve pošljite do 26. decembra 1979 na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 47. Nagrade so 200, 150 in 100 dinarjev.

IZŽREBANI RESEVALCI NAGRADNE KRIŽANKE ŠT. 45:

Prvo nagrado 800 din prejme Milka Papež, 68290 Sevnica.

Dve nagradi po 500 din prejmeta: Anica Štefanič, Loče 17, 63215 Loče; Sabina Okršlar, Šorlijeva 19, 64000 Kranj.

Tri nagrade po 300 din prejmejo: Stanko Cocej, Plečnikova 29, 63000 Celje; Tonka Lahovnik, Gosposvet-ska 27c, 62000 Maribor; Marija Sedej, Sketova 6, 61000 Ljubljana.

Pet nagrad po 150 din prejmejo: Milka Modic, Prešernova 20, 66250 Ilirska Bistrica; Jožica Kovač, Trg revolucije 1, 61420 Trbovlje; Milan Travnikar, Zupančičeva 2, 68330 Metlika; Rozi Železnik, Strmca 6, 63270 Laško; Andrej Perne, Mla-karjeva 24, 64000 Kranj.

Nagrade bomo poslali po pošti.

Humoreska

Stara navada Nasredina Hodže

Janez Voljč

Pripovedujejo, da je nekoč, pred mnogimi leti, hodil po deželah turškega carstva veliki modrec Nasredin Hodža. In je nekega dne prišel tudi v naše kraje in velem sarajevskemu paši, naj skliče svoje podanike, ker bi rad prisluhnil njihovim prošnjam in pritožbam. Paša se je ravnal po njegovem ukazu in tako se je še istega dne zbralo pred modrijanom Nasredinom kar precej prednikov naših dandanašnjih samoupravljalcev, ki so kot v en glas tarnali nad svojo revščino. Pripovedovali so, da se lahko do siteda najdemo le prve mesece v letu, se pravi potem, ko spravijo v kašče jesenske pridelke, vse naslednje mesece pa otepavajo lakoto in jedo koreninice.

Pa jih je Nasredin pokaral. »Ljudje moji«, je rekel, »Alah je obdaril človeka s pametjo in kdor je ne koristi, ni dober božji in padišahov podanik. Prav nespametno je od vas, da si nekaj mesecev bašete svoje nenasitne

trebuhe, potem pa stradate. Od zdaj in v prihodnje, vse dni dokler bo živel vaš rod, morate preudarno razdeliti pridelek na vse dni v letu, tako da boste lahko vsak dan nekaj malega použili in zadovoljni boste, čeprav ne boste pestovali svojih trebuhov.«

Tako je ukazal Nasredin Hodža in poslal ljudi domov, sam pa se je ulegel v senco in paši milostno dovolil, da ga je postregel s kosilom. Pričakoval je pojedino, dobil pa le postno juho in ko je izpod čela ogledoval prazen krožnik, se je razhudil. »Kaj to pomeni, paša paševski! Kje je obed, dostojen padišahovega velikega modrijana?« In je paša odgovoril: »Mar nisi prav ti pred nekaj urami ukazal ljudem, naj razdelijo vse božje dobrrote tako, da bodo lahko jedli vsak dan, in če to velja za navadno rajo, toliko bolj velja zate in zame, ki se kopava v milosti našega gospoda

sultana in za vse njegove uradnike. Mar mi, ki smo država, ne potrebujemo preudarnosti?«

Nasredin pa ga je zavrnil: »O ti butec paševski, preudarni morajo biti reveži, ker otepavajo bedo, država pa si lahko privoščiti kak večji neplanirani zalogaj. Torej, hrano na mizo, pa čeprav boš zanjo porabil pol državnega proračuna!«

In tako se je zgodilo. Nasredin je tistega dne obedoval za tri sebi enake in pil za šest takšnih korenjakov.

Od tedaj je minilo veliko let. Medtem je raja postala država, stare navade pa so se ohranile do današnjih dni. Država — torej tudi mi vsi še vedno prve mesece v letu uvozimo toliko, da »poje-mo« skoraj vsa sredstva, namenjena za nakup v tujini, zadnje mesece pa na vseh koncih in krajih stiskamo pas...

Drsalno oslovske modrosti

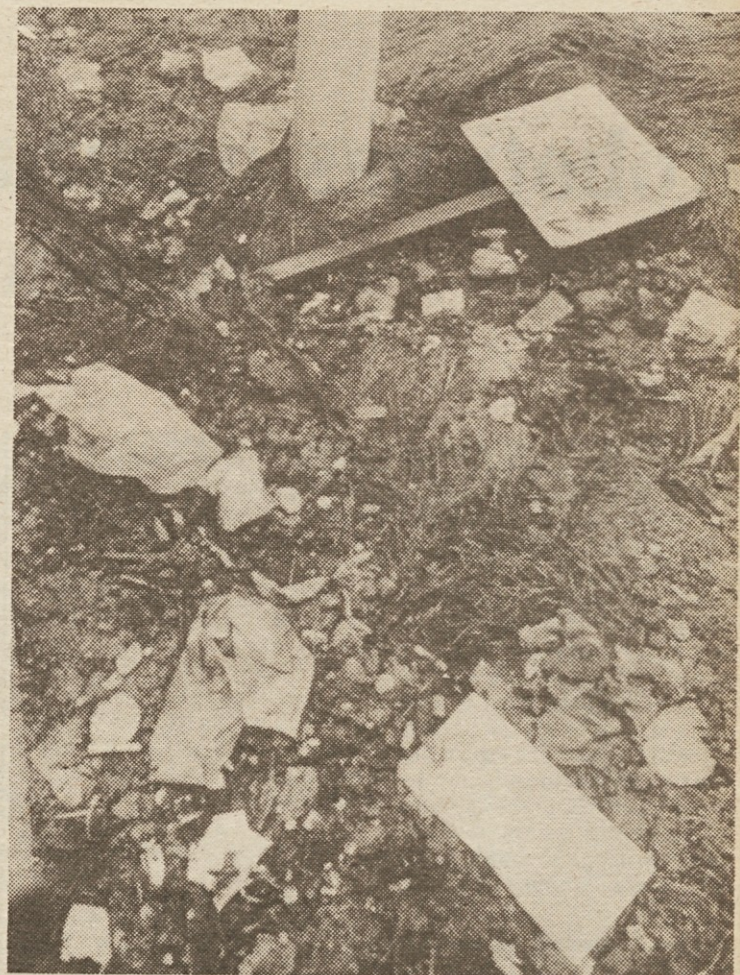
Pravijo, da gre osel le enkrat na led in modrec večkrat, da bi naposled zaplesal po njem... Za kakšno varianto sta se odločili naši dve »padalki«?

Fotografija: Andrej Agnič

DE	BOŽJAST	STREMUŠ- TVO, PEHANJE ZA KARIERO	SVETOPI- SEMKA OSEBA	ZANIČLJIV IZRAZ ZA NEPOMEMB. ČLOVEKA	ORIENTAL. UTEZNA MERA	PLOD TROPKEGA MANGOVCA	DE	JASNOST	GRŠKI KATOLIKI	TEMNOZE- LENA KAM- NINA VUL- KANSKEGA IZVORA	PEVEC REDDING	ZEMELJSKI TEČAJ	TRAVNATE STEPE V J. AMERIKI	ANTON LAJOVIC	MESTO V SRBIJI, ZNANO PO SIRU	OSTANEK KART PO DELITVI	BIVŠI UGANDSKI PREMIER (AMIN)	AVTONOMNA POKRAJINA	HRIB PRI BEOGRADU	
GOSPODAR							KOŠARKAR- SKI KLUB IZ SPLITA													
BREZGLAV STRAH, PREPLAH							RUSKI SKLADA- TELJ													
PREBIVA- LEC IRAKA							GR-RIM PREROKINJA VEL GLASS DELO							PROPELER JAP. NAČIN ARANŽIR. CVETJA						
MAJHNA OKENCA, ODPRTINE					IT. FAŠIST. TABORIŠČE ARAB. DOM ZIVAL							PEVEC ROBIC						ORLANDO LASSO ŠTIP V RIM. DOBI		
ENAKA SAMO- GLASNIKA			BAJESL. PRVI LETALEC	KONJSKA NOGA ST. PLOVAL KA (ANA)						GLAVNO MESTO NIGERIE		NAJV. OTOK V RIU KIU REKA V SLAVONIJI								
PTIČ DEZEVNIK					IT. NAFTNI KONCERN PISATELJ DUUN					CELJSKI TEKAČ NA DOL. PROGE KONČAR						SOMBOR TELOVA- DEC ŠTUKELJ			SESTAVIL: R. N.	
DIVJA SMOKVA								ZORANA ZEMLJA ITALJI VELETOK					PREBIVA- LEC OB BALTIKU DARUVAR					KOROŠKI NARODNI PLES	EMILIJAN CEVC	
VRSTA TRTE IN VINA								BUDIST. SVETIŠČE GR. ČRKA								ORIG. IME IRSKE GLOBOKAR VINKO				
SATIRIČNA PESNIŠTEV OTONA ZUPANČICA							SLOV. KOM- PONIST IN ZBORO- VODJA													
ANTON MAHNIC			DUH UMR- LEGA PRI STARIH SLOVANIH				PRISTANI- SCE OB ČRNEM MORJU								NAJVIŠJI ORGAN NA- RODOV JU- GOSLAVIJE MED NOB					DE

Fotografije in tekst: Andrej Agnič

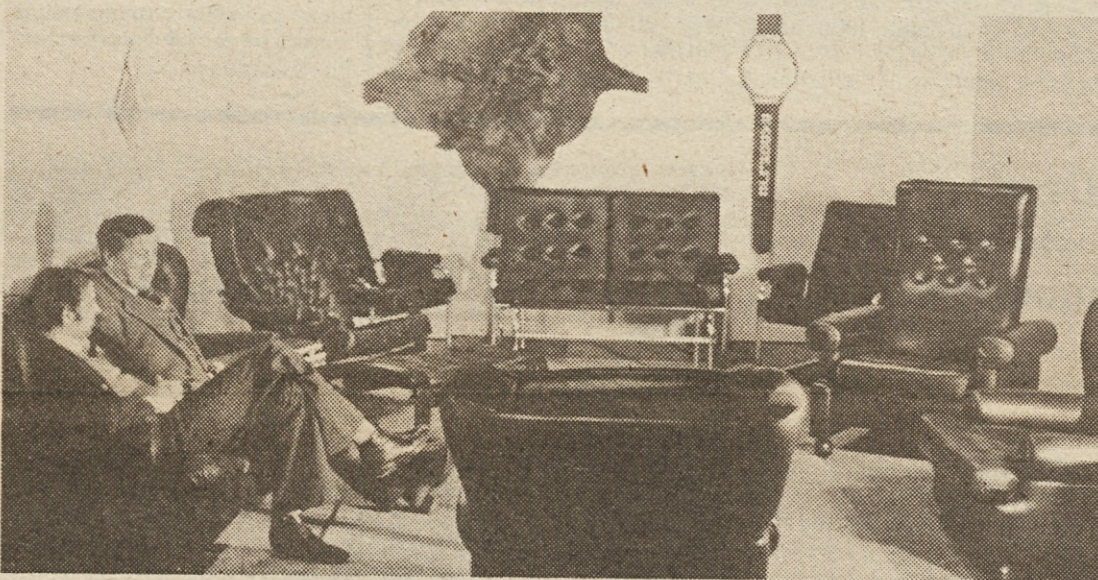

O, da bi bil to edini primer!

Na ploščadi Bratov Učakar v blokih, ki so bili vseljeni že pred štiri meseci, še sedaj ni urejeno odvažanje smeti. In stanovalci? Kakor se pač kdo znajde! Eni mečejo smeti za zgradbo, drugi, ljubitelji čistega okolja, pa nosijo smeti v smetnjake v — službo! In zakaj je temu tako?

Majda Glušič, vodja enote Javna higiena, zatrjuje, da so za to krivi proizvajalci kontejnerjev, natančneje Elan. Sklep Mesne skupščine Ljubljane iz leta 1976 predvideva odvažanje smeti iz ožjega središča v polivinilastih vrečkah, kar — zadnji mesec v dveh krajevnih skupnostih že izvajajo.

Stanovalci Vošnjakove ulice so te dni že opazili nekaj rejenih podgan, bojijo pa se, da bo »dobil« vsak svojo, kot Beograjčani...

Slovenijales kot organizator in še 58 drugih organizacij združenega dela je na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani minule dni pripravilo vzorčni sejem izdelkov pohištvene industrije. Skoraj polovica razstavljalcev je iz ostalih jugoslovanskih republik. Organizatorji zatrjujejo, da so to popolnoma novi vzorci, ki bi naj prišli v proizvodnjo in na tržišče v prihodnjem letu. Sprehod skozi halo A GR je res svojevrsten užitek ob neverjetno lepih in razkošnih pohištvenih artiklih. Kdor pa je kaj več obiskoval naše prodajalne pohištva, je nehoti ugotavljal neverjetno podobnost tistega, kar že prodajamo in tistega, kar vidimo kot — vzorec.

Fotografija: Miško Kranjec

Naši trgovci — tokrat v Emonini samopostrežni v Cigaletovi — vsaj v nekaterih primerih, vejetno vidijo vnaprej. Kot primerno darilo, najbrž za novo leto, ponujajo sveče in čistilne krpe. Za prve nam je iz izkušenj z elektroenergetsko bilnaco takoj jasno, za krpe pa morda le malo preoptimistično predvidevajo, da bomo z njimi lahko počistili vso umazanijo minulega leta...

Ob letošnjem mednarodnem letu otroka so pred dnevi v Narodni galeriji v Ljubljani odprli razstavo z naslovom »Podobe otrok v preteklosti«. Na razstavi so se odločili tudi za zanimivo novost ob tovrstnih prireditvah in so mladim obiskovalcem delili tudi bonbone in čokolade.

Letošnji dedek Mraz je ljubljanskim otrokom pripravil na Gospodarskem razstavišču izredno zabavo in razvedrilo. Postavil je »Luna park«, ki pa je bolj »luna« kot »park«. Velika množica »otrok«, ki pa bi jih vseeno preštel na prste skorajda ene roke, je navdušeno vozila pet od najmanj 20 pripravljenih avtomobilčkov. Železnica, speljana okrog »Urške« in njenega povodnega moža, je zaradi premajhnega obiska mirovala in zato je v njenem voznem redu ne moremo ugotavljati zamud, ki smo jih sicer pri JZ vajeni, fantastičen »zid smrti« pa je prav tako še mirno počival. Skromno, zelo skromno, da o »Cassi«, italijanskih navodilih in vabilu, sploh ne govorimo.

